

Aneta Stachowicz, Jakub Szewczyk, Paweł Wiśniewski

Ustawa o ekonomii społecznej

Komentarz

MINISTERSTWO RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
DEPARTAMENT EKONOMII SPOŁECZNEJ

Aneta Stachowicz

Jakub Szewczyk

Paweł Wiśniewski

Nadzór merytoryczny

Andżelika Wardęga

Dyrektor

Departamentu Ekonomii Społecznej

Ustawa o ekonomii społecznej

Komentarz

(stan prawny na dzień 1 czerwca 2023 r.)

Warszawa 2023 r.

Słowo wstępne

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej po raz pierwszy reguluje, dotychczas nie unormowany w polskim prawodawstwie, obszar ekonomii społecznej. Fundamentem ekonomii społecznej jest wrażliwość na potrzeby osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Dzięki rozwiązaniom zawartym w tej ustawie uzyskują one wsparcie, oraz szansę na samodzielność, przywrócenie poczucia godności i rozwój własnego potencjału.

Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym wymaga różnorodnych i kompleksowych działań, a także elastyczności i gotowości do wsłuchiwania się w konkretne potrzeby. Ekonomia społeczna, dzięki swojemu oddolnemu charakterowi, dobrze wpisuje się w te założenia, a jej oddziaływanie jest szczególnie widoczne tam, gdzie inne instrumenty mogły okazać się niewystarczające.

Potencjał ekonomii społecznej wynika z silnego zakorzenienia w społeczności lokalnej, oraz z inicjatywy i kreatywności osób aktywnych w tej dziedzinie. Dzięki przewidzianym w ustawie o ekonomii społecznej instrumentom, potencjał ten można skutecznie rozwinąć i wykorzystać, aby trwale polepszać sytuację osób do tej pory pozostających poza głównym nurtem życia zawodowego i społecznego.

Dynamiczne zmiany społeczno-ekonomiczne ostatnich dekad, a także konsekwentne dostrzeganie ekonomii społecznej jako coraz ważniejszego elementu aktywnej polityki społecznej doprowadziły do ukształtowania się polskiego modelu ekonomii społecznej. W jego centrum znajduje się troska o osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Z tego względu w ustawie o ekonomii społecznej bardzo wyraźnie zarysowane zostały dwa zasadnicze cele.

Pierwszy z nich to tworzenie nowych miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (np. niepełnosprawnych, bezrobotnych, ubogich) w przedsiębiorstwach społecznych, a także zapewnianie im odpowiedniego wsparcia reintegracyjnego. Cel ten wyraźnie wpisuje się w aktywną politykę społeczną, dzięki której osoby znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej mogą odzyskać samodzielność i zdolność do pełnienia ról społecznych i zawodowych.

Drugi cel dotyczy zwiększenia udziału podmiotów ekonomii społecznej, a zwłaszcza przedsiębiorstw społecznych, w realizacji usług społecznych na rzecz społeczności lokalnych. Realizacja usług społecznych to ważny obszar aktywności decydujący o poziomie życia Polaków, ale również o potencjale do społecznego i gospodarczego rozwoju. Dlatego tak istotne jest, aby elementem zwiększania dostępności i jakości usług społecznych w Polsce było zaangażowanie do ich świadczenia podmiotów, których pierwszoplanowym celem jest działanie na rzecz dobra ogółu.

Ekonomia społeczna jest dynamicznym zjawiskiem społecznym, dlatego podstawowa regulacja prawna dotycząca tej sfery aktywności została skonstruowana w taki sposób, aby jak najszerszej uwzględnić różnorodne inicjatywy, formy działania, a także idee i wartości występujące w pluralistycznym sektorze ekonomii społecznej. Ustawa pozwala na podsumowanie i ugruntowanie intensywnego okresu rozwoju ekonomii społecznej w Polsce. Jest to także naturalny element krystalizacji polityki publicznej w tym zakresie, dzięki czemu sektor ekonomii społecznej staje się łatwiejszy do zidentyfikowania, zwłaszcza dla podmiotów i instytucji, które do tej pory miały z nim ograniczoną styczność.

Ramy prawne określone w ustawie o ekonomii społecznej są również punktem odniesienia dla organów administracji publicznej zobowiązanych do wspierania tego sektora oraz uwzględniania jego potencjału i potrzeb przy realizowaniu działań w sferze publicznej.

Biorąc pod uwagę powyższy kontekst, oddaję w Państwa ręce komentarz do ustawy o ekonomii społecznej. Mam nadzieję, że opracowanie to pomoże Państwu w stosowaniu przepisów tej regulacji. Niniejsze opracowanie powstało na podstawie doświadczeń wynikających z pierwszych miesięcy funkcjonowania tego aktu prawnego. Jednocześnie, podobnie jak w przypadku prac nad ustawą, istotne znaczenie dla jego kształtu miał stały dialog prowadzony z przedstawicielami organów administracji publicznej stosujących jej przepisy oraz sektora ekonomii społecznej.

Wdrażanie przyjętych w ustawie o ekonomii społecznej rozwiązań podlegać będzie stałemu monitorowaniu w celu wypracowania kierunków dalszego rozwoju sektora ekonomii społecznej w Polsce.

Anita Czerwińska
Pełnomocnik Rządu ds. Ekonomii Społecznej,
Sekretarza Stanu
w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej

Spis treści

1. Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. 1812 z późn. zm.)
2. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej *w sprawie rocznego sprawozdania przedsiębiorstwa społecznego* (Dz.U. z 2022 r. poz. 2215).
3. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie wzoru wniosku przedsiębiorstwa społecznego o finansowanie składek oraz trybu ich finansowania (Dz.U. z 2022 r. poz. 2219).
4. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie szczegółowego trybu oceny wniosku o przyznanie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej oraz wzoru tego wniosku (Dz.U. z 2022 r. poz. 2218).
5. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej *w sprawie Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej* (Dz.U. z 2022 r. poz. 2216).
6. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 12 maja 2023 r. w sprawie przyznawania środków na założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej, utworzenie stanowiska pracy oraz na finansowanie kosztów wynagrodzenia skierowanej osoby w spółdzielni socjalnej lub przedsiębiorstwie społecznym (Dz. U. z 2023 r. poz. 963).

USTAWA O EKONOMII SPOŁECZNEJ
z dnia 5 sierpnia 2022 r.
(Dz.U. z 2022 r. poz. 1812 z późn. zm.)

DZIAŁ I
PRZEPISY OGÓLNE

Art. 1.

Ustawa reguluje:

- 1) organizację i zasady działania przedsiębiorstwa społecznego;
- 2) zasady uzyskiwania i utraty statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz nadzór nad przedsiębiorstwem społecznym;
- 3) instrumenty wsparcia przedsiębiorstwa społecznego;
- 4) zasady i formy wspierania rozwoju ekonomii społecznej przez organy administracji publicznej;
- 5) ochronę danych osobowych w związku z realizacją celów wynikających z ustawy.

Ustawodawca w dziale pierwszym zawarł dwa artykuły będące przepisami ogólnymi dla całej ustawy. W artykule pierwszym, określającym zakres przedmiotowy ustawy, wskazał treść pięciu działów, na które został podzielony akt prawny. Dział pierwszy określa organizację i zasady działania przedsiębiorstwa społecznego (PS). W dziale drugim możemy zapoznać się z zasadami uzyskiwania i utraty statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz przepisami dotyczącymi nadzoru nad przedsiębiorstwem społecznym. Kolejny trzeci definiuje instrumenty wsparcia dla przedsiębiorstwa społecznego. Następny dotyczy zasad i form wspierania rozwoju ekonomii społecznej przez organy administracji publicznej. Ostatni dział to przepisy określające zasady ochrony danych osobowych w związku z realizacją celów wynikających z ustawy.

Art. 2.

Ilekroć w niniejszej ustawie jest mowa o:

- 1) ekonomii społecznej - należy przez to rozumieć działalność podmiotów ekonomii społecznej na rzecz społeczności lokalnej w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej, tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz świadczenia usług społecznych, realizowaną w formie działalności gospodarczej, działalności pożytku publicznego i innej działalności o charakterze odpłatnym;
- 2) innej działalności o charakterze odpłatnym - należy przez to rozumieć działalność, o której mowa w art. 170 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082, z późn. zm.), działalność kulturalną w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2020 r. poz. 194) oraz działalność zarobkową kół gospodyń wiejskich, o której mowa w art. 22 ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich (Dz.U. z 2021 r. poz. 2256), jeżeli nie jest działalnością gospodarczą;
- 3) jednostce tworzącej podmiot ekonomii społecznej - należy przez to rozumieć podmiot, o którym mowa w art. 10b ust. 1 i art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej

i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2021 r. poz. 573 i 1981 oraz z 2022 r. poz. 558 i 1700) lub art. 3 ust. 2 i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2020 r. poz. 176 oraz z 2022 r. poz. 218), który odpowiednio zorganizował warsztat terapii zajęciowej, utworzył zakład aktywności zawodowej lub centrum integracji społecznej lub prowadzi klub integracji społecznej;

- 4) osobach prawnych organizacyjnie powiązanych - należy przez to rozumieć co najmniej dwie osoby prawne, z których jedna posiada kontrolę w rozumieniu art. 4 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2021 r. poz. 275) nad pozostałą osobą prawną lub pozostałymi osobami prawnymi;
- 5) podmiocie ekonomii społecznej - należy przez to rozumieć:
 - a) spółdzielnię socjalną,
 - b) warsztat terapii zajęciowej i zakład aktywności zawodowej,
 - c) centrum integracji społecznej i klub integracji społecznej,
 - d) spółdzielnię pracy, w tym spółdzielnię inwalidów i spółdzielnię niewidomych, oraz spółdzielnię produkcji rolnej,
 - e) organizację pozarządową, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265), z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych,
 - f) podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie;
- 6) osobie zagrożonej wykluczeniem społecznym - należy przez to rozumieć:
 - a) bezrobotnego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2022 r. poz. 690, 830, 1079, 1383 i 1561),
 - b) bezrobotnego długotrwale, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
 - c) poszukującego pracy, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 22 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, bez zatrudnienia: - w wieku do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia lub - niewykonującego innej pracy zarobkowej, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
 - d) osobę niepełnosprawną w rozumieniu art. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
 - e) absolwenta centrum integracji społecznej oraz absolwenta klubu integracji społecznej, o których mowa w art. 2 pkt 1a i 1b ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
 - f) osobę spełniającą kryteria, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r. poz. 2268, z późn. zm.),

- g) osobę uprawnioną do specjalnego zasiłku opiekuńczego, o której mowa w art. 16a ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2022 r. poz. 615 i 1265),
 - h) osobę usamodzielnianą, o której mowa w art. 140 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r. poz. 447 i 1700) oraz art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
 - i) osobę z zaburzeniami psychicznymi, o której mowa w art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2020 r. poz. 685 oraz z 2022 r. poz. 974 i 1700),
 - j) osobę pozbawioną wolności, osobę opuszczającą zakład karny oraz pełnoletnią osobę opuszczającą zakład poprawczy,
 - k) osobę starszą, o której mowa w art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz.U. poz. 1705),
 - l) osobę, która uzyskała w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
- 7) reintegracji społecznej - należy przez to rozumieć działania służące odbudowaniu lub nabyciu i podtrzymaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu, w tym rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych;
 - 8) reintegracji zawodowej - należy przez to rozumieć działania służące zdobyciu nowych kwalifikacji, kompetencji, wiedzy i umiejętności w celu odbudowania lub uzyskania i podtrzymania zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy i awansu zawodowego, w tym rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych;
 - 9) usługach społecznych - należy przez to rozumieć działania z zakresu, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 1818);
 - 10) zatrudnieniu - należy przez to rozumieć zatrudnienie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 43 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

1. W art. 2 zdefiniowane zostały podstawowe pojęcia, które mają dla tej regulacji zasadnicze znaczenie i zostały sformułowane na potrzeby prawidłowej realizacji zapisów ustawy. Pierwsze pojęcie jakie zdefiniował ustawodawca to **ekonomia społeczna**, przez którą należy rozumieć działalność podmiotów ekonomii społecznej na rzecz społeczności lokalnej w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej, tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz świadczenia usług społecznych, realizowaną w formie działalności gospodarczej, działalności pożytku publicznego i innej działalności o charakterze odpłatnym.

Ekonomia społeczna to pojęcie o szerokim zakresie znaczeniowym. Obejmuje ono zróżnicowane formy aktywności zarówno ze sfery gospodarczej jak i społecznej. Aktywność ta oznacza przede wszystkim działania oddolne obywateli, realizowane wspólnie w określonym społecznym celu. Jednocześnie ekonomia społeczna jest również w istotny sposób powiązana z zadaniami realizowanymi przez administrację publiczną, zwłaszcza samorządową, w sferze usług społecznych i rozwoju lokalnego. Proces definiowania pojęcia ekonomii społecznej w polskiej polityce publicznej przebiegał co najmniej

od 2005 r. i pozostawał powiązany w szczególności z działaniami współfinansowanymi ze środków europejskich. W tym czasie ukształtowała się zarówno definicja funkcjonująca na gruncie Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES), jak i sposób funkcjonowania instytucji zaangażowanych w te działania. Z tych względów podstawowym punktem odniesienia dla definicji ujętej w ustawie jest właśnie sposób określenia znaczenia tego pojęcia przyjęty w kluczowym dla ekonomii społecznej dokumencie programowym.

W ustawie wskazano, że ekonomia społeczna to działalność na rzecz społeczności lokalnej, polegająca na aktywności w trzech zasadniczych płaszczyznach. Pierwsza z nich to społeczna i zawodowa reintegracja. Co istotne, nie należy rozpatrywać w tym kontekście jedynie działań realizowanych na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w rozumieniu ustalonym w art. 2 pkt 6 ustawy. Reintegracja ta może mieć szerszy zakres podmiotowy (obejmując np. osoby bezdomne). Druga z kluczowych sfer odnosi się do wymiaru solidarnościowego i realizowana jest przez te podmioty ekonomii społecznej, w szczególności przedsiębiorstwa społeczne, które w ramach swojej działalności przyjmują funkcje tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Trzeci obszar aktywności to sfera usług społecznych. Działania w tym obszarze mają być odpowiedzią na potrzeby lokalnych społeczności i są realizowane w interesie i na rzecz osób je tworzących. Aktywność na powyższych polach powinna służyć społecznościom lokalnym. Zastrzeżenia tego nie należy rozumieć w kategoriach określających skalę ekonomicznej lub społecznej działalności podmiotów ekonomii społecznej. Powiązanie pojęcia ekonomii społecznej ze społecznością lokalną wynika zarówno z zakorzenienia ekonomii społecznej w konkretnym kontekście społeczno-ekonomicznym, z bazowania na oddolnej aktywności członków tych społeczności mającej na celu rozwiązywanie jej problemów, a także z korzyści (np. większej spójności społecznej, lepszego dostępu do usług społecznych), które powinny być udziałem tej społeczności.

Ekonomia społeczna pozostaje na pograniczu sektora przedsiębiorczości oraz sektora organizacji pozarządowych niedziałających w celu maksymalizacji zysku. Samo pojęcie ekonomii społecznej, mające wiele odniesień i definicji zarówno w wymiarze międzynarodowym, jak i krajowym, zostało dotąd wielokrotnie określone. W KPRES kategoria ta opisana została za pomocą cech wspólnych oraz zasad funkcjonowania identyfikujących różne podmioty działające w obszarze ekonomii społecznej. Za zasady wyróżniające podmioty ekonomii społecznej, przyjęte również w ustawie o ekonomii społecznej, uznaje się zatem:

- 1) nadrzędność celów społecznych nad celami ekonomicznymi;
- 2) nadrzędność świadczenia usług dla członków, pracowników lub wspólnoty nad kategoriami bezwzględного zysku;
- 3) autonomiczne zarządzanie i partycypacyjny proces decyzyjny;
- 4) prowadzenie w sposób regularny działalności w oparciu o instrumenty ekonomiczne oraz ponoszeniu w związku z tą działalnością ryzyka ekonomicznego.

W ustawie zaproponowano szerokie określenie form działalności mieszczących się w zakresie pojęciowym ekonomii społecznej. Wskazane powyżej cele realizować można zarówno w ramach działalności gospodarczej, a także działalności pożytku publicznego oraz innej działalności o charakterze odpłatnym.

2. **Działalność gospodarcza** prowadzona przez podmioty ekonomii społecznej zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 roku – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2023 , poz. 221 z późn. zm.) jest zorganizowaną działalnością zarobkową, wykonywaną we własnym imieniu i w sposób ciągły. Ustawa o ekonomii społecznej nie reguluje kwestii związanych z zasadami prowadzenia tej działalności. W stosunku do poszczególnych podmiotów ekonomii społecznej mają zastosowanie przepisy właściwe dla ich formy prawnej. I tak np. w stosunku do organizacji pozarządowych zastosowanie będą mieć przepisy – Prawa przedsiębiorców oraz ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 571).

Działalność podmiotów ekonomii społecznej realizowana jest przede wszystkim w formie **działalności pożytku publicznego**, czyli zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, działalności społecznie użytecznej, prowadzonej przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych określonych w art. 4 ust. 1 tej ustawy. Sfera zadań publicznych jest bardzo szeroka, obecnie obejmuje 41 obszarów zadań w zakresie:

- 1) pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób
- 2) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 3) tworzenia warunków do zaspokajania potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej;
- 4) udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz zwiększania świadomości prawnej społeczeństwa;
- 5) działalności na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- 6) działalności charytatywnej;
- 7) podtrzymywania i upowszechniania tradycji narodowej, pielęgnowania polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;
- 8) działalności na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;
- 9) działalności na rzecz integracji cudzoziemców;
- 10) ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej;
- 11) działalności na rzecz osób niepełnosprawnych;
- 12) promocji zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;
- 13) działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;
- 14) działalności na rzecz osób w wieku emerytalnym;
- 15) działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;
- 16) działalności wspomagającej rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej;

- 17) działalności wspomagającej rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;
- 18) nauki, szkolnictwa wyższego, edukacji, oświaty i wychowania;
- 19) działalności na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży;
- 20) kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;
- 21) wspierania i upowszechniania kultury fizycznej;
- 22) ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego;
- 23) turystyki i krajoznawstwa;
- 24) porządku i bezpieczeństwa publicznego;
- 25) obronności państwa i działalności Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;
- 26) upowszechniania i ochrony wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działań wspomagających rozwój demokracji;
- 27) udzielania nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego;
- 28) ratownictwa i ochrony ludności;
- 29) pomocy ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;
- 30) upowszechniania i ochrony praw konsumentów;
- 31) działalności na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;
- 32) promocji i organizacji wolontariatu;
- 33) pomocy Polonii i Polakom za granicą;
- 34) działalności na rzecz kombatantów i osób represjonowanych;
- 35) działalności na rzecz weteranów i weteranów poszkodowanych w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa;
- 36) promocji Rzeczypospolitej Polskiej za granicą;
- 37) działalności na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka;
- 38) przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;
- 39) rewitalizacji;
- 40) działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt 1-38;
- 41) działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych, o których mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

Ustawa o ekonomii społecznej wprowadziła nową sferę zadań publicznych w zakresie działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych, umożliwiając tym samym

zlecenie przez organy administracji publicznej, w trybie otwartego konkursu ofert, zadań publicznych z tego obszaru. Działalność podmiotów ekonomii społecznej realizowana w formie działalności pożytku publicznego może być zarówno działalnością nieodpłatną, za którą nie jest pobierane wynagrodzenie, jak i działalnością odpłatną pożytku publicznego.

3. Kolejne pojęcie zdefiniowane przez ustawodawcę to **inna działalność o charakterze odpłatnym**. Ustawodawca definiując to pojęcie posłużył się zamkniętym katalogiem, wskazując podstawy prawne właściwe dla zdefiniowania tej działalności. Inną działalnością o charakterze odpłatnym będzie zatem:

- 1) działalność polegająca na prowadzeniu szkoły lub placówki, zespołu szkół oraz innej formy wychowania przedszkolnego;
 - 2) działalność kulturalna polegająca na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury;
 - 3) działalność kół gospodyń wiejskich
- jeżeli nie stanowią działalności gospodarczej.

Należy wspomnieć, że zgodnie z art. 22 ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich (Dz. U. z 2023 r. poz. 412), koło gospodyń wiejskich może prowadzić działalność zarobkową, która również obejmuje działalność gospodarczą. Należy jednak zwrócić uwagę, że ustawodawca użył sformułowania działalności zarobkowej w szerokim znaczeniu, obejmującym zarówno działalność gospodarczą, jak i inną działalność, w szczególności sprzedaż rękodzieła ludowego. Zgodnie z definicją cytowaną powyżej, nie stanowi działalności gospodarczej działalność wykonywana okresowo i sporadycznie, oraz taka która nie jest prowadzona w celu osiągnięcia dochodu rozumianego jako nadwyżki przychodów nad poniesionymi kosztami.

4. Ustawa definiuje pojęcie **jednostki tworzącej podmiot ekonomii społecznej**. Zgodnie z ustawą należy przez to rozumieć podmiot, który odpowiednio: zorganizował warsztat terapii zajęciowej (WTZ), utworzył zakład aktywności zawodowej (ZAZ) lub centrum integracji społecznej (CIS) lub prowadzi klub integracji społecznej (KIS). Potrzeba wprowadzenia tego pojęcia wynika z faktu, że podmioty ekonomii społecznej takie jak: WTZ, ZAZ, CIS i KIS nie posiadają osobowości prawnej. Nie mają zatem zdolności do bycia odrębnym podmiotem praw i obowiązków, jak również do dokonywania we własnym imieniu czynności prawnych. Działają one w ramach instytucji ich tworzących jako wyodrębniony organizacyjnie i finansowo podmiot.

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych:

- 1) warsztaty terapii zajęciowej organizowane są przez fundacje, stowarzyszenia lub przez inne podmioty (art. 10b ust. 1);
- 2) zakłady aktywności zawodowej organizowane są przez gminę, powiat oraz fundację, stowarzyszenie lub inną organizację społeczną, której statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych (art. 29 ust. 1).

W ustawie o zatrudnieniu socjalnym określono że:

- 1) centrum integracji społecznej może być tworzone przez:
 - jednostkę samorządu terytorialnego w formie jednostki budżetowej lub samorządowego zakładu budżetowego,

- organizację pozarządową,
 - podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, tj. podmioty tzw. kościelne i spółdzielnie socjalne (art. 3 ust. 2),
- 2) klub integracji społecznej może być prowadzony przez gminę, organizację pozarządową oraz podmioty tzw. kościelne i spółdzielnie socjalne, prowadzące reintegrację zawodową i społeczną dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (art. 18 ust. 1).

5. Przez użyte w ustawie pojęcie **osób prawnych organizacyjnie powiązanych** należy rozumieć co najmniej dwie osoby prawne, z których jedna posiada kontrolę, w rozumieniu art. 4 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275 z późn. zm.), nad pozostałą osobą prawną lub pozostałymi osobami prawnymi.

Zgodnie z art. 4 ust. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przejęcie kontroli rozumiane jest jako wszelkie formy bezpośredniego lub pośredniego uzyskania przez przedsiębiorcę uprawnień, które osobno albo łącznie, przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności prawnych lub faktycznych, umożliwiają wywieranie decydującego wpływu na innego przedsiębiorcę lub przedsiębiorców; uprawnienia takie tworzą w szczególności:

- 1) dysponowanie bezpośrednio lub pośrednio większością głosów na zgromadzeniu wspólników albo na walnym zgromadzeniu, także jako zastawnik albo użytkownik, bądź w zarządzie innego przedsiębiorcy (przedsiębiorcy zależnego), także na podstawie porozumień z innymi osobami;
- 2) uprawnienie do powoływania lub odwoływania większości członków zarządu lub rady nadzorczej innego przedsiębiorcy (przedsiębiorcy zależnego), także na podstawie porozumień z innymi osobami;
- 3) członkowie jego zarządu lub rady nadzorczej stanowią więcej niż połowę członków zarządu innego przedsiębiorcy (przedsiębiorcy zależnego);
- 4) dysponowanie bezpośrednio lub pośrednio większością głosów w spółce osobowej zależnej albo na walnym zgromadzeniu spółdzielni zależnej, także na podstawie porozumień z innymi osobami;
- 5) prawo do całego albo do części mienia innego przedsiębiorcy (przedsiębiorcy zależnego);
- 6) umowa przewidująca zarządzanie innym przedsiębiorcą (przedsiębiorcą zależnym) lub przekazywanie zysku przez takiego przedsiębiorcę.

Powyższy katalog uprawnień ma charakter przykładowy. Uprawnienia te wynikają najczęściej z posiadania przez podmiot dominujący określonych praw w stosunku do podmiotów kontrolowanych (zależnych), a uregulowanych szczegółowo w aktach prawnych regulujących funkcjonowanie danego rodzaju podmiotu tj. w umowie lub statucie podmiotu zależnego.

Powyższe pojęcie stanowi przesłankę uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego i zostanie szerzej omówione w komentarzu do art. 3.

6. Kolejnym zdefiniowanym podmiotem w słowniczku ustawowym jest pojęcie **podmiotu ekonomii społecznej**. Pojęcie to recypowane jest do ustawy z doktryny nauk społecznych. Jednym z aspektów

ekonomii społecznej jest rozumienie jej jako sfery z pogranicza działalności *not for profit* realizującej przede wszystkim cele społeczne oraz działalności o charakterze „zekonomizowanym”, której niezbędnym elementem jest pobieranie odpłatności za świadczone usługi. Podmioty zaliczane do sektora ekonomii społecznej łączą te pozornie rozbieżne cechy na różne sposoby i w różnych proporcjach. Wyróżnienie stosunkowo szerokiej grupy podmiotów ekonomii społecznej ma na celu zawarcie w tym katalogu możliwie pełnego spektrum form prawnych, które wymieniane są jako przedstawiciele tego sektora w literaturze przedmiotu. Są tu więc zaliczane zarówno podmioty *not for profit*, a nawet *non-profit*, dla których pierwiastek „zekonomizowania” ogranicza się w istocie do faktu świadczenia jakiegoś typu usług (np. organizacje pozarządowe prowadzące jedynie działalność nieodpłatną pożytku publicznego), jak i podmioty, u których w sensie formalnym przeważa pierwiastek gospodarczy. Do tej drugiej kategorii podmiotów zaliczyć można np. spółdzielnie inwalidów i spółdzielnie niewidomych, nieprowadzące innej działalności niż gospodarcza, jednak realizujące doniosłą funkcję społeczną przez dobór osób zatrudnionych. Pomiędzy nimi znajdują się także podmioty, które łączą działalność pożytku publicznego z typową działalnością gospodarczą – jak spółdzielnie socjalne oraz spółki kapitałowe nienastawione na osiąganie zysku, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Powyższa różnorodność wskazuje na to, że katalog podmiotów ekonomii społecznej nie może w żadnym razie ograniczać się do podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego.

Szeroki katalog podmiotów ekonomii społecznej obejmuje także jednostki reintegracyjne, w których szczególne znaczenie ma aspekt solidarności społecznej z osobami najbardziej potrzebującymi wsparcia. Podstawowym celem tych jednostek, takich jak WTZ, ZAZ, CIS i KIS, jest realizacja działań reintegracyjnych w stosunku do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ujęcie tych jednostek w katalogu podmiotów ekonomii społecznej ma zarówno istotny wymiar definicyjny, jak i praktyczny. Z perspektywy określenia zakresu podmiotowego sfery ekonomii społecznej istotne jest bezpośrednio wskazanie, że mieszczą się w niej i odgrywają istotną rolę, nieposiadające osobowości prawnej, jednostki koncentrujące się na wspieraniu aktywności zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, mimo że forma ich działalności nie opiera się na zatrudnianiu takich osób, lecz na ich bezpośrednim wsparciu. Tak skonstruowany katalog podmiotowy ułatwia wskazanie pożądanego zakresu podmiotowego instrumentów określonych w ustawie. Dla przykładu zapis ten pozwala określić, że tworzenie i rozwijanie podmiotów ekonomii społecznej w ramach resortowego programu wspierania ekonomii społecznej odnosi się również do wskazanych powyżej jednostek reintegracyjnych. Dzięki jednoznacznemu ujęciu jednostek reintegracyjnych w katalogu podmiotów ekonomii społecznej można także ustalić, że zakres działań planistycznych i programowych nie powinien wyłączać tej grupy, niezależnie od tego, czy podmiotem prowadzącym są jednostki samorządu terytorialnego, czy też podmioty ekonomii społecznej. Dlatego w celu uniknięcia wątpliwości interpretacyjnych w ustawie wprowadzono pojęcie „jednostek tworzących podmioty ekonomii społecznej”. Odnosi się ono jedynie do wskazanych powyżej jednostek nieposiadających osobowości prawnej. Taki mechanizm pozwoli jednoznacznie przesądzić, że w przypadkach, w których na gruncie mechanizmów ustawowych konkretny CIS, KIS, WTZ lub ZAZ miałby zaciągać indywidualne zobowiązania, konieczne jest zaangażowanie podmiotu prowadzącego taką jednostkę, posiadającego zdolność do czynności prawnych. Rozwiązanie to będzie miało np. zastosowanie w przypadku korzystania przez te podmioty z wsparcia w ramach resortowego programu wspierania ekonomii społecznej.

Sformułowany w ustawie katalog podmiotów ekonomii społecznej nie jest jednorodny. Obejmuje on podmioty różniące się między sobą w zakresie osobowości prawnej, prowadzenia działalności gospodarczej, czy członkostwa. Niemniej jednak właśnie takie podejście pozwala na całościowe ujęcie specyfiki tej formy społecznej aktywności, jaką jest ekonomia społeczna. Wskazanie w ustawie katalogu podmiotów ekonomii społecznej ma także określony wymiar praktyczny. Dzięki temu możliwe jest sprawne zidentyfikowanie tych podmiotów bez potrzeby weryfikowania ich indywidualnych cech. Ułatwi to stosowanie zawartych w ustawie rozwiązań. Alternatywą dla tego rozwiązania byłoby zdefiniowanie podmiotu ekonomii społecznej poprzez zestaw cech charakterystycznych dla aktywności w sferze ekonomii społecznej. Takie rozwiązanie oznaczałoby konieczność zaangażowania dodatkowych nakładów czasu i środków w proces weryfikowania cech czy statusu poszczególnych podmiotów.

7. **Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.** Wykluczenie społeczne to w szczególności brak lub ograniczone możliwości uczestniczenia w życiu społecznym, politycznym, kulturalnym lub gospodarczym. Celem przepisów jest możliwie szerokie uwzględnienie czynników tego zagrożenia. Większość wskazanych w wyliczeniu grup jest uznawana za zagrożone wykluczeniem społecznym także na gruncie innych ustaw. Szerokie ujęcie „osób społecznie marginalizowanych”, reprezentuje chociażby prawo zamówień publicznych, w ramach regulacji dotyczących tzw. zamówień zastrzeżonych. Jednocześnie, wprowadzenie definicji ustawowej ma ścisły związek z określanym w ustawie statusem przedsiębiorstwa społecznego. Z tego względu nie odnosi się ona do całej złożonej rzeczywistości społecznej, w której próba wyliczenia określonych grup, mogłaby okazać się niewystarczająca do objęcia całego zjawiska wykluczenia społecznego.

Do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zalicza się przede wszystkim **osoby niepełnosprawne**, których potrzebę reintegracji ustawa uwzględnia w sposób szczególny w rozwiązaniach dotyczących przedsiębiorstwa społecznego.

Z perspektywy reintegracyjnych funkcji ekonomii społecznej, kolejną istotną grupą są **absolwenci centrów integracji społecznej oraz absolwenci klubów integracji społecznej**. Ujęcie ich w ustawowym katalogu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wskazuje na współzależności występujące w sektorze ekonomii społecznej. W tym kontekście dotyczy ona podmiotów zatrudnienia socjalnego, w których często rozpoczyna się proces społecznej i zawodowej reintegracji osób w najtrudniejszej sytuacji życiowej oraz przedsiębiorstw społecznych, w których proces ten może być kontynuowany, zwłaszcza w odniesieniu do osób, dla których zatrudnienie na otwartym rynku pracy pozostaje niedostępne.

Wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ujęto także grupę **opiekunów osób niepełnosprawnych** (określonych zgodnie z art. 16a ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 390 z późn. zm.)), które ze względu na konieczność sprawowania opieki nad osobą niepełnosprawną zmuszone były zrezygnować z aktywności zawodowej. Zatrudnienie w przedsiębiorstwie społecznym może się dla nich wiązać z szansą na pogodzenie obowiązków opiekuńczych z powrotem do zawodowej aktywności. Jednocześnie podjęcie zatrudnienia w przedsiębiorstwie społecznym może mieć wpływ na uprawnienia do specjalnego zasiłku opiekuńczego, o którym mowa w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych. Z tego względu przed podjęciem pracy w przedsiębiorstwie społecznym, opiekun osoby niepełnosprawnej powinien zostać poinformowany o konsekwencjach takiej decyzji.

Dodatkowo za osoby zagrożone wykluczeniem społecznym uznano także osoby opuszczające po osiągnięciu pełnoletności **rodzinę zastępczą**, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną oraz **osoby z zaburzeniami psychicznymi**, a także osoby pozbawione wolności oraz pełnoletnie osoby opuszczające **zakłady poprawcze oraz zakłady karne**.

Ponieważ zdarza się, że w krytycznej sytuacji życiowej (z uwagi na złą sytuację materialną) znajdują się osoby niespełniające żadnych z powyższych kryteriów, w szczególności osoby pracujące, ustawa określa jako zagrożone wykluczeniem społecznym także osoby spełniające kryterium dochodowe, umożliwiające korzystanie ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej.

Wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym uwzględniono również **osoby starsze** w rozumieniu ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. poz. 1705), to jest osoby po sześćdziesiątym roku życia. Biorąc pod uwagę znaczenie definicji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym dla innych rozwiązań ustawowych, ujęcie w katalogu tej grupy służyć będzie przede wszystkim integracji zawodowej i społecznej możliwej dzięki zatrudnieniu w przedsiębiorstwie społecznym. Rozwiązanie to może skłonić osoby starsze do dłuższej aktywności zawodowej.

Do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zaliczono także osoby, które uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej **status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą**, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2022 r. poz. 1264, z późn. zm.). Rozwiązania ustawowe stwarzają możliwość wsparcia tej grupy, nie tylko działaniami reintegracyjnymi realizowanymi w przedsiębiorstwie społecznym ale także pobudzać będą ich aktywność zawodową.

Zaproponowany katalog osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest szerszy od funkcjonującego obecnie katalogu założycieli spółdzielni socjalnej określonego w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych. Zważywszy na analogię w celach i formach działania spółdzielni socjalnych i przedsiębiorstw społecznych, pozostawienie rozbieżności w tym zakresie jest nieuzasadnione. Z tego względu w art. 72 pkt 2 ustawy wprowadzono zmianę w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 802) polegającą na ujednoczeniu katalogu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W praktyce oznacza to poszerzenie możliwości zakładania spółdzielni socjalnych, o osoby określone w art. 2 pkt 6 lit. e, f oraz h-k.

Zgodnie z ustawą za osobę zagrożoną wykluczeniem społecznym uważa się:

- 1) **bezrobotnego**, czyli osobę będącą obywatelem polskim, cudzoziemcem oraz osobę posiadającą zezwolenie na pobyt czasowy, która bezpośrednio przed rejestracją jako bezrobotny była zatrudniona nieprzerwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres co najmniej 6 miesięcy, oraz inni cudzoziemcy niezatrudnieni i niewykonujący innej pracy zarobkowej, zdolni i gotowi do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub w danej służbie albo innej pracy zarobkowej albo jeżeli jest osobą niepełnosprawną, zdolną i gotową do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieuczącą się w szkole, z wyjątkiem uczącej się w szkołach dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu nauczania tej szkoły oraz uczącej się w branżowej szkole II stopnia i szkole policealnej, prowadzącej kształcenie

w formie stacjonarnej lub zaocznej, lub w szkole wyższej, gdzie studiuje na studiach niestacjonarnych, zarejestrowaną we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukującą zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli:

- a) ukończyła 18 lat,
- b) nie ukończyła 60 lat (kobieta) lub 65 lat (mężczyzna),
- c) nie nabyła prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę albo po ustaniu zatrudnienia, innej pracy zarobkowej, zaprzestaniu prowadzenia pozarolniczej działalności, nie pobiera nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego,
- d) nie nabyła prawa do emerytury albo renty z tytułu niezdolności do pracy, przyznanej przez zagraniczny organ emerytalny lub rentowy, w wysokości co najmniej najniższej emerytury albo renty z tytułu niezdolności do pracy, o których mowa w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,
- e) nie jest właścicielem lub posiadaczem samoistnym lub zależnym nieruchomości rolnej, w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 z późn. zm.), o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- f) nie uzyskuje przychodów podlegających opodatkowaniu podatkiem dochodowym z działów specjalnych produkcji rolnej, chyba że dochód z działów specjalnych produkcji rolnej, obliczony dla ustalenia podatku dochodowego od osób fizycznych, nie przekracza wysokości przeciętnego dochodu z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych z 2 ha przeliczeniowych ustalonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie przepisów o podatku rolnym, lub nie podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w takim gospodarstwie,
- g) nie złożyła wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej albo po złożeniu wniosku o wpis:
 - zgłosiła do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej wniosek o zawieszenie wykonywania działalności gospodarczej i okres zawieszenia jeszcze nie upłynął, albo
 - - nie upłynął jeszcze okres do, określonego we wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, dnia podjęcia działalności gospodarczej,

- h) nie jest osobą tymczasowo aresztowaną lub nie odbywa kary pozbawienia wolności, z wyjątkiem kary pozbawienia wolności odbywanej poza zakładem karnym w systemie dozoru elektronicznego,
 - i) nie uzyskuje miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów uzyskanych z tytułu odsetek lub innych przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
 - j) nie pobiera na podstawie przepisów o pomocy społecznej zasiłku stałego,
 - k) nie pobiera, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania,
 - l) nie pobiera po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego, o którym mowa w art. 70 ust. 6,
 - m) nie podlega, na podstawie odrębnych przepisów, obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,
 - n) nie pobiera na podstawie przepisów o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów zasiłku dla opiekuna;
- 2) **bezrobotnego długotrwale**, czyli bezrobotnego pozostającego w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych;
- 3) **poszukującego pracy**, czyli osobę poszukującą zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub innej formy pomocy, zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy, bez zatrudnienia:
- w wieku do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia lub
 - niewykonywającego innej pracy zarobkowej, tj. pracy lub świadczenia usług na podstawie umów cywilnoprawnych, w tym umowy agencyjnej, umowy zlecenia, umowy o dzieło lub umowy o pomocy przy zbiorach w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników albo wykonywanie pracy w okresie członkostwa w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub spółdzielni usług rolniczych;
- 4) **osobę niepełnosprawną** czyli osobę, której niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem:
- a) zakwalifikowaną przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności,
 - b) o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów, lub
 - c) o niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia;
- 5) **absolwenta centrum integracji społecznej** czyli osobę, która przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy uczestniczyła w zajęciach w centrum integracji społecznej i otrzymała zaświadczenie potwierdzające uczestnictwo w zajęciach i umiejętności nabyte w ramach reintegracji

społecznej i zawodowej; status absolwenta posiada się przez okres 6 miesięcy od dnia zakończenia zajęć w CIS;

- 6) **absolwenta klubu integracji społecznej** - czyli osobę, która uczestniczyła w KIS przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy, posiada ważne zaświadczenie o zakończeniu uczestnictwa oraz zrealizowała postanowienia kontraktu socjalnego.
- 7) **osobę spełniającą kryteria, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2** ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 poz. 901), tj. posiadającą prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej.

Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej przysługują:

- a) osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 776 zł,
- b) osobie w rodzinie, w której dochód na osobę nie przekracza kwoty 600 zł;
- 8) **osobę uprawnioną do specjalnego zasiłku opiekuńczego**, czyli osobę, na której zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1359 z późn. zm.) ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom, jeżeli:
 - a) nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub
 - b) rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej

- w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji;

Warto jednak zaznaczyć, że objęciem osoby uprawnionej do specjalnego zasiłku opiekuńczego instrumentem wsparcia w formie podjęcia zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w przedsiębiorstwie społecznym spowoduje utratę prawa do tego zasiłku.

- 9) **osobę usamodzielnianą**, czyli osobę opuszczającą, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną.

Przez osobę usamodzielnianą rozumie się również osobę, której pobyt w rodzinnej pieczy zastępczej ustał na skutek śmierci osób tworzących rodzinę zastępczą lub osoby prowadzącej rodzinny dom dziecka, w okresie 6 miesięcy przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności (art. 140 ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).

Dodatkowo za osobę usamodzielnianą należy traktować osobę określoną w art. 88 ustawy o pomocy społecznej, czyli osobę pełnoletnią opuszczającą dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy, która, została objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą:

- a) pieniężną na usamodzielnienie,
- b) pieniężną na kontynuowanie nauki,
- c) w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym,
- d) w uzyskaniu zatrudnienia,
- e) na zagospodarowanie - w formie rzeczowej.

10) **osobę z zaburzeniami psychicznymi**, czyli osobę:

- a) chorą psychicznie (wykazującą zaburzenia psychiatryczne),
- b) upośledzoną umysłowo,
- c) wykazującą inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym;

11) **osobę pozbawioną wolności, osobę opuszczającą zakład karny** oraz pełnoletnią osobę opuszczającą zakład poprawczy;

12) **osobę starszą**, czyli osobę, bez względu na płeć, która ukończyła sześćdziesiąty rok życia;

13) **osobę, która uzyskała w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą**;

Zgodnie z art. 13 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP cudzoziemcowi nadaje się status uchodźcy, jeżeli na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem w kraju pochodzenia z powodu rasy, religii, narodowości, przekonań politycznych lub przynależności do określonej grupy społecznej nie może lub nie chce korzystać z ochrony tego kraju. Status uchodźcy nadaje się także małoletniemu dziecku cudzoziemca, który uzyskał status uchodźcy w Rzeczypospolitej Polskiej, urodzonemu na tym terytorium.

Natomiast cudzoziemcowi, który nie spełnia warunków do nadania statusu uchodźcy, udziela się status ochrony uzupełniającej, w przypadku gdy powrót do kraju pochodzenia może narazić go na rzeczywiste ryzyko doznania poważnej krzywdy przez:

- a) orzeczenie kary śmierci lub wykonanie egzekucji,
- b) tortury, nieludzkie lub poniżające traktowanie albo karanie,
- c) poważne i zindywidualizowane zagrożenie dla życia lub zdrowia wynikające z powszechnego stosowania przemocy wobec ludności cywilnej w sytuacji międzynarodowego lub wewnętrznego konfliktu zbrojnego,

- i ze względu na to ryzyko nie może lub nie chce korzystać z ochrony kraju pochodzenia.

Ustawa o ekonomii społecznej dokonała **zmiany ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych** w zakresie brzmienia art. 4 ust. 1 tej ustawy. Katalog osób mogących założyć spółdzielnię socjalną jest tożsamy z katalogiem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, o których mowa w art. 2 pkt 6 ustawy o ekonomii społecznej.

8. Kolejnymi definicjami z jakimi możemy zapoznać się w słowniczku ustawowym to **reintegracja zawodowa oraz reintegracja społeczna**. Mianem reintegracji zawodowej określa się działania służące zdobyciu nowych kwalifikacji, kompetencji, wiedzy i umiejętności w celu odbudowania lub uzyskania i podtrzymania zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy i awansu zawodowego, w tym rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych. Przez reintegrację społeczną rozumie się natomiast działania mające na celu odbudowanie lub nabycie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu, w tym rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych. Oba pojęcia pojawiają się na gruncie różnych regulacji prawnych w podobnym ujęciu, w szczególności w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 2241), do której odwołują się inne akty prawne, jak choćby ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 165, z późn. zm.). Przepisy o zatrudnieniu socjalnym definiują reintegrację społeczną jako „działania, w tym również o charakterze samopomocowym, mające na celu odbudowanie i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w zajęciach w centrum integracji społecznej, klubie integracji społecznej lub zatrudnionej u pracodawcy, umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu”. Natomiast reintegracja zawodowa opisana jest jako „działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie u osoby uczestniczącej w zajęciach w centrum integracji społecznej i klubie integracji społecznej zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy”. Z uwagi na odniesienie tych definicji wprost do działań prowadzonych w określonych placówkach, niezasadne było zawarcie w projekcie ustawy odwołania do istniejących wcześniej definicji. Przejmując zasadnicze elementy pojęć, niniejsza ustawa definiuje oba typy reintegracji w sposób nieco bardziej ogólny, co ma uzasadnienie w szerszym, niż w przepisach o zatrudnieniu socjalnym, zakresie regulacji ustawowej. Takie rozwiązanie pozwoli uporządkować definiowaną sferę. Ze względu na fakt, iż reintegracja na gruncie ustawy o ekonomii społecznej odnosić się będzie do całego katalogu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym określonego tą ustawą, zasadne jest włączenie rehabilitacji dotyczącej osób niepełnosprawnych w zakres pojęcia reintegracji (zarówno zawodowej jak i społecznej), stanowiącej działania skierowane do najszerszego katalogu podmiotowego.

Z powyższych względów, w art. 74 pkt 1 ustawy o ekonomii społecznej wprowadzono zmianę do art. 2 ust. 2 **ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych**). W wyniku tego, pojęcia reintegracji społecznej i reintegracji zawodowej zdefiniowane w niniejszej ustawie będą miały zastosowanie również do działań realizowanych przez spółdzielnie socjalne na rzecz osób, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o spółdzielniach socjalnych. Dzięki temu możliwe będzie zachowanie spójności pomiędzy regulacjami wyznaczającymi ramy działalności podmiotów, takich jak spółdzielnie socjalne i przedsiębiorstwa społeczne, które działają w podobnej formule i na rzecz realizacji zbliżonych celów.

Jednocześnie dokonano zmiany w art. 15b ust. 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (art. 74 pkt 6 ustawy), poprzez poszerzenie katalogu podmiotów, które mogą przystąpić do **konsorcjum spółdzielczego** o wszystkie podmioty ekonomii społecznej: spółdzielnie pracy, stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego a także spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz.U. z 20222 r. poz. 1599, z późn. zm.), które nie działają w celu osiągnięcia zysku i przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych, oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

9. Z pojęciem ekonomii społecznej, a zwłaszcza przedsiębiorstwa społecznego, łączy się kwestia **usług społecznych**. Są to usługi, których dostępność jest niezwykle istotna nie tylko z uwagi na indywidualny interes odbiorców, ale także z uwagi na interes społeczny. Usługi te nakierowane są na rozwiązywanie problemów społecznych i zaspokajanie kluczowych potrzeb, których członkowie społeczności lokalnych często nie są w stanie zaspokoić samodzielnie. Usługi społeczne mają często charakter deficytowy. Z jednej strony oznacza to niezaspokojone potrzeby społeczne, a z drugiej ograniczone zainteresowanie przedsiębiorców podejmowaniem takiej działalności. Ustawa odwołuje się wprost do definicji tych usług określonej w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 1818). Zgodnie z intencją ustawodawcy przez usługi społeczne należy rozumieć działania z zakresu, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Ustawa o ekonomii społecznej odwołuje się zatem jedynie do obszarów wskazanych w tej ustawie pomijając, że muszą to być dodatkowo działania podejmowane przez gminę w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczone w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców. W celu uszczegółowienia zakresu usług społecznych, ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych odsyła do zakresu działań podejmowanych na podstawie:

- 1) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- 2) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- 3) ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- 4) ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- 5) ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;
- 6) ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym;
- 7) ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
- 8) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii;
- 9) ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- 10) ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe;
- 11) ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- 12) ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;
- 13) ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej;
- 14) ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie;
- 15) ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji;
- 16) ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3;

17) ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny.

W samej ustawie o realizacji usług społecznych przez centrum usług społecznych ustawodawca nie wskazuje szczegółowego katalogu usług społecznych. W tej sytuacji należy posłużyć się uzasadnieniem do tej ustawy, w którym można odnaleźć przykłady usług społecznych, takie jak:

- 1) praca socjalna z osobą i rodziną oraz asystentura dla rodzin;
- 2) środowiskowa praca socjalna w różnych formach;
- 3) terapia osób i rodzin doświadczających trudności w funkcjonowaniu w społeczeństwie;
- 4) mediacje rodzinne i w sporach innych niż rodzinne;
- 5) animacja lokalna;
- 6) edukacja środowiskowa oraz inne formy działań aktywizujących w środowisku zamieszkania;
- 7) poradnictwo prawne, obywatelskie, psychologiczne i rodzinne, w tym małżeńskie;
- 8) reintegracja zawodowa i społeczna;
- 9) interwencja kryzysowa;
- 10) usługi wsparcia dla osób tworzących rodzinną pieczę zastępczą;
- 11) rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych, asystentura i inne usługi wsparcia dla osób niesamodzielnych i osób o ograniczonej samodzielności, w tym niepełnosprawnych, przewlekłe chorych, starszych i bezdomnych;
- 12) usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, w tym dla osób niesamodzielnych i osób o ograniczonej samodzielności pozostających w środowisku zamieszkania;
- 13) usługi wsparcia dla opiekunów osób niesamodzielnych i osób o ograniczonej samodzielności, w tym usługi opieki wytchnieniowej;
- 14) wsparcie doradcze, informacyjne i psychologiczne;
- 15) pomoc postpenitencjarna i readaptacja społeczna, promocja zdrowia, w tym zdrowia psychicznego, oraz
- 16) edukacja zdrowotna.

10. Ostatnim zdefiniowanym pojęciem jest pojęcie **zatrudnienia**, przez które należy rozumieć zatrudnienie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 43 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 735), czyli wykonywanie pracy na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego oraz umowy o pracę nakładczą.

DZIAŁ II Przedsiębiorstwo społeczne

Rozdział 1

Organizacja i zasady działania przedsiębiorstwa społecznego

Art. 3.

1. Status przedsiębiorstwa społecznego mogą posiadać podmiot ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 2 pkt 5 lit. a oraz d–f, oraz jednostka tworząca podmiot ekonomii społecznej, prowadzące:

- 1) działalność odpłatną pożytku publicznego, o której mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- 2) działalność gospodarczą, o której mowa w art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2021 r. poz. 162 i 2105 oraz z 2022 r. poz. 24 i 974),
- 3) inną działalność o charakterze odpłatnym

– jeżeli spełniają warunki określone w ust. 2, art. 4 ust. 1 oraz art. 5–9.

2. Status przedsiębiorstwa społecznego mogą posiadać podmiot ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 2 pkt 5 lit. a oraz d–f, oraz jednostka tworząca podmiot ekonomii społecznej, jeżeli Skarb Państwa, jednostka samorządu terytorialnego, państwowa albo samorządowa osoba prawna nie posiadają nad podmiotem ekonomii społecznej kontroli w rozumieniu art. 4 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, z wyłączeniem spółdzielni socjalnych założonych przez osoby, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych.

1. Zgodnie z art. 3 ust. 1 komentowanej ustawy, statut przedsiębiorstwa społecznego mogą posiadać następujące podmioty ekonomii społecznej:

- 1) spółdzielnie socjalne;
- 2) spółdzielnie pracy, w tym spółdzielnie inwalidów i spółdzielnie niewidomych oraz spółdzielnie produkcji rolnej;
- 3) organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, z wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych;
- 4) podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Z uwagi na brak osobowości prawnej podmiotów ekonomii społecznej takich jak WZ, ZAZ, CIS i KIS status przedsiębiorstwa społecznego może uzyskać jednostka prowadząca te podmioty (szerzej patrz komentarz pkt 3 do art. 2).

Status PS może uzyskać ww. podmiot ekonomii społecznej jeżeli prowadzi:

- 1) **działalność odpłatną pożytku publicznego** rozumianą jako:
 - a) działalność prowadzoną przez organizacje pozarządowe i podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w sferze zadań publicznych, o której mowa w art. 4 ust. 1 tej ustawy, za które pobierają one wynagrodzenie,
 - b) sprzedaż wytworzonych towarów lub świadczenie usług w zakresie:
 - rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, lub
 - integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
 - c) sprzedaż przedmiotów darowizny;
- 2) **działalność gospodarczą**, o której mowa w art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców, czyli zorganizowaną działalność zarobkową, wykonywaną we własnym imieniu i w sposób ciągły;
- 3) **inną działalność o charakterze odpłatnym**, czyli działalność oświatową, kulturalną i kół gospodyń wiejskich pod warunkiem, że nie są działalnością gospodarczą.

Przesłanki nabycia statusu przedsiębiorstwa społecznego polegają na wypełnieniu jego niezbędnych cech konstytutywnych. Tak więc, przedsiębiorstwo społeczne to podmiot, który prowadzi jakąś formę **działalności odpłatnej**. W polskim systemie prawnym jest to działalność odpłatna pożytku publicznego oraz działalność gospodarcza. Ponadto jest to również prowadzona odpłatnie działalność oświatowa, o której mowa w art. 170 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900), czy też działalność kulturalna w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 194 z późn. zm.). Działalnością odpłatną w rozumieniu przepisów ustawy jest także niebędąca działalnością gospodarczą działalność zarobkowa kół gospodyń wiejskich, o której mowa w art. 22 ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich.

Przedsiębiorstwo społeczne **nie jest przedsiębiorstwem w rozumieniu kodeksu cywilnego**. Kodeks cywilny stanowi, że przedsiębiorstwo to zespół składników majątkowych i niemajątkowych służących prowadzeniu działalności gospodarczej. W ustawie przedsiębiorstwem społecznym jest zaś podmiot posiadający określony formalnoprawny status. Znaczenie słowa „przedsiębiorstwo” użyte w ustawie jest różne od pojęcia „przedsiębiorstwo” ugruntowanego w prawie cywilnym. Jednakże niezasadne byłoby poszukiwanie w związku z tą różnicą znaczeniową innego określenia, bowiem pojęcie „przedsiębiorstwa społecznego” utrwaliło się już w literaturze dotyczącej gospodarki społecznej. Jest to określenie używane w licznych dokumentach oficjalnych, polskich i unijnych. Sam termin „przedsiębiorstwo” w rozumieniu niniejszej ustawy bliski jest zresztą unijnemu rozumieniu tego zwrotu (ang. „enterprise”, używanego także w znaczeniu podmiotowym). Należy podkreślić, że prawo Unii Europejskiej rozumie działalność gospodarczą szerszej niż polska regulacja – Prawo przedsiębiorców,

jako wszelkiego rodzaju, nawet nieodpłatne oferowanie usług na rynku. Stąd też niewątpliwie przedsiębiorstwo społeczne prowadzić będzie działalność gospodarczą w rozumieniu prawa europejskiego. Nie będzie to zresztą pierwszy przypadek użycia w ustawie pojęcia „przedsiębiorstwo” w sposób odmienny od rozumienia cywilistycznego. Przykładowo ustawa z dnia 25 września 1981 r. o przedsiębiorstwach państwowych użyła tego określenia w stosunku do typu osoby prawnej, a więc w sensie podmiotowym, a nie przedmiotowym (jako zespołu składników majątkowych).

Działalność gospodarcza w rozumieniu przepisów ustawy – Prawo przedsiębiorców może nie być w ogóle przez przedsiębiorstwo społeczne prowadzona. Ustawa o ekonomii społecznej dopuszcza, aby przedsiębiorstwem społecznym były podmioty również *not for profit* (choć nie *non-profit*, ponieważ muszą prowadzić co najmniej działalność odpłatną pożytku publicznego lub inną działalność odpłatną niebędącą działalnością gospodarczą). W ustawie nie zdecydowano się na zawężenie możliwości przyznania statusu przedsiębiorstwa społecznego wyłącznie do podmiotów ekonomii społecznej prowadzących działalność gospodarczą. Poza wskazanymi powyżej przyczynami, rozwiązanie takie wynika również z doświadczeń we wspieraniu rozwoju ekonomii społecznej w oparciu o środki europejskie. Model przedsiębiorstwa społecznego, w którym możliwe jest prowadzenie działalności odpłatnej pożytku publicznego, innej działalności odpłatnej lub działalności gospodarczej był wdrażany i upowszechniany w ramach działań współfinansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2014-2020. Rozwiązanie takie nie budziło wątpliwości po stronie podmiotów korzystających ze wsparcia, a także tych, które udzielały takiego wsparcia. Wprowadzenie ograniczenia w tym zakresie oznaczać mogłoby także ograniczenie trwałości podmiotów wspartych w ramach działań finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego. Za rozwiązaniem tym przemawiała również kwestia potencjału sektora ekonomii społecznej. Z badań GUS z 2020¹ r. wynika, że odpłatną działalność pożytku publicznego (bez działalności gospodarczej) prowadziło ponad 17,1 tys. podmiotów ekonomii społecznej. Tymczasem działalność gospodarczą prowadziło jedynie ok. 8,6 tys. podmiotów. Rozwiązanie polegające na ograniczeniu możliwości uzyskiwania statusu przedsiębiorstwa społecznego jedynie do podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, spowodowałoby zasadnicze ograniczenie grupy podmiotów ekonomii społecznej, dla których, zwłaszcza na początkowym etapie obowiązywania przepisów, uzyskanie statusu byłoby łatwiejsze.

2. Przedsiębiorstwo społeczne nie powinno być podmiotem **zależnym od organów administracji publicznej**. Jest to jedna z jego cech wymienianych w literaturze. Statusu przedsiębiorstwa społecznego nie może uzyskać jednostka samorządu terytorialnego oraz podmiot, nad którym Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub państwowa albo samorządowa osoba prawna posiada kontrolę, o której mowa w art. 4 pkt 4 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, z wyłączeniem spółdzielni socjalnych, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych. Odwołanie do powiązań określonych we wspomnianej ustawie ma na celu skorzystanie z mechanizmów sprawdzonych już w systemie prawnym. W związku z tym, że w praktyce największe znaczenie w obrocie ma definicja przewidziana w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów, celowym jest zastosowanie tego modelu diagnozowania powiązań organizacyjnych i kapitałowych. Ze spełniania tego wymogu wyłączone są spółdzielnie socjalne.

¹ Sektor non-profit w 2020 r. Stowarzyszenia, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, samorząd gospodarczy i zawodowy, Tabl. 4.1. Organizacje sektora non-profit według rodzaju prowadzonej działalności w 2020 r.

Wyłączenie to jest zasadne z uwagi na fakt, że podmioty te mogą być tworzone przez osoby prawne, w tym jednostki samorządu terytorialnego, lecz stan ten ma – zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych – charakter przejściowy, bowiem spółdzielnia taka musi przyjąć w określonym w ustawie terminie członków – osoby fizyczne, zaś osoby prawne będące założycielami siłą rzeczy stanowią mniejszość członków.

Art. 4.

1. **Działalność przedsiębiorstwa społecznego służy rozwojowi lokalnemu i ma na celu:**

- 1) **reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym lub**
- 2) **realizację usług społecznych.**

2. **Działania z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej realizowane na rzecz osób zatrudnionych w przedsiębiorstwie społecznym nie są wykonywane w ramach działalności gospodarczej prowadzonej przez przedsiębiorstwo społeczne.**

1. Zgodnie z intencją autorów ustawy działalność przedsiębiorstw społecznych ma służyć **rozwojowi lokalnemu** i ma na celu **reintegrację społeczną i zawodową** osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, która nie jest wykonywana w ramach działalności gospodarczej prowadzonej przez przedsiębiorstwo społeczne, lub realizację usług społecznych. Oznacza to, że PS może prowadzić swoją działalność w jednym z ww. celów, a także w obu tj. w zakresie reintegracji oraz realizacji usług społecznych. Jeżeli podmiot ekonomii społecznej ubiegający się o przyznanie statusu przedsiębiorstwa społecznego wskaże we wniosku oba z wyżej wymienionych celów działalności, to w ramach prowadzonego przez wojewodę postępowania administracyjnego należy zbadać zarówno przesłanki dotyczące prowadzenia działalności w celu reintegracyjnym, w szczególności limit zatrudnienia, jak i przesłanki dotyczące realizacji usług społecznych.

2. Podmiot, któremu w drodze decyzji administracyjnej nadany został status PS, ma możliwość w każdym czasie złożenia do wojewody wniosku o jej zmianę w związku z zamiarem rozszerzenia działalności o drugi cel działalności wraz dokumentami potwierdzającymi spełnienie przesłanek ustawowych. Wojewoda, po przeprowadzeniu postępowania administracyjnego, dokonuje zmiany w drodze decyzji. Zgodnie bowiem z art. 155 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 775 z późn. zm.) decyzja ostateczna, na mocy której strona nabyła prawo, może być w każdym czasie za zgodą strony uchylona lub zmieniona przez organ administracji publicznej, który ją wydał, jeżeli przepisy szczególne nie sprzeciwiają się uchyleniu lub zmianie takiej decyzji i przemawia za tym interes społeczny lub słuszny interes strony.

3. Jak wspomniano powyżej, ustawodawca wprowadził definicję usług społecznych, przez które należy rozumieć działania z zakresu, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (szerzej przy komentarzu w pkt 8 do art. 2).

Art. 5.

1. Przedsiębiorstwo społeczne zatrudnia co najmniej 3 osoby na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę. Każda z tych osób jest zatrudniona w wymiarze co najmniej 1/2 pełnego wymiaru czasu pracy.
2. W przedsiębiorstwie społecznym działającym w celu, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1, co najmniej 30% ogółu osób zatrudnionych stanowią osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, wykonujące pracę na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę. Każda z tych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest zatrudniona w wymiarze co najmniej 1/2 pełnego wymiaru czasu pracy.
3. Przez ogół osób zatrudnionych, o którym mowa w ust. 2, należy rozumieć osoby świadczące pracę na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego, umowy o pracę nakładczą lub umowy cywilnoprawnej lub osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą niebędące pracodawcami świadczące na rzecz przedsiębiorstwa społecznego usługi przez nieprzerwany okres co najmniej 3 miesiące.
4. Przedsiębiorstwo społeczne informuje osobę zagrożoną wykluczeniem społecznym, o której mowa w art. 2 pkt 6 lit. g, o skutkach podjęcia zatrudnienia w zakresie prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego, o którym mowa w art. 16a ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych.

1. Z uwagi na to, że wymiar społeczny przedsiębiorczości społecznej wyraża się nie tylko w realizacji funkcji reintegracyjnej, ale także w solidarnościowej strukturze organizacyjnej i partycypacyjnym sposobie zarządzania, ustawa wprowadza następujące cechy konstytutywne przedsiębiorstwa społecznego. Musi ono być pracodawcą i zatrudniać nie mniej niż trzech pracowników na podstawie umowy o pracę albo spółdzielczej umowy o pracę. Pracownicy ci nie muszą wywodzić się z katalogu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Jednocześnie w stosunku do podmiotów, w których zatrudnione są mniej niż 3 osoby, trudno byłoby uzasadniać wprowadzanie relatywnie złożonego schematu organizacyjnego przedsiębiorstwa społecznego. Pracownicy, którzy zaliczają się do minimalnego stanu zatrudnienia, powinni wykonywać pracę w wymiarze co najmniej 1/2 pełnego wymiaru czasu pracy, z uwagi na fakt, iż poniżej tego poziomu łatwo byłoby np. o fikcyjne zatrudnienie. Minimalne wymagania dotyczące liczby zatrudnionych pracowników zostały określone tak, aby możliwość uzyskania statusu była otwarta także dla małych podmiotów ekonomii społecznej o lokalnej skali działalności.

Cechy stosunku pracy, w tym umowy o pracę zostały opisane w art. 22 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 Kodeks pracy (Dz. U. z 2022 r. 1510 z późn. zm.). Rodzaje umów o pracę oraz sposób ich zawarcia i ich treść uregulowano w art. 25 i nast. Kodeksu pracy. Natomiast nawiązanie stosunku pracy na podstawie spółdzielczej umowy o pracę reguluje ustawa z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2021 r. poz. 648), a w zakresie nieuregulowanym odmiennie tą ustawą stosuje się odpowiednio przepisy art. 77 Kodeksu pracy. Wymiar czasu pracy został zdefiniowany w art. 128 i nast. Kodeksu pracy. Zgodnie z art. 129 czas pracy nie może przekraczać 8 godzin na dobę i przeciętnie 40 godzin w przeciętnie pięciodniowym tygodniu pracy w przyjętym okresie rozliczeniowym nieprzekraczającym 4 miesiące.

2. W przypadku podmiotu ekonomii społecznej zainteresowanego statusem przedsiębiorstwa społecznego, działającego w celu reintegracyjnym, kluczowym warunkiem jest zachowanie odpowiedniej **proporcji pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym** do ogólnej liczby osób zatrudnionych. Ustawa wymaga, aby minimalny udział zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w przedsiębiorstwie społecznym działającym w celu reintegracyjnym wynosił 30% ogółu osób zatrudnionych. Na potrzeby ustalenia, czy warunek ten jest spełniony, za osoby zatrudnione w przedsiębiorstwie społecznym uznaje się, poza osobami pracującymi na podstawie umów o pracę i spółdzielczych umów o pracę, także osoby związane z przedsiębiorstwem umowami cywilnoprawnymi oraz tzw. samozatrudnionych. Zdarza się bowiem, że np. osoba na stanowisku zarządzającym jest zatrudniona na podstawie tzw. „kontraktu menedżerskiego”, czyli umowy cywilnoprawnej. Mimo to nie ulega wątpliwości, że z organizacyjnego punktu widzenia nie jest zewnętrznym dostawcą usług, ale znajduje się wewnątrz struktury organizacyjnej i pełni podobną funkcję co pracownicy. Na umowy cywilnoprawne zatrudniane bywają często również osoby o najniższej pozycji w danej jednostce organizacyjnej. Nierzadko zresztą pozapracownicze formy zatrudnienia są w istocie umowami o pracę, co narusza Kodeks pracy i jest niekorzystnym zjawiskiem społecznym. Celem tak skonstruowanego wymogu jest zniechęcanie do stosowania pozapracowniczych form zatrudnienia przez przedsiębiorstwa społeczne.

3. Z uwagi na złożoność możliwych stanów faktycznych, ustawodawca wprowadził wskazówki pozwalające na rozróżnienie umów cywilnoprawnych zawieranych z osobami prowadzącymi działalność gospodarczą, które mogłyby być zastąpione zatrudnieniem pracowniczym, od takich, które mają czysto cywilnoprawny charakter, co jest w ich przypadku zasadne i prawidłowe. Nie byłoby uzasadnione traktowanie tak samo jak pracowników, osób prowadzących działalność gospodarczą, z którymi zawarto umowę cywilnoprawną tylko w celu wykonania określonej usługi – np. hydraulika, który ma wymienić instalację, informatyka, u którego zamówiono stronę internetową itp. Ponieważ jednak ustawa nie jest formułowana w sposób kazuistyczny, a jednocześnie przepisy powinny być precyzyjne, konieczne było wskazanie jednoznacznego kryterium rozróżnienia osoby zatrudnionej w przedsiębiorstwie społecznym w formie pozapracowniczej od osoby świadczącej usługę *ad hoc*, którą trudno uznać za pozostającą w strukturze organizacyjnej przedsiębiorstwa. Pierwszym kryterium wprowadzonym przez ustawodawcę jest zawarcie umowy cywilnoprawnej na okres co najmniej 3 miesiące. Jak się wydaje, większość usług o charakterze doraźnym może być wykonana w tym terminie. Po drugie, nie jest zasadne traktowanie jak pracowników osób prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą, jeżeli same są pracodawcami, nawet jeśli świadczą usługi przez okres dłuższy niż 3 miesiące. Są to bowiem niewątpliwie, w sensie gospodarczym i organizacyjnym, osoby pozostające poza przedsiębiorstwem.

Do powyższego **minimalnego poziomu zatrudnienia** (30% ogółu osób zatrudnionych) wlicza się jedynie osoby zagrożone wykluczeniem społecznym zatrudnione na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę w wymiarze co najmniej $\frac{1}{2}$ etatu. Takie rozwiązanie pozwala minimalizować ryzyko pozornego zatrudniania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (np. na niewielką część etatu). Jednocześnie gwarantują zachowanie społecznego charakteru przedsiębiorstwa społecznego poprzez utrzymanie odpowiedniego udziału pracowników znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej do ogółu osób zatrudnionych. Konstrukcja taka skłania do zatrudniania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym na podstawie umów o pracę, ponieważ w wypadku zatrudnienia ich na innych zasadach zaliczają się one do ogólnej liczby pracowników przedsiębiorstwa, nie wliczając się do pracowników

zagrożonych wykluczeniem społecznym, których zatrudnienie jest wymagane do uzyskania lub utrzymania statusu PS.

Warunek, o którym mowa w art. 5 ust. 2 ustawy o ekonomii społecznej, może zostać zweryfikowany, podczas postępowania administracyjnego prowadzonego przez wojewodę w celu nadania statusu PS, na podstawie oświadczenia wnioskodawcy o stanie zatrudnienia lub na podstawie odpowiednich zaświadczeń, które powinny zostać dołączone do wniosku o przyznanie statusu przedsiębiorstwa społecznego. Złożone oświadczenie powinno wskazywać ogólną liczbę osób zatrudnionych, liczbę osób zatrudnionych na podstawie umowy o pracę lub spółdzielczej umowy o pracę, które są zatrudnione w wymiarze czasu co najmniej 1/2 etatu i są zagrożone wykluczeniem społecznym oraz przesłankę zagrożenia wykluczenia społecznego. W oparciu o te informacje należy obliczyć procentowy udział osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w ogólnej liczbie osób zatrudnionych. Jeśli wynosi on co najmniej 30% - warunek należy uznać za spełniony.

4. Organ administracji publicznej wydając decyzję w I instancji uwzględnia **stan prawny i faktyczny w dacie wydania tej decyzji**. W związku z powyższym, stan zatrudnienia badany jest na moment wydania decyzji administracyjnej. Należy jednak mieć na uwadze, że w praktyce spełnienie warunków należy wykazać już na etapie składania wniosku o przyznanie statusu przedsiębiorstwa społecznego, co oznacza, że nieprzerwany okres trzech miesięcy, o którym mowa art. 5 ust. 3 ustawy o ekonomii społecznej, należy liczyć wstecz od dnia złożenia wniosku. Jeśli w trakcie prowadzenia postępowania administracyjnego zatrudnienie uległoby zmianie w taki sposób, że przesłanki przestałyby być spełnione wnioskujący ma obowiązek zawiadomić o tej zmianie wojewodę.

Ustawa o ekonomii społecznej nie reguluje kwestii związanych ze sposobem **obliczania terminów** zawartych w tej ustawie. Dlatego też, w związku z brakiem odmiennej regulacji, należy zastosować ogólne reguły obowiązujące przy obliczaniu terminów, określone zarówno w kodeksie postępowania administracyjnego (art. 57 § 3 KPA), jak również w analogiczny sposób w kodeksie cywilnym (art. 112 KC). Termin określony w miesiącach kończy się z upływem tego dnia w ostatnim miesiącu, który odpowiada początkowemu dniowi terminu, a gdyby takiego dnia w ostatnim miesiącu nie było – w ostatnim dniu tego miesiąca.

5. Katalog osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest różnorodny. Podobnie skutki okoliczności powodujących zagrożenie wykluczeniem społecznym mogą być różne w przypadku konkretnych osób. Wpływ tych czynników uzależniony jest od indywidualnej sytuacji konkretnej osoby. Z tych względów okres oddziaływania tych negatywnych okoliczności nie powinien być określany w sposób arbitralny. Na potrzeby weryfikacji spełnienia przesłanek decydujących o przyznaniu statusu PS nie ustalono okresu, po którym osoba zagrożona wykluczeniem społecznym zatrudniona w przedsiębiorstwie społecznym, nie mogłaby być uwzględniona w określonym w ustawie minimalnym limicie pracowników z tej grupy. Chociaż dzięki wsparciu reintegracyjnemu udzielanemu w przedsiębiorstwie społecznym jej sytuacja społeczna i zawodowa ulegać będzie poprawie, przyjęto założenie, że fakt ten nie powinien mieć negatywnego wpływu na możliwość zachowania statusu przedsiębiorstwa społecznego działającego w celu reintegracyjnym przez podmiot, który zatrudnia takiego pracownika. Przyjęcie rozwiązania polegającego na limitowaniu okresu reintegracji, a co za tym idzie możliwości zaliczenia pracownika zagrożonego wykluczeniem społecznym do wymaganego limitu zatrudnienia, mogłoby spowodować negatywne konsekwencje w zakresie trwałości zatrudnienia, ponieważ przedsiębiorstwo społeczne, w celu zachowania tego statusu, zobowiązane byłoby do stałego

zwiększania zatrudnienia. W sytuacji, w której wzrost ten następowałby szybciej niż rozwój ekonomiczny podmiotu (polegający np. na zwiększaniu przychodów z działalności gospodarczej), prowadzi to do zachwiania równowagi ekonomicznej, a w efekcie do jego likwidacji lub znacznej redukcji zatrudnienia. Schemat taki mógłby służyć również powstawaniu przedsiębiorstw społecznych działających na zasadzie okresowego zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W obu przypadkach zagrożona byłaby możliwość trwałej zawodowej aktywizacji i reintegracji osób, które wcześniej pozostawały poza rynkiem pracy lub bezskutecznie jej poszukiwały.

6. **Zrównanie limitu zatrudnienia w spółdzielniach socjalnych posiadających status PS.** Biorąc pod uwagę podobieństwo w zakresie kluczowych funkcji, występujące między spółdzielniami socjalnymi a przedsiębiorstwami społecznymi, w art. 74 pkt 3 ustawy o ekonomii społecznej wprowadzono mechanizm dopuszczający zwiększenie limitu zatrudnienia pracowników spoza katalogu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym do poziomu zaproponowanego w przedsiębiorstwie społecznym, tj. do 70% (art. 5 ust 6 i 6a ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych). Zmiana ta pozwoli spółdzielniom socjalnym, które uzyskały status przedsiębiorstwa społecznego, poszerzyć bazę pracowników o osoby niewymagające wsparcia reintegracyjnego. Rozwiązanie to z jednej strony ujednotacza regulacje w zakresie limitów zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w spółdzielniach socjalnych oraz w PS, może również przełożyć się na zwiększenie możliwości rozwojowych spółdzielni socjalnych, zwłaszcza w zakresie podejmowania działalności gospodarczej.

7. Ustawodawca zobowiązuje również przedsiębiorstwo społeczne do poinformowania osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym jednocześnie **uprawnionej do specjalnego zasiłku opiekuńczego**, o której mowa w art. 16a ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, o skutkach podjęcia zatrudnienia w przedsiębiorstwie społecznym tj. utraty prawa do tego zasiłku. Zgodnie z art. 5 ust. 4 ustawy o ekonomii społecznej, przedsiębiorstwo społeczne ma obowiązek poinformować osobę uprawnioną do specjalnego zasiłku opiekuńczego, o skutkach podjęcia zatrudnienia w zakresie prawa do tego zasiłku.

8. Wydaje się oczywiste, że w przypadku osób, które podmiot uprawniony do ubiegania się o nadanie statusu przedsiębiorstwa społecznego zatrudniał przed uzyskaniem tego statusu, kwestia indywidualnych uprawnień zatrudnionych w tym podmiocie osób, została już rozstrzygnięta. Niemniej jednak z datą uzyskania statusu, przedsiębiorstwo społeczne zobowiązane jest wypełnić obowiązek wynikający z przywołanego wyżej przepisu.

9. W odniesieniu do osób nowo zatrudnianych, informacja o tym, że podjęcie zatrudnienia może mieć wpływ na utratę prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego, powinna być przekazana tej osobie przed podjęciem pracy w przedsiębiorstwie społecznym. Ustawodawca pozostawił przedsiębiorstwu społecznemu swobodę w zakresie sposobu udokumentowania realizacji tego obowiązku.

Art. 6.

1. **Przedsiębiorstwo społeczne w przypadku każdej zatrudnionej osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym, do której został udzielony instrument wsparcia, o którym mowa w art. 21 lub art. 22, opracowuje i realizuje indywidualny plan reintegracyjny przez okres nie krótszy niż okres, na jaki został udzielony ten instrument, lub nie krótszy niż okres zatrudnienia danej osoby wymagany w związku z udzieleniem tego instrumentu.**

2. Indywidualny plan reintegracyjny jest opracowywany przy aktywnym uczestnictwie osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym i ma na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych i kompetencji społecznych tej osoby.

3. Indywidualny plan reintegracyjny zawiera w szczególności informacje o:

- 1) sytuacji społecznej i zawodowej osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym;
- 2) planowanych działaniach z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej;
- 3) zakładanych efektach planowanych działań z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej oraz sposobie ich oceny.

4. W przypadku przedsiębiorstwa społecznego będącego jednostką tworzącą podmiot ekonomii społecznej, która zorganizowała warsztat terapii zajęciowej, utworzyła centrum integracji społecznej lub prowadziła klub integracji społecznej indywidualny plan reintegracyjny stanowi kontynuację dotychczas realizowanego indywidualnego programu rehabilitacji, indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego lub kontraktu socjalnego.

5. Przedsiębiorstwo społeczne będące jednostką tworzącą podmiot ekonomii społecznej, która utworzyła zakład aktywności zawodowej nie sporządza indywidualnego planu reintegracyjnego w przypadku osób realizujących indywidualny program rehabilitacji zawodowej i społecznej.

1. Funkcja **reintegracyjna przedsiębiorstwa społecznego** wykracza poza samo zatrudnienie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Z uwagi na to, że celem ustawy jest odpowiadanie na potrzeby różnorodnych grup wykluczonych, ustawodawca nie powinien przesądzać o tym, jakie konkretnie działania reintegracyjne mają być realizowane. Najlepsze rozeznanie potrzeb w konkretnym przypadku będzie miało samo przedsiębiorstwo społeczne.

W celu zapewnienia planowego przebiegu reintegracji pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym, w ustawie wprowadzono obowiązek przygotowania **indywidualnego planu reintegracyjnego** dla każdego pracownika, którego zatrudnienie zostało wsparte ze środków publicznych w ramach instrumentów umożliwiających sfinansowanie kosztów utworzenia stanowiska pracy, pokrycie wydatków na wynagrodzenie i refundację składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne (szerzej omówionych w części poświęconej instrumentom wsparcia przedsiębiorstw społecznych art. 21 i następną ustawy). Dzięki temu przedsiębiorstwa społeczne zobowiązane do organizowania i finansowania procesu reintegracji będą mogły ograniczyć koszty związane z samym zatrudnieniem, a co za tym idzie łatwiej wygospodarować środki na wsparcie pracowników. Jednocześnie z perspektywy efektywnego gospodarowania środkami publicznymi również uzasadnione jest wspieranie zatrudnienia, któremu towarzyszyć będzie reintegracja prowadzona w sposób zorganizowany. Należy zaznaczyć, że obowiązek przygotowania planów reintegracyjny nie będzie powiązany z korzystaniem z instrumentów wsparcia niepowiązanych bezpośrednio z zatrudnieniem konkretnych pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym. Nie będzie on miał wpływu m.in. na możliwość skorzystania ze zwolnienia podatkowego, wsparcia rozwojowego, czy też innych instrumentów przewidzianych np. w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 100, z późn. zm.).

Indywidualne plany reintegracji powinny być przygotowane według struktury ujętej w ustawie. Obejmuje ona charakterystyczne dla tego rodzaju dokumentów elementy, tj. informację o sytuacji pracownika powodującej zagrożenie wykluczeniem społecznym, zakres działań ramach reintegracji społecznej i zawodowej, a także oczekiwane efekty realizacji planu i sposób ich weryfikacji. Podobny zakres informacji odnaleźć można w indywidualnych programach zatrudnienia socjalnego przygotowywanych dla uczestników CIS, indywidualnych programach rehabilitacji dla uczestników WTZ, czy też indywidualnych programach rehabilitacji zawodowej i społecznej dla niepełnosprawnych pracowników ZAZ.

Reintegracja pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym jest jednym z kluczowych zadań przedsiębiorstwa społecznego. Z tego względu w ustawie przewidziano możliwość wspierania tych procesów w ramach usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej, oraz w ramach resortowego programu wspierania ekonomii społecznej.

Indywidualny plan reintegracyjny powinien zostać opracowany **wspólnie z pracownikiem** zagrożonym wykluczeniem społecznym, którego dotyczy, a jego celem będzie wzrost kompetencji i umiejętności zawodowych i społecznych. Decyzja o charakterze przedsięwzięć ujętych w planie zależeć będzie zarówno od zasobów, w tym środków finansowych, którymi przedsiębiorstwo społeczne dysponuje na realizację zadań reintegracyjnych, a także od potrzeb pracownika, którego wsparcie to ma dotyczyć oraz od potrzeb innych osób zatrudnionych.

2. Dopuszczalna jest także sytuacja, w której status przedsiębiorstwa społecznego uzyska jednostka prowadząca **warsztat terapii zajęciowej, klub integracji społecznej lub centrum integracji społecznej**. W każdym z tych podmiotów prowadzone są działania reintegracyjne na rzecz ich uczestników. Reintegracja ta odbywa się w oparciu o zindywidualizowany dokument, tj. odpowiednio indywidualny program rehabilitacji, kontrakt socjalny lub indywidualny program zatrudnienia socjalnego. W przypadku, w którym uczestnik takiej jednostki podejmie zatrudnienie w przedsiębiorstwie społecznym, które jednocześnie prowadzi tę jednostkę reintegracyjną, indywidualny plan reintegracji powinien być kontynuacją działań ujętych w dokumencie dotyczącym reintegracji, przygotowanym w związku ze wcześniejszym korzystaniem przez pracownika z usług tej jednostki. Rozwiązanie takie pozwoli zoptymalizować reintegrację pracownika, która toczyć się będzie w przedsiębiorstwie społecznym.

3. Możliwa jest również sytuacja, w której status przedsiębiorstwa społecznego uzyska organizator zakładu aktywności zawodowej. Inaczej niż w przypadku warsztatów terapii zajęciowej, osoby niepełnosprawne nie są w takim przypadku uczestnikami, ale pracownikami. Są to również osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, których reintegracja jest jednym z zadań przedsiębiorstwa. Zważywszy jednak na fakt, że funkcja ta realizowana jest w ramach zakładu aktywności zawodowej, nie ma konieczności, aby dla osób, dla których sporządzony został indywidualne programy rehabilitacji zawodowej i społecznej, o którym mowa w § 13 ust 3 rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie zakładów aktywności zawodowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1934) przygotowywać i realizować odrębne dokumenty wynikające z uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego, tj. indywidualny plan reintegracji. Dokumenty te mają zbliżony cel, a ich powielanie nie miałoby istotnego wpływu na jakość i przebieg procesu reintegracji.

Art. 7.

1. Przedsiębiorstwo społeczne posiada organ konsultacyjno-doradczy, w którego skład wchodzi wszystkie osoby zatrudnione w tym przedsiębiorstwie.
2. Jeżeli liczba osób, o których mowa w ust. 1, przekracza 10, organ konsultacyjno-doradczy może składać się z przedstawicieli tych osób w liczbie nie mniejszej niż 3.
3. Do kompetencji organu konsultacyjno-doradczego należy w szczególności:
 - 1) zapoznawanie się nie rzadziej niż raz w roku z wynikami działalności przedsiębiorstwa społecznego oraz wyrażanie opinii w tym zakresie;
 - 2) opiniowanie regulaminu pracy lub zasad organizacji pracy ustalanych przez przedsiębiorstwo społeczne oraz proponowanych zmian w tym zakresie;
 - 3) opiniowanie planowanych działań przedsiębiorstwa społecznego, w tym na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej.
4. W przypadku spółki, o której mowa w art. 3 ust. 3 pkt 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, która uzyskała status przedsiębiorstwa społecznego, funkcję organu konsultacyjno-doradczego pełni rada nadzorcza albo komisja rewizyjna.
5. W przypadku gdy spółdzielnia socjalna uzyskała status przedsiębiorstwa społecznego i której założycielem jest osoba prawna, lub w przypadku gdy liczba członków spółdzielni socjalnej jest mniejsza niż liczba pracowników niebędących jej członkami, funkcję organu konsultacyjno-doradczego pełni spotkanie konsultacyjne, o którym mowa w art. 7a ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych.

1. Do cech przedsiębiorstw społecznych zalicza się również **partycypacyjna formuła zarządzania**. Oczywiście nie jest zasadne wymaganie, aby wpływ ten polegał na stałym udziale w zarządzaniu, czy też obligatoryjnym wyrażaniu zgody na określone działania. Dlatego też ustawa przewiduje jedynie obligatoryjne tworzenie organu o cechach konsultacyjno-doradczych. Ewentualne rozszerzenie kompetencji tego ciała należy pozostawić przedsiębiorstwu społecznemu, które (jeżeli będzie miało możliwość formalną oraz organizacyjną) może rozważyć przyznanie organowi konsultacyjno-doradczemu dodatkowych kompetencji.

Co do zasady w skład organu konsultacyjno-doradczego wchodzić będą **wszyscy pracownicy**. Natomiast jeżeli w przedsiębiorstwie społecznym zatrudnionych będzie więcej niż 10 osób, w skład tego organu mogą wchodzić przedstawiciele pracowników w liczbie **co najmniej 3 osób**. Z uwagi na to, że nie jest to organ obligatoryjny w świetle przepisów regulujących poszczególne formy prawne upoważnione do uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego, niezbędne jest uregulowanie tych kwestii na poziomie statutowym.

Mechanizmy umożliwiające włączanie pracowników w proces zarządzania funkcjonują obecnie również w przypadku spółdzielni socjalnych. W sytuacji, w której **spółdzielnia socjalna** uzyskała status przedsiębiorstwa społecznego i której założycielem jest osoba prawna, lub w przypadku gdy liczba członków spółdzielni socjalnej jest mniejsza niż liczba pracowników niebędących jej członkami, funkcję organu konsultacyjno-doradczego pełni **spotkanie konsultacyjne**, o którym mowa w art. 7a ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych. Przepis ten przewiduje zatem mechanizm

włączania w procesy decyzyjne pracowników niebędących członkami spółdzielni. W celu uniknięcia wątpliwości interpretacyjnych, a także sytuacji, w których w spółdzielniach socjalnych konieczne będzie organizowanie spotkania konsultacyjnego, o którym mowa w przywołanym powyżej przepisie, a także organu konsultacyjno-doradczego, kompetencje tych form zapewniania partycypacji pracowniczej zostały ujednolicone. Oznacza to w praktyce poszerzenie zakresu zagadnień, które poruszone powinny zostać na spotkaniu konsultacyjnym o kwestie dotyczące regulaminu pracy oraz planowanych działań na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej. Jednocześnie z uwagi na fakt, że nie wszystkie spółdzielnie socjalne mogą być zainteresowane uzyskaniem statusu przedsiębiorstwa społecznego, rozwiązanie to będzie obowiązkowe jedynie dla tych z nich, które uzyskają status PS. Należy jednakże pamiętać, że zgodnie z art. 12 ust. 4 ww. ustawy, spółdzielnie socjalne nie muszą dołączać do wniosku o uzyskanie statusu przedsiębiorstwa społecznego dokumentów potwierdzających spełnianie warunków, decydujących o uzyskaniu statusu PS. Zatem na etapie procedowania wniosku o przyznanie tego statusu, wojewoda nie bada powyższych warunków, także dotyczących powołania i składu organu konsultacyjno-doradczego.

2. Z uwagi na to, że wyjątków nie należy interpretować rozszerzająco, norma ta dotyczy jedynie spółdzielni socjalnych i nie odnosi się do innego rodzaju spółdzielni. Do spółdzielni pracy czy też spółdzielni inwalidów ma zatem zastosowanie, w zależności od liczby osób zatrudnionych w PS, odpowiednio art. 7 ust 1 lub art. 7 ust. 2 ustawy o ekonomii społecznej. Zatem **spółdzielnie pracy, spółdzielnie inwalidów, spółdzielnie produkcji rolnej, a także spółdzielnie kótek rolniczych**, aby otrzymać status przedsiębiorstwa społecznego muszą powołać organ konsultacyjno-doradczy. Przedsiębiorstwo społeczne samodzielnie decyduje, w jaki sposób organ konsultacyjno-doradczy zostanie włączony w strukturę organizacyjną podmiotu. Może to być rozwiązane poprzez wprowadzenie nowego organu statutowego ujawnionego w KRS, modyfikację składu już istniejącego organu statutowego lub poprzez wprowadzenie nowego organu konsultacyjno-doradczego, bez konieczności wpisu do KRS.

3. Regulacje w zakresie tworzenia organu konsultacyjno-doradczego dotyczą różnych form prawnych, należy zatem zwrócić uwagę, że nie wszystkie ustawy stanowiące podstawę tworzenia osób prawnych mogących ubiegać się o status przedsiębiorstwa społecznego pozwalają na dowolność w kształtowaniu struktury organizacyjnej. Takie ograniczenia dotyczą m.in. **spółek kapitałowych**. Nie mają one, co do zasady, prawnej możliwości tworzenia innych organów niż określone w KSH. Funkcje poszczególnych organów, które spółki te posiadają z mocy prawa są zaś ściśle określone. Mając więc na względzie fakt, że przedsiębiorstwem społecznym może stać się spółka not for profit, która na gruncie większości ustaw zrównana jest w uprawnieniach z organizacjami pozarządowymi (a w świetle orzecznictwa spółka taka może być wręcz uznana za organizację pozarządową) – potrzebna jest wyraźna podstawa ustawowa dla nadania kompetencji organu konsultacyjno-doradczego innemu organowi spółki. Nie ma bowiem ani uzasadnienia dla wykluczania spółek not for profit z możliwości uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego, ani też zwalniania ich z obowiązku zapewnienia wewnętrznych standardów partycypacji. Dlatego też ustawodawca wyraźnie wskazał w ustawie, że spółki kapitałowe w celu uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego mają powierzyć zadania organu konsultacyjno-doradczego radzie nadzorczej lub komisji rewizyjnej. Ograny w spółkach z o.o., najczęściej starających się o status PS, określa Tytuł III Dział I rozdział 3 ustawy – Kodeks spółek handlowych. W przypadku spółki z o. o., zgodnie z art. 213 § 1 KSH, może ona ustanowić radę nadzorczą lub komisję rewizyjną albo oba te organy. Z art. 7 ustawy o ekonomii społecznej wynika obowiązek

posiadania organu konsultacyjno-doradczego, którym w przypadku spółki z o.o. jest rada nadzorcza lub komisja rewizyjna, zatem spółka powinna powołać jeden z tych organów.

4. Wymagane przez ustawę **kompetencje organu konsultacyjno-doradczego** są ograniczone, jednak istotne z punktu widzenia kształtowania poczucia wspólnotowości i sprawstwa wśród osób zatrudnionych przedsiębiorstwie społecznym. Ustawa przewiduje, że należy do nich w szczególności:

- 1) zapoznawanie się, nie rzadziej niż raz do roku, z wynikami działalności przedsiębiorstwa społecznego oraz wyrażanie opinii w tym zakresie;
- 2) opiniowanie regulaminu pracy lub zasad organizacji pracy ustalanych przez przedsiębiorstwo społeczne oraz zmian proponowanych w tym zakresie;
- 3) opiniowanie planowanych działań przedsiębiorstwa społecznego, w tym działań na rzecz reintegracji społecznej i zawodowej.

Zasady funkcjonowania organu konsultacyjno-doradczego, w szczególności sposób wyboru członków, długość kadencji oraz ustanie członkostwa określa statut lub inny dokument o tym charakterze.

5. Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o ekonomii społecznej, PS posiada organ konsultacyjno-doradczy, w którego skład wchodzi wszystkie osoby zatrudnione w tym przedsiębiorstwie.

Definicje pojęć jakimi posługuje się ustawa o ekonomii społecznej (z wyłączeniem przepisów szczególnych jak np. art. 5 ust. 3, art. 8 ust. 2 czy art. 62 ust. 3) znajdują się w art. 2 ustawy. Zatem, ilekroć w ustawie jest mowa o **zatrudnieniu** należy przez to rozumieć zatrudnienie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 43 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W świetle powyższego, należy przyjąć, iż na potrzeby tworzenia organu konsultacyjno-doradczego w przedsiębiorstwie społecznym za osoby zatrudnione uważa się osoby wykonujące pracę na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego oraz umowy o pracę nakładczą.

6. Art. 7 ust. 4 ustawy o ekonomii społecznej wyraźnie wskazuje podmioty, w których organem konsultacyjno-doradczym jest rada nadzorcza lub komisja rewizyjna poprzez odesłanie do art. 3 ust. 3 pkt 4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W katalogu tym nie znalazła się **prosta spółka akcyjna**, co oznacza, że w przypadku tego podmiotu art. 7 ust. 4 ustawy o ekonomii społecznej nie ma zastosowania. W przypadku prostej spółki akcyjnej zastosowanie będą miały ogólne zasady powoływania organu konsultacyjno-doradczego tj. art. 7 ust. 1 lub 2 ustawy o ekonomii społecznej. Należy zwrócić uwagę, iż pomimo nazwania tego ciała „organem” nie jest to organ w rozumieniu KSH. Celem organu konsultacyjno-doradczego jest zapewnienie partycypacji załogi poprzez działania opiniujące. Należy podkreślić, że organ ten nie ma kompetencji do działań stanowiących, działa jedynie wewnątrz spółki i bezsprzecznie nie działa wobec osób i podmiotów trzecich.

Art. 8.

1. **Przedsiębiorstwo społeczne nie może:**

- 1) **udzielać pożyczek osobom prawnym organizacyjnie z nim powiązanim ani swoim członkom, członkom organów tego przedsiębiorstwa, osobom zatrudnionym w tym przedsiębiorstwie ani osobom, z którymi osoby zatrudnione w tym przedsiębiorstwie pozostają**

w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia albo są związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli, ani zabezpieczać ich zobowiązań mieniem przedsiębiorstwa społecznego;

- 2) przekazywać majątku na rzecz osób, o których mowa w pkt 1, na zasadach innych niż w przypadku osób trzecich, w szczególności jeżeli przekazanie to następuje nieodpłatnie lub na preferencyjnych warunkach;
- 3) wykorzystywać majątku na rzecz osób, o których mowa w pkt 1, na zasadach innych niż w przypadku osób trzecich, chyba że to wykorzystanie wynika bezpośrednio z celu statutowego;
- 4) dokonywać zakupu towarów lub usług od osób prawnych organizacyjnie z nim powiązanych lub podmiotów, w których uczestniczą osoby, o których mowa w pkt 1, na zasadach innych niż w przypadku osób trzecich lub po cenach wyższych niż rynkowe.

2. Przez osoby zatrudnione, o których mowa w ust. 1 pkt 1, rozumie się osoby wymienione w art. 5 ust. 3.

Z uwagi na korzystanie przez przedsiębiorstwo społeczne z uprawnień publicznoprawnych, w tym ze środków publicznych, ustawa wiąże z posiadaniem statusu PS rozsądne **gospodarowanie majątkiem i środkami finansowymi**, jak również przeciwdziała wykorzystywaniu publicznego charakteru statusu do celów prywatnych. Podobnie jak ma to miejsce w przypadku organizacji pożytku publicznego, przedsiębiorstwo społeczne nie będzie mogło dokonywać określonych czynności prawnych z podmiotami powiązаныmi. Prócz powiązań o charakterze osobowym, które ustawodawca wyróżnił w przypadku organizacji pożytku publicznego, ustawa przewiduje zakaz zawierania nierynkowych transakcji zarówno z osobami bliskimi jak również z podmiotami powiązаныmi kapitałowo bądź organizacyjnie.

Niedozwolone będzie udzielanie przez przedsiębiorstwo społeczne pożyczek lub zabezpieczania zobowiązań mieniem tego przedsiębiorstwa, w stosunku do osób prawnych organizacyjnie powiązanych, jak również osób fizycznych – członków, członków organów lub członków organu konsultacyjno-doradczego, a także osób zatrudnionych oraz osób, z którymi pozostają w związku małżeńskim, we wspólnym pożyciu albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia, albo są związani z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli.

Przedsiębiorstwo społeczne **nie będzie mogło również przekazywać lub wykorzystywać majątku na rzecz osób prawnych organizacyjnie powiązanych** oraz wskazanych powyżej osób fizycznych na zasadach innych, niż w stosunku do osób trzecich, w szczególności jeżeli przekazanie lub wykorzystywanie to następuje nieodpłatnie lub na preferencyjnych warunkach. Wyjątkiem może być tu jedynie wykorzystywanie majątku przedsiębiorstwa społecznego wynikające z celu statutowego przedsiębiorstwa społecznego. Rozwiązania w zakresie ochrony majątku przedsiębiorstwa społecznego, wzorowane jest na przepisach zawartych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie dotyczących organizacji pożytku publicznego.

Ponadto przedsiębiorstwa społeczne nie będą mogły również dokonywać zakupu towarów lub usług od osób prawnych organizacyjnie powiązanych oraz podmiotów, w których uczestniczą osoby fizyczne,

o których mowa powyżej, **na zasadach innych niż w stosunku do osób trzecich lub po cenach wyższych niż rynkowe**. Jako osoby prawne organizacyjnie powiązane ustawa określa co najmniej dwie osoby prawne, z których jedna posiada kontrolę, w rozumieniu przepisów o ochronie konkurencji i konsumentów, nad pozostałą lub pozostałymi osobami prawnymi.

Ograniczenia w zakresie rozporządzania majątkiem wynikające z art. 8 ust. 1 ustawy o ekonomii społecznej są weryfikowane na etapie przyznawania statusu PS, a następnie będą weryfikowane podczas ewentualnej kontroli PS. Przedsiębiorstwo społeczne może wprowadzić zapisy dotyczące ograniczeń w rozporządzaniu majątkiem do statutu, umowy spółki lub innego dokumentu o charakterze ustrojowym lub też odpowiednie zapisy mogą znaleźć się w uchwale właściwego organu. Na etapie przyznawania statusu wystarczające będzie oświadczenie wnioskodawcy dotyczące ograniczeń w dysponowaniu majątkiem. Niemniej, po uzyskaniu statusu PS, ograniczenia takie powinny być wprowadzone do dokumentów o charakterze ustrojowym lub powinny być przyjęte uchwałą odpowiedniego organu.

Art. 9.

1. Przedsiębiorstwo społeczne nie przeznaczają zysku albo nadwyżki bilansowej uzyskanych z wykonywanej działalności, o której mowa w art. 3 ust. 1, do podziału między swoich członków, udziałowców, akcjonariuszy i osoby w nim zatrudnione.

2. Do podmiotów ekonomii społecznej, o których mowa w art. 2 pkt 5 lit. d, które uzyskały status przedsiębiorstwa społecznego, przepisu art. 183 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze nie stosuje się w zakresie udziału w części nadwyżki bilansowej przeznaczonej do podziału między członków zgodnie z zasadami ustalonymi w statucie.

Ustawodawca wprowadził także regulacje w zakresie **dysponowania przez PS zyskiem lub nadwyżką bilansową**. Przedsiębiorstwo społeczne nie może przeznaczyć zysku (w przypadku spółek kapitałowych, stowarzyszeń, fundacji) lub nadwyżki bilansowej (w przypadku spółdzielni) do podziału między swoich członków, udziałowców, akcjonariuszy i pracowników. Ustawa reguluje również sytuacje, w których status przedsiębiorstwa społecznego uzyska spółdzielnia pracy, spółdzielnia inwalidów lub spółdzielnia niewidomych. Podmioty te zwolnione są z obowiązku wynikającego z art. 183 ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze, tj. przekazania części wypracowanej nadwyżki dla członków spółdzielni.

Wprowadzone rozwiązanie w zakresie gospodarowania zyskiem służy **wzmacnianiu kondycji całego podmiotu** (środki mogą być przeznaczone na rozwój prowadzonej działalności ekonomicznej), ale także dają możliwość na zabezpieczenie potrzeb pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym. Rozwiązanie takie jest także jednoznacznym sygnałem wskazującym, że maksymalizacja zysków indywidualnych nie jest celem funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych, a podstawowe znaczenie ma tu wywieranie pozytywnego oddziaływania na pracowników znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, społeczność lokalną lub inwestowanie w rozwój podmiotu.

Jednym ze sposobów **weryfikacji przez wojewodę wymogu nieprzeznaczenia zysku lub nadwyżki bilansowej** do podziału pomiędzy członków, udziałowców, akcjonariuszy i osoby zatrudnione w przedsiębiorstwie społecznym jest analiza ostatnio podjętej uchwały właściwego organu w przedmiocie ich przeznaczenia w danym roku obrotowym. Jeżeli w roku, w którym jest prowadzone postępowanie w sprawie przyznania statusu PS, takiej uchwały jeszcze nie podjęto (np. z uwagi na

terminy dotyczące sporządzania sprawozdań finansowych) nie ma przeszkód, aby analizie poddać uchwałę z lat ubiegłych. Decyzję w tym zakresie powinien podjąć organ prowadzący postępowanie administracyjne.

Art. 10.

1. Przedsiębiorstwo społeczne sporządza roczne sprawozdanie i przekazuje je w formie elektronicznej wojewodzie właściwemu ze względu na siedzibę przedsiębiorstwa społecznego w terminie do dnia 31 marca roku następującego po roku, za który jest składane to sprawozdanie.
2. Roczne sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1, zawiera:
 - 1) informacje dotyczące przedsiębiorstwa społecznego:
 - a) nazwę i formę prawną,
 - b) adres siedziby oraz dane kontaktowe,
 - c) NIP, numer identyfikacyjny REGON oraz numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, innej ewidencji lub innym rejestrze;
 - 2) szczegółowe informacje o:
 - a) podjętych działaniach dotyczących reintegracji społecznej i zawodowej osób zatrudnionych wraz z osiągniętymi efektami,
 - b) zatrudnieniu, z uwzględnieniem warunków, o których mowa w art. 5 ust. 2,
 - c) korzystaniu z instrumentów wsparcia, o których mowa w art. 21, art. 22 i art. 24–26.
3. Roczne sprawozdanie, o którym mowa w ust. 1, przedsiębiorstwo społeczne sporządza:
 - 1) pierwszy raz za rok kalendarzowy, w którym uzyskało status przedsiębiorstwa społecznego;
 - 2) ostatni raz za rok kalendarzowy, w którym utraciło status przedsiębiorstwa społecznego.
4. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres i wzór rocznego sprawozdania sporządzanego przez przedsiębiorstwo społeczne, uwzględniając potrzebę zgromadzenia jednolitych informacji niezbędnych do oceny prawidłowości realizacji przez przedsiębiorstwo społeczne jego celów oraz spełniania warunków do uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego.

W związku z faktem, iż przedsiębiorstwo społeczne spełniać musi w sposób stały szereg wymogów, ustawa nakłada na nie obowiązek sporządzania i składania sprawozdań organowi nadzoru. Przedsiębiorstwo społeczne jest zobligowane do sporządzania **rocznego sprawozdania z działalności**. W ustawie doprecyzowano, że sprawozdanie powinno zostać przygotowane po raz pierwszy za pełny rok kalendarzowy, w którym przyznano status przedsiębiorstwa społecznego. Przedsiębiorstwo zobowiązane będzie także złożyć sprawozdanie za rok kalendarzowy, w którym utraciło status przedsiębiorstwa społecznego. Sprawozdania składane są organowi nadzoru, tj. wojewodzie, do 31 marca roku następującego po roku, za który składane jest to sprawozdanie. Sprawozdanie powinno zawierać najistotniejsze kwestie związane przede wszystkim z realizacją funkcji społecznej, w szczególności informacje o podjętych działaniach dotyczących reintegracji zawodowej i społecznej zatrudnionych osób wraz z osiągniętymi efektami.

Przedsiębiorstwo społeczne powinno również podać informacje dotyczące stanu zatrudnienia ze szczególnym uwzględnieniem danych o spełnianiu wymogu w zakresie zatrudniania minimalnego odsetka osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Ponadto w dokumencie tym ujęte powinny być również informacje o korzystaniu z instrumentów wsparcia, o których mowa w art. 21-26 ustawy.

Zakres sprawozdawczości ustalony został w taki sposób, aby informacje przekazywane przez przedsiębiorstwo społeczne dotyczyły jedynie kwestii wynikających z przyznania tego statusu, których weryfikacja byłaby utrudniona na podstawie innych źródeł administracyjnych, lub sprawozdań składanych do innych organów. Dla ułatwienia wypełniania obowiązku sprawozdawczego, ustawa przewiduje delegację ustawową dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do wydania rozporządzenia określającego szczegółowy zakres i wzór sprawozdania, który ma uwzględniać potrzebę zgromadzenia dostatecznych danych, w celu oceny prawidłowości realizacji przez przedsiębiorstwo społeczne jego celów oraz spełniania warunków posiadania statusu przedsiębiorstwa społecznego.

Minister Rodziny i Polityki Społecznej wydał w dniu 26.10.2022 r. rozporządzenie *w sprawie rocznego sprawozdania przedsiębiorstwa społecznego* (Dz. U. z 2022, poz. 2215). Zgodnie ze wzorem sprawozdania stanowiącym załącznik do ww. rozporządzenia, większość danych prezentowana jest na dzień 31 grudnia.

Do złożenia sprawozdania są zobligowane wszystkie podmioty, które status PS uzyskały danym roku, nawet te, które status uzyskały pod koniec roku np. 29 grudnia.

Art. 11.

1. Wojewoda po przeprowadzonej weryfikacji poprawności i kompletności informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu, o którym mowa w art. 10 ust. 1, przedstawia corocznie, nie później niż do dnia 31 maja roku następującego po roku, za który jest składane to sprawozdanie, ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego sprawozdanie zbiorcze z informacji zawartych w rocznym sprawozdaniu, o którym mowa w art. 10 ust. 1.

2. Sprawozdanie zbiorcze, o którym mowa w ust. 1, jest przekazywane przez wojewodę ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego w formie elektronicznej.

Po weryfikacji poprawności i kompletności danych zawartych w rocznych sprawozdaniach składanych przez przedsiębiorstwa społeczne, **wojewoda opracuje sprawozdanie zbiorcze** i przekazuje je ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego. Sprawozdanie zawierać będzie informacje za rok poprzedzający jego przygotowanie. Mechanizm ten zapewni ministrowi dostęp do informacji niezbędnych do koordynowania działań w zakresie ekonomii społecznej. Kompetencje w zakresie przygotowania sprawozdania zbiorczego będą leżeć po stronie wojewody, a zatem organu, który sprawuje stały nadzór nad działalnością przedsiębiorstw społecznych, a także prowadzi postępowania dotyczące przyznania tego statusu. Usprawnieniu procesu sprawozdawczego służyć będzie wprowadzenie obowiązku przygotowywania i składania sprawozdania w formie elektronicznej. Warunek ten dotyczyć będzie zarówno przedsiębiorstw społecznych, jak i wojewodów przekazujących zbiorcze informacje ministrowi do spraw zabezpieczenia społecznego.

Rozdział 2

Zasady uzyskiwania i utraty statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz nadzór nad przedsiębiorstwem społecznym

Art. 12.

1. Uzyskanie statusu przedsiębiorstwa społecznego następuje na wniosek podmiotu ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 2 pkt 5 lit. a lub d–f, albo jednostki tworzącej podmiot ekonomii społecznej, w drodze decyzji wojewody właściwego ze względu na siedzibę tego podmiotu albo tej jednostki.

2. Wniosek o uzyskanie statusu przedsiębiorstwa społecznego zawiera:

- 1) nazwę i formę prawną wnioskodawcy;
- 2) adres siedziby wnioskodawcy i miejsce wykonywania planowanej działalności;
- 3) NIP, numer identyfikacyjny REGON i numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, innej ewidencji lub innym rejestrze;
- 4) określenie celu działalności, o którym mowa w art. 4 ust. 1;
- 5) planowany przedmiot dominującej działalności.

3. Do wniosku o uzyskanie statusu przedsiębiorstwa społecznego dołącza się dokumenty potwierdzające spełnianie przez podmiot ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 2 pkt 5 lit. a lub d–f, albo jednostkę tworzącą podmiot ekonomii społecznej warunków, o których mowa w art. 3, art. 4 ust. 1, art. 5 oraz art. 7–9, w szczególności statut, umowę spółki lub inny dokument o tym charakterze oraz odpowiednie uchwały i regulaminy.

4. Przepisu ust. 3 nie stosuje się do spółdzielni socjalnych.

1. W ustawie przewidziano, że status przedsiębiorstwa społecznego będzie nadawał w trybie postępowania administracyjnego wojewoda. Podobną rolę wojewodowie pełnią np. przyznając status centrum integracji społecznej, zakładu pracy chronionej, czy też zakładu aktywności zawodowej. Wojewodzie zostały przypisane ponadto uprawnienia nadzorcze i kontrolne dotyczące spełniania przez przedsiębiorstwa społeczne warunków określonych w ustawie. Kompetencje te mają charakter komplementarny.

Przesłanki nabycia statusu przedsiębiorstwa społecznego zostały w ustawie formalnie dookreślone, tak aby organ mógł jednoznacznie stwierdzić, czy zostały przez dany podmiot spełnione. W ustawie wyraźnie wskazano, że statusu przedsiębiorstwa społecznego będą mogły posiadać podmioty ekonomii społecznej **posiadające osobowość prawną** tzn. spółdzielnie socjalne, spółdzielnie pracy, organizacje pozarządowe i podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 i 4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Uprawnienie do aplikowania o uzyskanie tego statusu będą również posiadać jednostki tworzące podmioty ekonomii społecznej, o których mowa w art. 2 pkt 5 lit. b i c ustawy. Takie rozwiązanie pozwoli uniknąć wątpliwości w zakresie oceny, czy społecznie pożyteczne cele przypisane przedsiębiorstwu społecznemu realizowane są przez cały podmiot ekonomii społecznej, czy też jedynie przez jego jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej.

Analogiczne rozwiązanie przewidziano w przypadku statusu organizacji pożytku publicznego, który obejmuje podmiot posiadający osobowość prawną i nie jest przyznawany odrębnie dla innych wewnętrznie wyodrębnionych jednostek.

2. Uzyskanie statusu przedsiębiorstwa społecznego następuje w drodze **decyzji wojewody** właściwego ze względu na siedzibę wnioskodawcy. Do wniosku o przyznanie statusu przedsiębiorstwa społecznego dołącza się **dokumenty potwierdzające spełnianie wymogów** uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego, w tym statut. Wojewoda może również wymagać dokumentów potwierdzających, że część pracowników zalicza się do katalogu osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Stosowne oświadczenia lub zaświadczenia uzależnione będą od przestanki wykluczenia. Przykładowo: w stosunku do osób bezrobotnych, lub poszukujących pracy może być to zaświadczenie z powiatowego urzędu pracy, w przypadku osób niepełnosprawnych zaświadczenie o stopniu niepełnosprawności, czy też zaświadczenie potwierdzające status absolwenta CIS lub KIS. Co istotne, z warunku przekazywania dokumentów potwierdzających spełnienie warunków niezbędnych dla uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego zwolnione będą spółdzielnie socjalne. Rozwiązanie to wynika z faktu, że cechy decydujące o przyznaniu statusu są również charakterystyczne właśnie dla tego rodzaju spółdzielni.

3. Uzyskanie statusu przedsiębiorstwa społecznego następuje na wniosek uprawnionego podmiotu, w drodze decyzji wojewody właściwego ze względu na siedzibę wnioskodawcy. Zastosowanie mają tu przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego. Zgodnie z art. 35 § 3 kpa, załatwienie sprawy wymagającej postępowania wyjaśniającego powinno nastąpić nie później niż w ciągu miesiąca. Zgodnie art. 75 Kodeksu postępowania administracyjnego, w toku postępowania administracyjnego, jako **dowód** należy dopuścić wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem. W szczególności dowodem, również potwierdzającym przyznanie statusu PS, mogą być dokumenty, zeznania świadków, opinie biegłych oraz oględziny. Jeżeli przepis prawa nie wymaga urzędowego potwierdzenia określonych faktów lub stanu prawnego w drodze zaświadczenia właściwego organu administracji, organ administracji publicznej odbiera od strony, na jej wniosek, oświadczenie złożone pod rygorem odpowiedzialności za fałszywe zeznania.

Art. 13.

Przedsiębiorstwo społeczne jest obowiązane zgłaszać wojewodzie zmiany powodujące naruszenie warunków, o których mowa w art. 3, art. 4 ust. 1 oraz art. 5–9, oraz wskazać przyczyny naruszenia tych warunków w terminie 14 dni od dnia zaistnienia tych zmian.

Przedsiębiorstwo społeczne **zobligowane będzie do zgłaszania wojewodzie zmian** powodujących zaprzestanie spełniania wymagań decydujących o posiadania statusu – w terminie 14 dni od dnia powstania tych zmian. Chodzi o wymogi w zakresie: form prowadzenia działalności (art. 3), celów prowadzonej działalności (art.4 ust. 1) oraz związane z limitem zatrudnionych osób i wymiarem ich pracy (art. 5), opracowaniem indywidualnego planu reintegracyjnego (art. 6), posiadania organu konsultacyjno-doradczego (art. 7), rozporządzania mieniem przedsiębiorstwa (art. 8) oraz przeznaczeniem zysku lub nadwyżki budżetowej (art. 9), a także obowiązku złożenia sprawozdania (art. 10).

Art. 14.

1. Wojewoda wzywa przedsiębiorstwo społeczne, pod rygorem utraty statusu przedsiębiorstwa społecznego, do zaniechania naruszeń warunków, o których mowa w art. 3, art. 4 ust. 1 i art. 5–10, oraz złożenia niezbędnych wyjaśnień w terminie nie krótszym niż 14 dni od dnia otrzymania wezwania.
2. Określając termin, o którym mowa w ust. 1, wojewoda uwzględnia rodzaj stwierdzonych naruszeń.
3. Na wniosek przedsiębiorstwa społecznego wojewoda zwalnia, w drodze decyzji, na czas określony, nie dłuższy niż 6 miesięcy, przedsiębiorstwo społeczne od obowiązku spełniania warunków, o których mowa w art. 5 ust. 2, jeżeli jego naruszenie nastąpiło z przyczyn niezależnych od przedsiębiorstwa społecznego oraz zostało zgłoszone w terminie, o którym mowa w art. 13.

Pozyskawszy informację o naruszeniu wymogów posiadania statusu przedsiębiorstwa społecznego, organ nadzoru powinien **weszać przedsiębiorstwo społeczne do zaniechania naruszeń** oraz przedstawienia niezbędnych wyjaśnień w terminie nie krótszym niż 14 dni od dnia otrzymania wezwania, uwzględniając rodzaj stwierdzonych nieprawidłowości.

Szczególną sytuacją jest natomiast **uchybiecie warunkom związanym z minimalnym poziomem zatrudnienia** w przedsiębiorstwie, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, z przyczyn niezależnych po stronie pracodawcy (art. 5 ust 2). W takim przypadku wojewoda będzie mógł zawiesić (w drodze decyzji administracyjnej) ten wymóg na okres nie dłuższy, niż 6 miesięcy. Skorzystanie z opisywanego mechanizmu będzie możliwe wyłącznie jeżeli podmiot zawiadomi o takiej sytuacji w terminie 14 dni od dnia powstania tych zmian. Celem rozwiązania jest zapewnienie przedsiębiorstwu społecznemu możliwości względnie stabilnego funkcjonowania w sytuacji, w której z przyczyn niezależnych, liczba pracowników zagrożonych wykluczeniem społecznym spadnie poniżej określonego minimum. W praktyce taki stan może wynikać z sytuacji rodzinnej, zdrowotnej lub innych okoliczności dotyczących pracownika, na które nie ma wpływu pracodawca i z tego względu nie powinien on również ponosić ich negatywnych konsekwencji.

Art. 15.

Nadzór nad działalnością przedsiębiorstwa społecznego w zakresie spełniania warunków, o których mowa w art. 3, art. 4 ust. 1 oraz art. 5–10, sprawuje wojewoda właściwy ze względu na siedzibę przedsiębiorstwa społecznego.

Art. 16.

1. Wojewoda może zarządzić w przedsiębiorstwie społecznym kontrolę z urzędu lub na wniosek innego organu administracji publicznej w zakresie spełniania warunków, o których mowa w art. 3, art. 4 ust. 1 oraz art. 5–10.
2. Do kontroli, o której mowa w ust. 1, przepisy rozdziałów 2–5 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224) stosuje się odpowiednio.
3. Wojewoda nie może równocześnie podejmować i prowadzić więcej niż jednej kontroli, o której mowa w ust. 1, wobec tego samego przedsiębiorstwa społecznego.
4. Czas trwania wszystkich kontroli, o których mowa w ust. 1, w jednym roku kalendarzowym nie może przekraczać 15 dni roboczych.

Niezbędnym elementem skutecznego nadzoru jest kontrola. Dlatego też ustawa zawiera podstawę prawną oraz określa tryb przeprowadzenia kontroli w przedsiębiorstwie społecznym. Z uwagi na to, że organem nadzoru jest wojewoda, zastosowanie znajdują tu przepisy ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224). Kontrola może być przeprowadzona z urzędu lub na wniosek. Jednocześnie wprowadzono również ograniczenia dotyczące prowadzonej kontroli, które pozytywnie wpłyną na sytuację kontrolowanego przedsiębiorstwa społecznego. Po pierwsze, wojewoda nie będzie mógł równolegle prowadzić więcej niż jednej kontroli w przedsiębiorstwie społecznym. Mechanizm ten jest analogiczny do rozwiązania funkcjonującego obecnie w art. 29a ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w odniesieniu do kontroli prowadzonej w organizacjach pożytku publicznego. Ponadto maksymalny czas wszystkich kontroli prowadzonych przez wojewodę w roku nie może przekroczyć 15 dni roboczych. Zastrzeżenie maksymalnego czasu kontroli zbliżone jest do mechanizmu funkcjonującego na gruncie art. 55 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców.

Art. 17.

Wojewoda wydaje decyzję o utracie statusu przedsiębiorstwa społecznego w przypadku, gdy:

- 1) przedsiębiorstwo społeczne nie spełnia któregokolwiek z warunków, o których mowa w art. 3, art. 4 ust. 1 oraz art. 5–10, mimo upływu terminu, o którym mowa w art. 14 ust. 1;
- 2) ogłoszono upadłość przedsiębiorstwa społecznego albo oddalono wniosek o ogłoszenie upadłości przedsiębiorstwa społecznego z uwagi na fakt, że jego majątek nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania;
- 3) otwarto likwidację przedsiębiorstwa społecznego;
- 4) przedsiębiorstwo społeczne wystąpiło z wnioskiem o wydanie tej decyzji.

Utrata statusu przedsiębiorstwa społecznego, podobnie jak jego nadanie, następuje **na mocy decyzji wojewody**. Decyzja taka może zostać wydana z urzędu lub na wniosek przedsiębiorstwa społecznego. W pierwszym przypadku jest sankcją za naruszenie obowiązków wynikających z przepisów ustawy. Mając na uwadze, że status przedsiębiorstwa społecznego jest związany ze spełnianiem określonych warunków, musi istnieć mechanizm weryfikacji spełniania tych obowiązków. Utrata statusu na mocy decyzji organu nadzoru jest naturalnym rozwiązaniem w modelu, w którym to wojewoda nadaje status decyzją.

Ustawa wskazuje przesłanki, w których możliwe jest **pozbawienie statusu przedsiębiorstwa społecznego**. Może to nastąpić, gdy przedsiębiorstwo społeczne przestało spełniać warunki określone w art. 3, art. 4 ust. 1, art. 5–10 oraz nie zastosowało się do wezwania wojewody dotyczącego przedstawienia wyjaśnień i zaniechania naruszeń w określonym przez wojewodę terminie. Podmiot ekonomii społecznej utraci zatem status przedsiębiorstwa społecznego nie tylko w przypadku niespełnienia warunków badanych podczas postępowania poprzedzającego nadanie tego statusu, ale również w sytuacji, w której nie wywiąże się z obowiązku przygotowania sprawozdania lub indywidualnego planu reintegracji dla zagrożonego wykluczeniem społecznym pracownika, którego zatrudnienie wsparte zostało ze środków publicznych.

Etapem poprzedzającym wydanie decyzji o utracie statusu przedsiębiorstwa społecznego jest **wezwanie przedsiębiorstwa społecznego do zaniechania naruszeń**. Co do zasady termin na dokonanie

odpowiednich działań naprawczych ustalany będzie przez wojewodę, który podejmując decyzję w tym zakresie powinien wziąć pod uwagę rodzaj stwierdzonych nieprawidłowości. Jednocześnie termin ten nie może być krótszy niż 14 dni. Oznacza to, że w przypadku uchybień, których usunięcie jest bardziej czasochłonne, wyznaczony termin ich usunięcia powinien być odpowiedni dla zapewnienia działającemu w dobrej wierze podmiotowi modyfikacji swoich działań.

Utrata statusu przedsiębiorstwa społecznego następuje także w przypadku ogłoszenia **upadłości podmiotu posiadającego ten status**. Naturalnym wydaje się założenie, że podmiot w stanie upadłości nie jest w stanie prawidłowo realizować wszystkich swoich funkcji. Upadłość wiąże się również ze specyficznym zarządzaniem majątkiem masy upadłościowej i ustawowo określonym schematem zaspokajania wierzycieli. Status utracą także te przedsiębiorstwa społeczne, w przypadku których wnioski o upadłość zostały oddalone ze względu na fakt, że ich majątek nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania. Ponadto przesłanką do utraty statusu będzie także otwarcie likwidacji podmiotu.

Wojewoda niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni od dnia, w którym decyzja, o przedmiocie utraty statusu stała się ostateczna, powinien poinformować ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego o utracie statusu przedsiębiorstwa społecznego.

Do postępowań w przedmiocie utraty i nadania statusu przedsiębiorstwa społecznego stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, z wyjątkiem przepisów szczególnych zawartych w ustawie.

Art. 18.

Podmiot ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 2 pkt 5 lit. a oraz d-f, oraz jednostka tworząca podmiot ekonomii społecznej, które utraciły status przedsiębiorstwa społecznego na podstawie art. 17 pkt 1, mogą ponownie uzyskać ten status nie wcześniej niż po upływie roku od dnia, w którym decyzja o utracie statusu stała się ostateczna.

Z utratą statusu przedsiębiorstwa społecznego wiąże się utrata uprawnień przysługujących temu podmiotowi. Ustawa przewiduje, że podmiot ekonomii społecznej, który utracił status przedsiębiorstwa społecznego na podstawie art. 17 pkt 1, może ponownie uzyskać ten status nie wcześniej niż **po upływie jednego roku** od dnia, w którym decyzja w zakresie utraty statusu stała się ostateczna.

Art. 19.

1. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego prowadzi elektroniczny wykaz przedsiębiorstw społecznych i udostępnia go na stronie podmiotowej urzędu go obsługującego w Biuletynie Informacji Publicznej.

2. Wykaz, o którym mowa w ust. 1, w odniesieniu do każdego przedsiębiorstwa społecznego zawiera:

- 1) nazwę i formę prawną;**
- 2) adres siedziby i miejsce prowadzenia działalności;**
- 3) NIP, numer identyfikacyjny REGON i numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, innej ewidencji lub innym rejestrze;**

- 4) datę uzyskania statusu przedsiębiorstwa społecznego;
- 5) cel działalności, o którym mowa w art. 4 ust. 1;
- 6) przedmiot dominującej działalności.

3. Wojewoda niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni roboczych od dnia, w którym decyzja, o której mowa w art. 12 ust. 1, stała się ostateczna, informuje ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego o uzyskaniu statusu przedsiębiorstwa społecznego, przekazując informacje, o których mowa w ust. 2.

4. Wojewoda niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni roboczych od dnia, w którym decyzja, o której mowa w art. 17, stała się ostateczna, informuje ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego o utracie statusu przedsiębiorstwa społecznego.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego prowadzi na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej (BIP) elektroniczny **wykaz przedsiębiorstw społecznych** zawierający najważniejsze informacje na temat przedsiębiorstwa m.in.: nazwę i formę prawną, siedzibę, datę uzyskania statusu, przedmiot dominującej działalności oraz wskazanie, czy działa ono w celu realizacji usług społecznych, czy w celu reintegracyjnym. Prowadzenie wykazu będzie możliwe dzięki przekazywaniu przez wojewodów informacji na temat nadawania i odbierania statusu poszczególnym podmiotom. Posiadanie statusu przedsiębiorstwa społecznego wiąże się z realizacją funkcji społecznych, a sam fakt nadawania tego statusu niewątpliwie stanowi informację publiczną. Wojewoda w terminie 3 dni roboczych od dnia gdy decyzja administracyjna w tej sprawie stała się ostateczna (czyli zgodnie z art. 16 § 1 KPA - decyzja, od której nie służy odwołanie w administracyjnym toku instancji lub wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy) zobowiązany jest poinformować ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego o uzyskaniu lub utracie statusu.

Art. 20.

Organem wyższego stopnia w sprawach, rozstrzyganych w drodze decyzji przez wojewodę, jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

Zasada dwuinstancyjności jest zasadą konstytucyjną, sformułowaną w art. 78 Konstytucji RP, który stanowi: „Każda ze stron ma prawo do zaskarżenia orzeczeń i decyzji wydanych w pierwszej instancji”. Istota zasady dwuinstancyjności postępowania administracyjnego wyrażona w art. 15 KPA polega na dwukrotnym rozpatrzeniu i rozstrzygnięciu przez dwa różne organy tej samej sprawy wyznaczonej treścią zaskarżonego rozstrzygnięcia. Dlatego też podmiotom, w stosunku do których wojewoda wydał decyzję administracyjną o nadaniu lub utracie statusu przedsiębiorstwa społecznego przysługuje prawo odwołania się od tej decyzji do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Odwołanie, zgodnie z art. 129 § 1 i 2 wnosi się w terminie 14 dni od dnia doręczenia decyzji stronie za pośrednictwem organu, który wydał zaskarżoną decyzję.

Rozdział 3

Instrumenty wsparcia przedsiębiorstwa społecznego

Art. 21.

1. W przypadku pracowników przedsiębiorstwa społecznego będących osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym część wynagrodzenia odpowiadająca składce należnej od zatrudnionego na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe oraz część kosztów osobowych pracodawcy odpowiadająca składce na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe za zatrudnionego, zwane dalej „składkami”, mogą podlegać finansowaniu ze środków Funduszu Pracy w pełnej wysokości przez okres 24 miesięcy od dnia zatrudnienia oraz w połowie wysokości przez kolejne 12 miesięcy, do wysokości odpowiadającej wysokości miesięcznej składki, której podstawą wymiaru jest kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę.

2. Finansowanie, o którym mowa w ust. 1, może być realizowane przez refundację składek albo przekazanie zaliczki na składki w okresach kwartalnych na podstawie udokumentowanego wniosku przedsiębiorstwa społecznego, po zawarciu umowy ze starostą właściwym dla siedziby tego przedsiębiorstwa, w terminie określonym w tej umowie, nie dłuższym jednak niż 30 dni od dnia złożenia wniosku.

3. Wniosek, o którym mowa w ust. 2, zawiera:

1) dane dotyczące przedsiębiorstwa społecznego:

- a) nazwę i formę prawną,
- b) adres siedziby oraz dane kontaktowe,
- c) NIP, numer identyfikacyjny REGON oraz numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, innej ewidencji lub innym rejestrze;

2) datę zawarcia umowy, o której mowa w ust. 2;

3) dane rozliczeniowe, obejmujące:

- a) okres opłacania składek,
- b) kwotę opłaconych składek w przypadku ubiegania się o ich refundację,
- c) kwotę składek podlegającą finansowaniu;

4) dane osoby, której dotyczy rozliczenie:

- a) imię, nazwisko i numer PESEL,
- b) okres, na jaki nawiązano stosunek pracy,
- c) wskazanie grupy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, do której ta osoba należy zgodnie z art. 2 pkt 6;

5) informację o nazwie banku i numerze rachunku bankowego albo informację o nazwie spółdzielczej kasy oszczędnościowo-kredytowej i numerze rachunku w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, na który mają zostać przekazane środki na finansowanie składek.

4. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, wzór wniosku przedsiębiorstwa społecznego o finansowanie składek oraz tryb finansowania składek, mając na względzie konieczność zapewnienia przejrzystości danych zawartych we wniosku oraz racjonalne gospodarowanie środkami Funduszu Pracy, a także konieczność zapewnienia zgodności udzielania wsparcia z warunkami dopuszczalności pomocy de minimis.

1. Instrument wsparcia, o którym mowa w art. 21 ustawy, obejmujący finansowanie części kosztów wynagrodzenia odpowiadającej składkom na ubezpieczenia społeczne w pełnej wysokości przez okres pierwszych 24 miesięcy zatrudnienia i w połowie wysokości przez okres kolejnych 12 miesięcy zatrudnienia, dedykowany jest przedsiębiorstwu społecznemu. Aby podmiot ekonomii społecznej mógł ubiegać się o instrumenty wsparcia, konieczne jest **uzyskanie statusu przedsiębiorstwa społecznego na podstawie ustawy o ekonomii społecznej, nadawanego przez wojewodę** w drodze decyzji administracyjnej.

Zgodnie z art. 108 ust. 1 pkt 41 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 690, z późn. zm.), środki Funduszu Pracy przeznacza się na finansowanie wsparcia, o którym mowa w art. 21 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej. Wsparcie, o którym mowa w art. 108 ust. 1 pkt 41 w związku z § 2 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 sierpnia 2014 r. *w sprawie algorytmu ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie zadań w województwie* (Dz. U. z 2014 r. poz. 1294) finansowane jest w ramach kwot środków (limitów) **Funduszu Pracy** ustalonych na finansowanie programów na rzecz promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej.

Wzór wniosku o finansowanie składek, które składa przedsiębiorstwo społeczne oraz tryb finansowania tych składek, został określony **w rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 26 października 2022 r. w sprawie wzoru wniosku przedsiębiorstwa społecznego o finansowanie składek oraz trybu ich finansowania** (Dz.U. z 2022 r. poz. 2219). O przyznanie instrumentu, o którym mowa w art. 21 ustawy, obejmujący finansowanie części kosztów wynagrodzenia odpowiadającej składkom na ubezpieczenia społeczne, może ubiegać się przedsiębiorstwo społeczne w odniesieniu do swoich pracowników będących osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym. Status pracownika będącego osobą zagrożoną wykluczeniem społecznym ustalany jest w dniu zatrudnienia tej osoby.

2. Instrument, o którym mowa w art. 21 ustawy przysługuje tylko podmiotowi posiadającemu status przedsiębiorstwa społecznego nadany przez wojewodę i dotyczy składek pracowników tego przedsiębiorstwa. Zatem przed uzyskaniem statusu PS instrument ten nie przysługuje.

Jednakże status PS jest nadawany podmiotom już istniejącym mającym określoną formę prawną np. spółdzielniom socjalnym, spółkom, fundacjom czy stowarzyszeniom. Nadanie statusu w świetle prawa nie tworzy nowego bytu prawnego ani nie zmienia prawnego charakteru podmiotu już istniejącego. Zatem w świetle prawa podmiotem zatrudniającym pozostaje podmiot, który uzyskał status PS. Z dniem uzyskania statusu PS przez podmiot ekonomii społecznej, jego pracownicy stali się z mocy prawa pracownikami przedsiębiorstwa społecznego, chociaż oczywistym jest, że pracodawcą w rozumieniu art. 3 Kodeksu pracy pozostaje podmiot ekonomii społecznej (fundacja, spółka, stowarzyszenie). Nie ma zatem wymogu **ponownego zatrudniania pracowników już jako pracowników PS**, gdyż rozwiązanie takie byłoby nie tylko niecelowe ale również sprzeczne z prawem. W świetle bowiem przepisów dotyczących zatrudnienia, strony umowy ani warunki zatrudnienia nie ulegają zmianie i w żadnym

przypadku nie dochodzi do powstania nowego pracodawcy czy stosunku pracy. W ustawie wielokrotnie posłużono się pojęciem zatrudnienia, rozumiejąc zatrudnienie jako zatrudnienie w PS. Dla przykładu zgodnie z art. 5 ustawy o ekonomii społecznej PS zatrudnia co najmniej 3 osoby. Oczywistym jest, iż osoby te musiały być zatrudnione wcześniej zanim status PS został przyznany, gdyż w dniu nadania statusu warunki dotyczące zatrudnienia musiały być już spełnione. Zatem w praktyce do zatrudnienia doszło wcześniej i podmiotem zatrudniającym był podmiot ekonomii społecznej.

Podobną interpretację należy zastosować w odniesieniu do art. 21 ust. 1 ustawy, a zatem wskazane w przepisie terminy będą liczone w odniesieniu do **daty uzyskania statusu PS**. Zatem jako początek biegu 24 miesięcznego okresu należy przyjąć albo datę uzyskania statusu PS (dla zatrudnionych już pracowników) albo datę zatrudnienia dla nowozatrudnionych pracowników (tj. pracowników zatrudnionych po uzyskaniu statusu PS). Takie rozumienie sformowania „od dnia zatrudnienia” koresponduje z sformowaniami użytymi we wniosku przedsiębiorstwa społecznego o finansowanie składek określonym w załączniku do rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 26 października 2022 r. *w sprawie wzoru wniosku przedsiębiorstwa społecznego o finansowanie składek oraz trybu ich finansowania*. W tym wniosku użyto sformułowań: „okres, na który został zawarty stosunek pracy między przedsiębiorstwem społecznym a pracownikiem będącym osobą zagrożoną wykluczeniem społecznym”, „data rozpoczęcia zatrudnienia pracownika w przedsiębiorstwie społecznym”.

3. **Spółdzielnia socjalna**, która uzyska status przedsiębiorstwa może, jako przedsiębiorstwo społeczne, ubiegać się o instrument, o którym mowa w art. 21 ustawy o ekonomii społecznej. Może także, jako spółdzielnia socjalna ubiegać się o analogiczny instrument, dedykowany jej na gruncie ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych, określony w art. 12 ust. 3a tej ustawy. Decyzja dotycząca wyboru instrumentu wsparcia należy do samej spółdzielni socjalnej, jednakże nie może ona ubiegać się jednocześnie o przyznanie obu instrumentów w odniesieniu do tych samych osób, za które następuje finansowanie składek na ubezpieczenie społeczne. Zwrócić należy uwagę, że na gruncie przepisów wykonawczych do ustawy o ekonomii społecznej, we wzorze wniosku o finansowanie składek, stanowiącym załącznik do rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 26 października 2022 r. w sprawie wzoru wniosku przedsiębiorstwa społecznego o finansowanie składek oraz trybu ich finansowania, zawarta jest treść oświadczenia, które składa przedsiębiorstwo społeczne potwierdzając, że wsparcie, o które się ubiega, nie jest finansowane ani refundowane z innych środków publicznych lub budżetu Unii Europejskiej. W przypadku, gdy przedsiębiorstwo społeczne otrzymuje częściowe dofinansowanie z innych środków, konieczne jest złożenie stosownych dokumentów potwierdzających brak podwójnego finansowania.

4. Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej nie zawiera definicji **pojęcia „wynagrodzenie”**. Jednakże art. 21 ust. 1 wskazuje na możliwość finansowania „części wynagrodzenia odpowiadającej składce należnej od zatrudnionego na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe oraz część kosztów osobowych pracodawcy odpowiadająca składce na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe za zatrudnionego”. Przepis ten wskazuje jednoznacznie, że częścią składową wynagrodzenia są również należne składki, o których mowa powyżej.

5. Podstawę do finansowania składek na podstawie art. 21 ustawy stanowi **umowa zawarta między starostą a przedsiębiorstwem społecznym** oraz wniosek tego przedsiębiorstwa o finansowanie tych składek. Decyzja o zawarciu umowy i określenie, za jaki okres finansowane mają być składki oraz

w jakim trybie (refundacji czy zaliczki) należy przede wszystkim do starosty będącego stroną umowy, a także limitu środków zabezpieczonych na ten cel. Umowa może określać również, że finansowaniu będą podlegać składki liczone od wynagrodzenia płaconego za pracę wykonywaną w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Ponieważ art. 21 ust. 2 ustawy stanowi, że finansowanie składek może być realizowane przez refundację składek albo przekazanie zaliczki na składki w okresach kwartalnych dopuszczalna jest zatem sytuacja wypłaty zaliczki na kwartał „do przodu”.

Umowa pomiędzy starostą a przedsiębiorstwem społecznym powinna także regulować kwestie związane z rozliczeniem otrzymanej przez przedsiębiorstwo społeczne zaliczki na finansowanie składek, w szczególności: tryb zwrotu niewykorzystanej zaliczki i ewentualne odsetki.

Ustawa o ekonomii społecznej nie uzależnia zawarcia umowy o finansowanie składek od warunku niezalegania przez wnioskodawcę z zapłatą wynagrodzeń pracownikom, należnych składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, Fundusz Pracy, Fundusz Solidarnościowy, Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz innych danin publicznych. Jednakże posiadanie przez przedsiębiorstwo społeczne ww. zaległości może mieć wpływ na decyzję starosty w tym zakresie. Przy podejmowaniu przez starostę decyzji nie bez znaczenia powinny pozostać kwestie celowego i racjonalnego wydatkowania środków Funduszu Pracy.

Art. 22.

1. **Przedsiębiorstwu społecznemu może zostać udzielone wsparcie w formie:**
 - 1) **jednorazowych środków na utworzenie stanowiska pracy;**
 - 2) **środków na finansowanie kosztów wynagrodzenia lub kosztów płacy.**
2. **Wsparcie, o którym mowa w ust. 1, może być finansowane ze środków:**
 - 1) **Funduszu Pracy na zasadach określonych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;**
 - 2) **Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.**

Instrumenty wsparcia określone w art. 22 komentowanej ustawy, stwarzają możliwość ubiegania się przez przedsiębiorstwo społeczne o jednorazowe środki na utworzenie stanowiska pracy lub środki na finansowanie kosztów wynagrodzenia lub kosztów płacy. Instrumenty te mogą być finansowane zarówno ze środków Funduszu Pracy lub środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

W przypadku ubiegania się o środki Funduszu Pracy na finansowanie instrumentów opisanych w art. 22 ustawy o ekonomii społecznej, zastosowanie mają przepisy **ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy** oraz przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 46 ust. 6a tej ustawy. Natomiast w przypadku ubiegania się o środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na finansowanie instrumentów opisanych w art. 22 ustawy o ekonomii społecznej, zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej

oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 26g ust. 5 tej ustawy.

Przedsiębiorstwu społecznemu przysługuje, na zasadach określonych w ww. przepisach, wsparcie w formie:

- 1) jednorazowych środków z Funduszu Pracy na utworzenie stanowiska pracy dla skierowanego przez powiatowy urząd pracy bezrobotnego, skierowanego opiekuna lub skierowanego poszukującego pracy, w wysokości nie wyższej niż sześciokrotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia;
- 2) środków Funduszu Pracy na finansowanie kosztów wynagrodzenia dla skierowanego przez powiatowy urząd pracy do pracy bezrobotnego, skierowanego opiekuna lub skierowanego poszukującego pracy, w okresie do 6 miesięcy od dnia zawarcia umowy, wypłacane miesięcznie w wysokości nie wyższej niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy;
- 3) jednorazowych środków z PFRON na utworzenie stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej: w wysokości nie wyższej niż sześciokrotna przeciętnego wynagrodzenia w przypadku podjęcia zobowiązania do zatrudnienia osoby niepełnosprawnej na 12 miesięcy lub w wysokości powyżej sześciokrotności do piętnastokrotności przeciętnego wynagrodzenia w przypadku podjęcia zobowiązania do zatrudnienia osoby niepełnosprawnej na 24 miesiące,
- 4) środków z PFRON na finansowanie kosztów płacy osoby niepełnosprawnej, w okresie do 6 miesięcy od dnia zawarcia umowy ze starostą lub w okresie do 12 miesięcy w przypadku zatrudnienia osoby niepełnosprawnej, która w trakcie uczestnictwa w WTZ brała udział w praktykach w przedsiębiorstwie społecznym, wypłacane miesięcznie w wysokości nie wyższej niż kwota najniższego wynagrodzenia,
- 5) środków na pokrycie części kosztów wynagrodzenia, w wysokości odpowiadającej składce należnej od zatrudnionego na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe oraz części kosztów osobowych pracodawcy odpowiadającej składce na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe do wysokości odpowiadającej miesięcznie wysokości składki, której podstawą wymiaru jest kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę, w pełnej wysokości przez okres 24 miesięcy i w połowie wysokości przez kolejne 12 miesięcy, które mogą być wypłacone w formie zaliczki lub refundacji.

Przedsiębiorstwa społeczne będą mogły wnioskować o przyznanie środków z Funduszu Pracy na pokrycie kosztów utworzenia stanowiska pracy lub wynagrodzenie osób skierowanych przez powiatowe urzędy pracy. Rozwiązania umożliwiające wdrożenie tych instrumentów ujęto w art. 72 pkt 1 niniejszej ustawy, zmieniającym art. 46 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Katalog podmiotów uprawnionych do wnioskowania o to wsparcie ujęty odpowiednio w ust. 1 pkt 1d oraz pkt 4 uzupełniony został o przedsiębiorstwo społeczne. Podobnie uzupełnione zostały również ust. 2d i 3b tego przepisu, regulujące kwestie zwrotu środków. W związku z tymi zmianami zaktualizowana została również delegacja ustawowa ujęta w ust. 6a. upoważniająca ministra właściwego do spraw pracy wydania rozporządzenia, określającego wzory dokumentów oraz procedury dotyczące przyznawania i rozliczania tych środków. Zaproponowany zakres zmian obejmuje przede wszystkim poszerzenie katalogu podmiotów uprawnionych do skorzystania z powyższych

instrumentów. Zmiany nie ingerują w wypracowane i funkcjonujące obecnie mechanizmy, umożliwiające udzielenie tego rodzaju wsparcia spółdzielniom socjalnym, jednocześnie nowa grupa podmiotów (tj. przedsiębiorstwa społeczne) będą miały ułatwiony dostęp do tych instrumentów.

Dwa z wskazanych powyżej instrumentów **finansowane będą ze środków PFRON**. W związku z powyższym w art. 68 pkt. 4 niniejszej ustawy zaproponowane zostało nowe brzmienie art. 26g ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zmiana ta polega przede wszystkim na wskazaniu, że z mechanizmów tych skorzystać mogą, obok spółdzielni socjalnych, również przedsiębiorstwa społeczne. Ponadto w ust. 2 zmienianego przepisu uregulowano zasady wypłaty środków w związku z zatrudnieniem w przedsiębiorstwie społecznym lub spółdzielni socjalnej pracownika, który w ramach uczestnictwa w WTZ odbywał praktyki w tych podmiotach (zmiana ta została szerzej omówiona w części uzasadnienia poświęconej praktykom w przedsiębiorstwie społecznym). W zmienianym przepisie doprecyzowane zostały również warunki rozliczania przyznanego wsparcia. W szczególności uregulowana została sytuacja, w której przedsiębiorstwo społeczne lub spółdzielnia socjalna, wydaje środki na utworzenie stanowiska pracy na zakup towarów lub usług, a następnie w związku z tymi zakupami, korzysta z prawa do obniżenia należnej kwoty tego podatku rozliczanego z urzędem skarbowym. Rozwiązanie to wynika z potrzeby zapewnienia, że środki z PFRON nie będą przeznaczane na pokrycie podatku od towarów i usług w kwocie, która została odliczona od należności podatkowych podmiotu (a zatem nie jest kosztem ponoszonym w związku z utworzeniem stanowiska pracy przez podmiot korzystający z tych środków).

W celu zapewnienia zwiększenia mobilności oraz poziomu zatrudnienia osób niepełnosprawnych, zapewnienia zgodności udzielania pomocy z zasadami przyznawania pomocy de minimis, racjonalnego gospodarowania środkami PFRON, a także zapewnienia dostępności postępowania w sprawie udzielania, wypłaty i rozliczania środków oraz dostępności, kompletności i spójności informacji ujętych we wnioskach i rozliczeniach, minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego upoważniony będzie do wydania rozporządzenia określającego: tryb i warunki przyznawania, wypłaty, rozliczania i zwrotu środków, o których mowa powyżej, wzór wniosku o przyznanie, wypłatę i rozliczenie tych środków, elementy umów między starostą a spółdzielnią socjalną lub przedsiębiorstwem społecznym, a także formy zabezpieczenia zwrotu tych środków.

Analogiczne rozwiązania adresowane są już obecnie do spółdzielni socjalnych. Postulat spójności systemowej przemawia za rozciągnięciem ich na podmioty, które mają pełnić analogiczne do spółdzielni socjalnych funkcje. W przypadku spółdzielni socjalnych, które uzyskały status przedsiębiorstwa społecznego uprawnienia do uzyskania refundacji składek, wynikające z przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych nie będą się dublować. Różnicowanie funkcjonujących obecnie instrumentów, wspierających zatrudnienie w spółdzielniach socjalnych, prowadziłoby także do nieuzasadnionego różnego traktowania podmiotów znajdujących się w podobnej sytuacji. Co do zasady, zmiany zaproponowane w art. 26g ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, poszerzają katalog podmiotów, które wnioskować mogą o opisane powyżej instrumenty wsparcia o przedsiębiorstwa społeczne. Taka modyfikacja pozwoli wykorzystać dotychczasowe doświadczenia we wspieraniu zatrudnienia osób niepełnosprawnych w spółdzielniach socjalnych i ułatwi wdrażanie rozwiązań adresowanych do nowej grupy podmiotów.

Art. 23.

Wsparcie, o którym mowa w art. 21 i art. 22, może być finansowane ze środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2–3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305, z późn. zm.), w tym za pośrednictwem ośrodka wsparcia ekonomii społecznej.

1. Stworzenie proponowanego w ustawie modelu organizacyjno-biznesowego, jakim jest przedsiębiorstwo społeczne, byłoby znacząco utrudnione bez stosownego wsparcia tych podmiotów w zakresie realizacji funkcji najbardziej pożądaných, z punktu widzenia interesu publicznego. Innymi słowy – nie można nakładać wymogów, bez oferowania odpowiednich zachęt do ich stosowania. Takie podejście spowodowałoby istotne ryzyko, iż przepisy ustawy nie byłyby stosowane i przedsiębiorstwa społeczne nie byłyby tworzone. Istotne jest równocześnie, aby oferowane wsparcie nie naruszało unormowań prawa europejskiego, zwłaszcza w zakresie pomocy publicznej. Z tego powodu przyjęte w ustawie rozwiązania koncentrują się na finansowaniu usług społecznych w interesie ogólnym oraz wspieraniu wewnętrznej funkcji reintegracyjnej przedsiębiorstwa społecznego. Rozwiązania są zachętą przede wszystkim dla realizacji funkcji społecznych, które jednak mogą ograniczać konkurencyjność przedsiębiorstw społecznych.

Funkcjonowanie przedsiębiorstwa społecznego może zostać **wsparte ze środków publicznych** na zasadach określonych w zmieniających ustawach: z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych lub **ze środków budżetu Unii Europejskiej**. W ustawie wskazano, że w przypadku środków europejskich, wsparcie finansowe, w tym także przeznaczone na utworzenie stanowiska pracy lub pokrycie kosztów wynagrodzenia pracownika zagrożonego wykluczeniem społecznym zatrudnionego w przedsiębiorstwie społecznym, może być udzielane za pośrednictwem **ośrodka wsparcia ekonomii społecznej**. Rozwiązanie to jest spójne z zakresem usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej realizowanych przez te ośrodki. Jednocześnie pozwoli to również zabezpieczyć możliwość funkcjonowania systemu wsparcia w formule wdrażanej do tej pory w oparciu o środki z Europejskiego Funduszu Społecznego, w której jedna instytucja mogła udzielać zarówno wsparcia finansowego związanego z zatrudnieniem jak i innych usług (np. animacyjnych i doradczych), na rzecz przedsiębiorstwa społecznego.

2. Przedsiębiorstwu społecznemu działającemu w celu reintegracyjnym przysługiwać będzie, na zasadach określonych w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tj.: Dz. U. z 2022 r. poz. 2587, z późn. zm.), **zwolnienie dochodu przeznaczonego na reintegrację społeczną i zawodową swoich pracowników**, w części niezaliczonej do kosztów uzyskania przychodów, z podatku dochodowego od osób prawnych. W tym celu, określony w art. 17 ust. 1 powyższej ustawy katalog dochodów wolnych od podatku poszerzony zostanie o pkt 43a (zmiana tego przepisu ujęta została ujęta w art. 67 niniejszej ustawy). Podobny mechanizm funkcjonuje w odniesieniu do spółdzielni socjalnych, w których dochody wydatkowane na cele reintegracyjne zostały zwolnione z podatku (art. 17 ust. 1 pkt 43 ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych). Takie uprawnienie wynika w szczególności z reintegracyjnej funkcji wypełnianej przez przedsiębiorstwo społeczne. Należy mieć na uwadze, że zadania z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej (w tym rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych) są jednym z kluczowych celów polityki społecznej. Z tego względu uznać należy, że włączenie w proces reintegracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym podmiotów niepublicznych, dla których zadanie to jest istotnym celem działalności,

uzasadnia zwolnienie ich z obciążeń podatkowych. Funkcja reintegracyjna ma istotne znaczenie nie tylko dla pracowników przedsiębiorstwa, ale także dla społeczności lokalnej, w której dany podmiot funkcjonuje i jest pożądane z perspektywy rozwiązywania problemów społecznych. W związku z tym uzasadnione jest wprowadzenie rozwiązania promującego lokowanie zysków i nadwyżek w przedsiębiorstwie właśnie na ten cel. Zakres zmiany wprowadzonej w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych umożliwi również wykorzystanie dotychczasowych doświadczeń w stosowaniu funkcjonującego już w przypadku spółdzielni socjalnych mechanizmu, do rozliczania dochodów przeznaczonych na wskazany powyżej cel również w przypadku przedsiębiorstw społecznych.

Art. 24.

Przedsiębiorstwu społecznemu przysługuje dofinansowanie do oprocentowania zaciągniętych kredytów bankowych i w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych na zasadach określonych w art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz zwrot kosztów, o których mowa w art. 32 ust. 1 pkt 2 tej ustawy.

Przedsiębiorstwa społeczne będą mogły skorzystać z dofinansowania do **oprocentowania kredytów** zaciągniętych na cele związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych, a także o zwrot kosztów: budowy lub przebudowy związanej z modernizacją obiektów i pomieszczeń, kosztów transportowych, administracyjnych, o ile wynikają one z zatrudnienia osoby niepełnosprawnej. Zgodnie z art. 68 pkt 6 i 7 ustawy o ekonomii społecznej zmodyfikowane zostanie brzmienie art. 32 ust. 1 i 2, a także art. 32a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Zmiana ta obejmuje poszerzenie zakresu podmiotowego powyższych przepisów o przedsiębiorstwa społeczne. Obok zasadniczej zmiany we wskazanych powyżej przepisach, w art. 32 ust. 1 pkt 1 zmienianej ustawy wprowadzono również modyfikację pozwalającą na uzyskanie dofinansowania do kredytu zaciągniętego nie tylko w banku, ale i w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych. Dotychczasowe brzmienie tego przepisu mogło wskazywać, że dofinansowanie ze środków PFRON przysługuje jedynie w związku z kosztami odsetek wynikających z kredytów zaciągniętych w bankach. Podmioty ekonomii społecznej (w tym te z nich, które uzyskują status przedsiębiorstwa społecznego) mogą być członkami spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, w których zaciągać mogą kredyty na określony w ustawie cel. W związku z tym nie było powodu, aby możliwość skorzystania z tego mechanizmu ograniczona była jedynie do podmiotów korzystających z usług banków. Konsekwencją wprowadzenia tej zmiany jest także umożliwienie pracodawcom prowadzącym zakład pracy chronionej uzyskania wskazanego powyżej dofinansowania do oprocentowania kredytów zaciągniętych w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych. Nie było bowiem uzasadnienia dla różnicowania sytuacji tych podmiotów i przedsiębiorstw społecznych w dostępie do wsparcia ze względu na to czy posiadają one rachunek bankowy, czy też są członkami spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.

Konsekwencją zmian w art. 26g i art. 32 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych jest jednolite określenie form zabezpieczenia zwrotów udzielonej pomocy. Zabezpieczenie to stosuje się w przypadku form pomocy, w przypadku których dochodzi do jednorazowego uruchomienia przyznanych środków. Biorąc pod uwagę, że rozwiązanie to jest stosowane także w odniesieniu do innych form pomocy umownej zgodnie z aktami

wykonawczymi do ustawy (np. pomoc, o której mowa w art. 12a i 26e ustawy) lub w praktyce (np. w przypadku pomocy, o której mowa w art. 13 ustawy) – celowe było ujednoczenie zasad zabezpieczania zwrotu pomocy i przeniesienie ich na poziom ustawowy. W związku z powyższym rozwiązanie to przewidziano w art. 26h ustawy. Jest ono stosowane w odniesieniu do wniosków składanych po wejściu w życie ustawy (art. 78 ustawy). Jednocześnie w odniesieniu do wniosków złożonych, a nierozpatrzonych przed wejściem w życie ustawy (a w konsekwencji i umów zawartych przed wejściem w życie ustawy) – zastosowanie mają obowiązujące przed dniem wejścia w życie ustawy. Zmiana przewidziana w art. 68 pkt 5 ustawy (dot. art. 26h ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych) stanowi również podstawę do żądania zabezpieczenia przy udzielaniu nowej pomocy, o której mowa w art. 13 i art. 26, w których to przepisach brakuje informacji o możliwości zabezpieczeniu przewidzianej tam pomocy.

Art. 25.

Podmiotom dokonującym zakupu produkcji lub usługi, z wyłączeniem handlu, odpowiednio wytworzonej lub świadczonej przez przedsiębiorstwo społeczne przysługuje obniżenie wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na zasadach określonych w art. 22 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Zgodnie z powyższym artykułem wpłaty na Fundusz Rehabilitacji określone w art. 21 ust 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (pracodawca zatrudniający co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy jest obowiązany dokonywać miesięcznych wpłat na Fundusz, w wysokości kwoty stanowiącej iloczyn 40,65% przeciętnego wynagrodzenia i liczby pracowników odpowiadającej różnicy między zatrudnieniem zapewniającym osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w wysokości 6% a rzeczywistym zatrudnieniem osób niepełnosprawnych), ulegają obniżeniu z tytułu zakupu produkcji lub usługi, z wyłączeniem handlu, odpowiednio wytworzonej lub świadczonej przez zakłady aktywności zawodowej, przedsiębiorstwa społeczne zatrudniające co najmniej 10 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy lub innych pracodawców zatrudniających co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy - jeżeli wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych zaliczonych do osób o: znacznym stopniu niepełnosprawności lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, w odniesieniu do których orzeczono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, całościowe zaburzenia rozwojowe lub epilepsję, oraz niewidomych - wynosi co najmniej 30%. Obniżenie wpłaty przysługuje do wysokości 50% wpłaty na Fundusz, do której obowiązany jest nabywca w danym miesiącu. Przysługująca, a niewykorzystana kwota obniżenia może być uwzględniana we wpłatach na Fundusz przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy, licząc od dnia uzyskania informacji o kwocie obniżenia.

Przedsiębiorstwa społeczne oraz ZAZ mogą skorzystać z rozwiązania przewidzianego w art. 22 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (zgodnie z brzmieniem zaproponowanym w art. 68 pkt. 3 niniejszej ustawy). Mechanizm ten uprawnia pracodawców do **obniżenia obowiązkowych wpłat na PFRON** w związku z dokonaniem zakupu produkcji lub usługi w określonych typach podmiotów. Do tej pory do takiego obniżenia uprawniał zakup u pracodawcy zatrudniającego co najmniej 25 osób w przeliczeniu na pełen wymiar czasu pracy, spośród których co najmniej 30 % stanowiły osoby, o których mowa w art. 22 ust.

1 pkt 1 i 2. Zmiana w art. 22 ust. 1 powyższej ustawy umożliwi obniżenia wpłat na PFRON również w przypadku zakupu realizowanego w przedsiębiorstwie społecznym oraz w ZAZ z zastrzeżeniem, że minimalna liczba zatrudnionych pracowników (w przeliczeniu na pełen wymiar czasu pracy) wynosi 10 osób. Proponowana regulacja stanowi dla podmiotów rynkowych zachętę do nabywania usług także u najmniejszych przedsiębiorstw społecznych, zatrudniających osoby niepełnosprawne oraz ZAZ. Podmioty o takim profilu zatrudnienia nie zawsze zdolne będą do konkurencyjności z innymi przedsiębiorcami. Z uwagi na ważny cel społeczny, jakim jest aktywizacja zawodowa i zatrudnienie osób niepełnosprawnych, mechanizm obniżenia wpłat na PFRON dla kontrahentów takich podmiotów może częściowo zrehabilitować ich ograniczoną konkurencyjność. Mechanizm ten pozwoli także ugruntować pozycję przedsiębiorstwa społecznego lub ZAZ jako partnera gospodarczego dla innych uczestników obrotu, co ostatecznie zwiększa szanse na trwałość funkcjonowania tego podmiotu oraz jego pozytywnego społecznego oddziaływania. Dotychczasowe doświadczenia i dostępne dane wskazują, że wiele spośród przedsiębiorstw społecznych będzie podmiotami zatrudniającymi relatywnie niewielkie zespoły pracowników, zatem funkcjonujący obecnie mechanizm pozostawałby dla nich niedostępny. Warto mieć również na uwadze, że rozwiązanie to bezpośrednio przyczynia się do realizacji celów funkcjonowania PFRON poprzez wzmacnianie popytu na towary i usługi podmiotów zatrudniających osoby niepełnosprawne.

Większy udział w rynku, nawet niewielkich podmiotów, zatrudniających osoby niepełnosprawne na godnych warunkach i przy udzielaniu dodatkowego wsparcia reintegracyjnego jest równie pożądany, jak promowanie dużych zakładów pracy, które likwidują wykluczenie osób niepełnosprawnych głównie w sferze zatrudnienia. Można powiedzieć, że zaproponowano tym rozwiązaniem mechanizm promujący transakcje z podmiotami zatrudniającymi osoby niepełnosprawne z uwagi na kwestie nie tylko ilościowe odnoszące się do tego zatrudnienia, ale także jakościowe (partycypacja pracownicza, reintegracja).

Zakres zmiany art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych odnosi się do poszerzenia katalogu podmiotów, w których zakup uprawnia do obniżenia wpłaty na PFRON. Modyfikacja ta nie powoduje natomiast innych zmian przedmiotowych czy też proceduralnych.

Konsekwencją modyfikacji art. 22 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, wprowadzającą opisane powyżej rozwiązanie, jest zmiana w art. 21 tej ustawy (w brzmieniu określonym w art. 68 pkt 2 ustawy o ekonomii społecznej) w zakresie wprowadzenia obowiązku sporządzania i przekazywania do PFRON przez pracodawców, którzy są zwolnieni z wpłat na PFRON lub są uprawnieni do wystawiania informacji o kwocie obniżenia wpłat na Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (w tym także ZAZ i przedsiębiorstw społecznych), informacji ewidencyjnych (zgłoszeniowych lub aktualizacyjnych), miesięcznych i rocznych. Zgodnie z dotychczasowymi rozwiązaniami, informacje miesięczne będą składane w terminie do 20. dnia miesiąca następującego po okresie sprawozdawczym, a informacje roczne – do 20 stycznia roku następującego po roku sprawozdawczym. W przypadku informacji ewidencyjnej został określony termin ich składania (który przypada 20. dnia miesiąca następującego po okresie sprawozdawczym) oraz określono na poziomie ustawowym przypadki, w których należy składać te informacje (podtrzymano obecnie stosowane odpowiednie dopełnienie się obowiązku

składania tej informacji z ewidencyjną deklaracją wpłat na PFRON). Natomiast informacje aktualizacyjne będą składane w razie zmiany danych.

W art. 21 ust. 2f pkt 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nałożono na pracodawców, o których mowa w ust. 2–2b, oraz jednostki organizacyjne, o których mowa w ust. 2e, a także pracodawców, o których mowa w art. 22 ust. 1, obowiązek przekazywania informacji miesięcznej o zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, o zatrudnieniu i kształceniu osób niepełnosprawnych lub o działalności na rzecz osób niepełnosprawnych. Dzięki tym danym możliwe będzie zweryfikowanie, czy pracodawca faktycznie jest uprawniony do niedokonywania wpłat na PFRON lub wystawiania informacji o kwocie obniżenia wpłat na PFRON. Na tej podstawie PFRON może również przeprowadzać kontrolę.

Art. 21 ust. 2f pkt 3 zmienianej ustawy stanowi podstawę prawną do obowiązku przekazywania informacji rocznej o zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, o zatrudnieniu i kształceniu osób niepełnosprawnych lub o działalności na rzecz osób niepełnosprawnych. Art. 21 ust. 2f 1 zmienianej ustawy wskazuje natomiast, że informacje ewidencyjne, informacje miesięczne i informacje roczne składane będą przez teletransmisję danych. Formę pisemną zastrzeżono jedynie dla składanej jednorazowo informacji ewidencyjnej zgłoszeniowej. Zgodnie z art. 21 ust. 2f 2 zmienianej ustawy, elementy i wzory informacji, o których mowa powyżej, zostaną określone przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego w rozporządzeniu. Zakres danych uwidocznionych na wzorach informacji powinien umożliwić automatyczną weryfikację zwolnienia pracodawcy z miesięcznych wpłat na PFRON lub spełniania warunków wystawiania informacji o kwocie obniżenia tych wpłat.

Zmiany te dookreślają zakres sprawozdawczości dla zwolnionych z wpłat na PFRON oraz zachowanie spójności rozwiązań pozwalających na sprawne wdrożenie rozszerzenia kręgu podmiotowego uprawnionych do wystawiania informacji o kwocie obniżenia tych wpłat.

Art. 26.

1. Jednostka sektora finansów publicznych, udzielając zamówienia publicznego, do którego ze względu na jego wartość nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1129, z późn. zm.), może zastrzec, że o udzielenie zamówienia publicznego mogą ubiegać się wyłącznie przedsiębiorstwa społeczne działające na podstawie ustawy lub właściwych przepisów państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego, z uwzględnieniem art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

2. Informację o zastrzeżeniu, o którym mowa w ust. 1, zamieszcza się we wniosku o uruchomienie procedury udzielenia zamówienia publicznego oraz odpowiednich dokumentach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Na wzór mechanizmu przyjętego w ustawie z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych, możliwość **udzielania zamówień zastrzeżonych poniżej progu**, od którego stosowana jest ustawa z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1710, z późn. zm.). Jednostka sektora finansów publicznych, udzielając zamówienia, które nie podlega ze względu na jego wartość ustawie z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych, może zastrzec, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie przedsiębiorstwa społeczne. Informacja o zastrzeżeniu podmiotowym musi znaleźć się we wniosku o uruchomienie procedury udzielenia zamówienia

publicznego oraz w odpowiednich dokumentach dotyczących postępowania o udzielenie zamówienia publicznego.

Art. 27.

1. Wojewoda, na wniosek, niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 3 dni roboczych od dnia złożenia wniosku, wydaje przedsiębiorstwu społecznemu na podstawie wykazu, o którym mowa w art. 19 ust. 1, oraz posiadanych informacji zaświadczenie o spełnianiu przez przedsiębiorstwo społeczne warunków, o których mowa w art. 361 ust. 1 pkt 1–3 ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych, albo odmawia wydania zaświadczenia w przypadku niespełniania przez przedsiębiorstwo społeczne tych warunków.

2. Wojewoda na wniosek zamawiającego, o którym mowa w art. 7 pkt 31 ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych, potwierdza w terminie określonym w ust. 1 aktualność wydanego zaświadczenia.

Z uwagi na fakt, że wojewoda dysponuje najbardziej aktualnymi i kompleksowymi informacjami na temat konkretnego przedsiębiorstwa społecznego, organ ten jest także zobowiązany do **wydawania zaświadczeń** potwierdzających spełnianie przesłanek, o których mowa w art. 361 ust. 1 pkt 1-3 ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych. Zaświadczenie takie wydawane jest na wniosek przedsiębiorstwa społecznego, w terminie 3 dni roboczych. Jednocześnie weryfikacja odbywa się na podstawie wykazu przedsiębiorstw społecznych oraz posiadanych przez wojewodę informacji. Dzięki temu procedura wydawania zaświadczenia nie powinna stanowić znacznego obciążenia administracyjnego. Dokument ten ułatwiać będzie przedsiębiorstwom społecznym udział w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego, w których stosuje się przywołane zastrzeżenie. Zgodnie z art. 73 ustawy powyższe zaświadczenie uwzględnione zostanie w części II w ust. 21 w kolumnie 4 załącznika do ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 2142, z późn. zm.). Oznacza to, że wydanie tego zaświadczenia zwolnione jest z opłaty skarbowej. Odniesienie do możliwości weryfikacji wskazanych powyżej przesłanek na podstawie zaświadczenia wydawanego przez wojewodę zostanie również uwzględnione w art. 361 przywołanej powyżej ustawy, którego modyfikacja ujęta została w art. 77. Zaświadczenie nie ma określonego terminu ważności. Z tego względu wprowadzono również możliwość potwierdzenia przez wojewodę jego aktualności. O potwierdzenie takie wystąpić będzie mógł zamawiający.

W kontekście **społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych** należy również zwrócić uwagę na relację pojęcia reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z pojęciem integracji osób społecznie marginalizowanych występującym w art. 94 ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych. Pojęcie zdefiniowane w ustawie o ekonomii społecznej, podobnie jak w regulacji dotyczącej zamówień publicznych, odnosi się przede wszystkim do działań realizowanych w przedsiębiorstwie społecznym na rzecz pracowników. Zaproponowane w ustawie rozwiązania dotyczące przedsiębiorstwa społecznego działającego w celu reintegracyjnym (tj. katalog zatrudnianych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, minimalny poziom zatrudnienia takich pracowników, czy właśnie cel reintegracyjny) pozostają zbieżne z rozwiązaniami wynikającymi z art. 94 ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych. W przepisie tym uregulowano możliwość zastrzeżenia zamówienia publicznego dla podmiotów działających w celu integracji społecznej i zawodowej osób marginalizowanych społecznie. Rozwiązania ujęte w ustawie

pozwalają stwierdzić, że zarówno realizowana w przedsiębiorstwie społecznym reintegracja, jak i katalog jej odbiorców mieszczą się w pojęciu odpowiednio integracji i osób społecznie marginalizowanych ujętych w art. 94 przywołanej ustawy. Ponadto analogiczny jest również minimalny poziom zatrudnienia osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. W rezultacie oznacza to, że przedsiębiorstwa społeczne działające w celu reintegracji uznać należy za podmioty spełniające warunki określone w art. 94 ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych.

DZIAŁ III

Wsparcie rozwoju ekonomii społecznej przez organy administracji publicznej

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 28.

1. Rozwój ekonomii społecznej podlega wsparciu przez władze publiczne, w szczególności przez:
 - 1) koordynację działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej realizowanych przez organy administracji publicznej;
 - 2) pomoc w tworzeniu podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych;
 - 3) udzielanie podmiotom ekonomii społecznej i przedsiębiorstwom społecznym wsparcia w szczególności w zakresie:
 - a) zatrudnienia oraz reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
 - b) rozwijania potencjału podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w zakresie realizacji usług społecznych,
 - c) rozwijania działalności gospodarczej, działalności odpłatnej pożytku publicznego i innej działalności odpłatnej oraz konkurencyjności.
2. Działania, o których mowa w ust. 1, są realizowane w szczególności za pomocą:
 - 1) programu rozwoju na rzecz ekonomii społecznej oraz regionalnych programów rozwoju na rzecz ekonomii społecznej opracowywanych na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 oraz z 2022 r. poz. 1079);
 - 2) resortowych programów wspierania ekonomii społecznej;
 - 3) usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej;
 - 4) instrumentów wsparcia, o których mowa w art. 21 i art. 22.

W artykule 28 ustawodawca wskazał katalog działań jakie mogą być podejmowane przez władze publiczne rządowe i samorządowe w celu rozwoju ekonomii społecznej w Polsce.

W związku z faktem, iż katalog ten ma charakter otwarty (przykładowy), zakres wsparcia świadczonego przez władze publiczne może dotyczyć także innych obszarów istotnych z perspektywy funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, a w szczególności przedsiębiorstw społecznych. Przykładem może być tutaj promocja ekonomii społecznej lub rozwijanie kompetencji osób zatrudnionych w sektorze ekonomii społecznej, niekoniecznie powiązane z procesem reintegracji. Wsparcie w tym zakresie może pozytywnie przekładać się na trwałość podmiotów oraz podnosić ich potencjał do realizacji pierwszoplanowych celów społecznych.

Wskazane w art. 28 działania władza publiczna może realizować w szczególności przy pomocy **programu rozwoju na rzecz ekonomii społecznej** oraz **regionalnych programów rozwoju na rzecz ekonomii społecznej**, opracowywanych na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, resortowych programów wspierania ekonomii społecznej, usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej (wymienionych w art. 29 ustawy), a także instrumentów wsparcia o których mowa w art. 22 ustawy.

Ponieważ problematyka ekonomii społecznej nie była dotąd uregulowana ustawowo, konieczne było wyznaczenie ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego jako organu koordynującego rozwój ekonomii społecznej poprzez nakreślenie kierunków rozwoju w tym obszarze. Ułatwi to zachowanie spójności działań realizowanych przez całą administrację publiczną.

Art. 29.

1. Usługi wsparcia podmiotów ekonomii społecznej obejmują działania w zakresie:
 - 4) animacji lokalnej, polegającej na upowszechnianiu idei i zasad ekonomii społecznej, pobudzaniu aktywności społecznej w społecznościach lokalnych oraz inicjowaniu i rozwoju międzysektorowych partnerstw lokalnych;
 - 5) tworzenia podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych oraz wspierania prowadzonej przez nie działalności, a także finansowania powstawania w nich miejsc pracy;
 - 6) wsparcia działań reintegracyjnych podejmowanych przez przedsiębiorstwo społeczne, w tym wsparcia w tworzeniu planów reintegracyjnych, o których mowa w art. 6 ust. 1, oraz finansowania tych działań;
 - 7) wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego;
 - 8) wzmacniania potencjału kadrowego, finansowego i innowacyjnego podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych oraz udzielania im wsparcia biznesowego.
2. Usługę wsparcia podmiotów ekonomii społecznej, o której mowa w ust. 1 pkt 3, ośrodek wsparcia ekonomii społecznej realizuje we współpracy z podmiotami ekonomii społecznej, o których mowa w art. 2 pkt 5 lit. c.
3. Współpraca, o której mowa w ust. 2, polega w szczególności na realizacji przez podmioty ekonomii społecznej, o których mowa w art. 2 pkt 5 lit. c, usług z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej, o których mowa w art. 3 ust. 1 i art. 18 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym.

Art. 29 wylicza usługi wsparcia jakie mogą być oferowane podmiotom ekonomii społecznej. Zakres usług obejmuje działania w zakresie: animacji lokalnej, tworzenia podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych oraz wspierania prowadzonej przez nie działalności, działań reintegracyjnych podejmowanych przez przedsiębiorstwo społeczne oraz finansowania tych działań, wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego, wzmacniania potencjału kadrowego, finansowego i innowacyjnego podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych oraz udzielania im wsparcia biznesowego. **Usługi wsparcia działań reintegracyjnych** podejmowanych przez przedsiębiorstwo społeczne, w tym wsparcia w tworzeniu planów reintegracyjnych, ośrodek wsparcia ekonomii społecznej (OWES) realizuje we **współpracy z centrami i klubami integracji społecznej**, polegającej w szczególności na realizacji przez podmioty zatrudnienia socjalnego (PZS), usług z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej w rozumieniu ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym. Podmioty te są jednostkami wyspecjalizowanymi do prowadzenia działań reintegracyjnych oraz posiadają odpowiednią wiedzę i doświadczenie związane z działaniami z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej skierowanymi do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Tak więc, w celu realizacji usług reintegracyjnych, o których mowa w ust. 1 pkt 3, OWES zobowiązany jest nawiązać współpracę z podmiotem zatrudnienia socjalnego Na usługę wsparcia może składać się szereg działań podejmowanych na rzecz konkretnej osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym. Jeżeli zakres tych działań lub ich charakter przekraczają możliwości CIS/KIS, z którym współpracuje OWES, ośrodek we współpracy z PZS może podjąć decyzję o konieczności zlecenia ich realizacji innym podmiotom lub zrealizować ją samodzielnie. Zatem współpracę OWES z PZS w zakresie realizacji usługi wsparcia działań reintegracyjnych należy rozumieć szeroko, jako przeróżne działania obejmujące m.in. czynności związane z zaplanowaniem i organizacją tej usługi, jak również jej realizacją we współpracy z PZS, która polega przede wszystkim na realizacji przez CIS/KIS konkretnych działań reintegracyjnych skierowanych do konkretnych osób wykluczonych, zatrudnionych w PS. Przy organizowaniu takiego skonkretyzowanego i indywidualizowanego wsparcia, OWES i PZS powinien w pierwszej kolejności wziąć pod uwagę potrzeby osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym.

Ustawodawca pozostawił stronom swobodę kształtowania zasad współpracy, o której mowa w ust. 1 pkt 3 komentowanego artykułu. Współpraca powinna być realizowana na podstawie zawartej umowy lub porozumienia, które gwarantować będzie optymalizację i wysoką jakość udzielanego PS wsparcia działań reintegracyjnych. Zatem umowa powinna określać zasady i zakres współpracy obu instytucji, w tym dotyczące wymiany informacji o planowanym i udzielonym wsparciu i jego efektach. Zakres współpracy OWES z PZS powinien być dostosowany do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, których zatrudnienie w PS wspierane jest przez OWES. Ponadto przy określaniu zakresu tej współpracy znaczenie ma również potencjał PZS oraz uwarunkowania lokalne. Z uwagi na doświadczenie PZS w konstruowaniu indywidualnych planów zatrudnienia socjalnego uzasadniona jest współpraca między PZS a OWES przy tworzeniu zarówno ogólnych rozwiązań w zakresie przygotowywania indywidualnych planów reintegracji, jak i w opracowywaniu takich planów dla konkretnych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zatrudnionych w PS.

Rolą OWES jest zapewnienie świadczenia usług wsparcia o charakterze reintegracyjnym, dlatego podmiot ten w ramach prowadzonej działalności powinien dokonać rozpoznania potencjału PZS oraz możliwości nawiązania współpracy. Brak dostępności PZS w obszarze działania OWES nie powinno stanowić przeszkody, aby pewne usługi były realizowane przez CIS/KIS działające np. w innym

powiecie, czy województwie. Ustawodawca pozostawił OWES swobodę w kształtowaniu zarówno zasad współpracy, jak i wyboru partnera, którym jest PZS.

W celu umożliwienia realizacji przez podmioty zatrudnienia socjalnego we współpracy z OWES usług z zakresu działań reintegracyjnych podejmowanych przez przedsiębiorstwo społeczne, dokonano w art. 70 ustawy o ekonomii społecznej stosownej zmiany ustawy z dnia 12 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (art. 3 ust. 1b oraz art. 18 ust. 10).

Rozdział 2

Zasady i formy wspierania podmiotów ekonomii społecznej na poziomie krajowym

Art. 30.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego koordynuje działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, w szczególności:

- 1) opracowuje program rozwoju na rzecz ekonomii społecznej na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;
- 2) zapewnia realizację usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej na poziomie krajowym;
- 3) przyznaje akredytację podmiotom realizującym usługi wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i status ośrodka wsparcia ekonomii społecznej;
- 4) gromadzi dane z obszaru ekonomii społecznej, w tym opracowane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego;
- 5) prowadzi działania z zakresu upowszechniania wiedzy o ekonomii społecznej.

Rozdział drugi tego działu wskazuje zasady i formy wsparcia podmiotów ekonomii społecznej realizowanych przez władze publiczne szczebla rządowego. Zgodnie z ustawą z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 2512, z późn. zm.) dział administracji rządowej – zabezpieczenie społeczne obejmuje między innymi sprawy: ekonomii społecznej, przedsiębiorczości społecznej, w tym spółdzielczości socjalnej. Z tego względu koordynację działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej sprawować ma minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego. Organ ten, jako właściwy w zakresie problemów społecznych jest naturalnym koordynatorem polityk publicznych w tym zakresie.

Koordynacyjna funkcja ministra realizowana będzie m.in. przez opracowanie programu rozwoju na rzecz ekonomii społecznej będącego programem rozwoju, o którym mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Ponadto minister realizować będzie również działania z zakresu: upowszechniania ekonomii społecznej oraz przyznawania akredytacji podmiotom realizującym usługi wsparcia podmiotów ekonomii społecznej. Minister będzie mógł również podejmować działania o charakterze krajowym, polegające na zapewnieniu podmiotom ekonomii społecznej dostępu do usług wsparcia. Rozwiązanie takie realizuje zasadę subsydiarności, pozostawiając obowiązki w zakresie zapewnienia podstawowych usług na poziomie samorządu województwa. Minister będzie miał również za zadanie gromadzenie informacji o ekonomii społecznej, w tym tych opracowanych przez Główny Urząd Statystyczny. Informacje te pozwolą m. in. na dokonanie

oceny skutków regulacji *ex post* oraz ocenę przepisów pod kątem ewentualnych potrzeb doprecyzowania lub zmiany ich brzmienia.

Zgodnie z komentowanym artykułem do zadań ministra należy również przyznawanie akredytacji podmiotom realizującym usługi wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej, oraz prowadzenie działań z zakresu upowszechniania wiedzy o ekonomii społecznej.

Art. 31.

1. **Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego może opracować resortowe programy wspierania ekonomii społecznej, skierowane do podmiotów ekonomii społecznej lub jednostek samorządu terytorialnego, oraz finansowo wspierać te programy.**

2. **W ramach programów, o których mowa w ust. 1, są finansowane działania wspierające:**

- 1) **rozwój ekonomii społecznej;**
- 2) **tworzenie i rozwój podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych oraz wzmocnienie ich potencjału innowacyjnego i rozwojowego;**
- 3) **zatrudnianie w przedsiębiorstwach społecznych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;**
- 4) **reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym będących pracownikami przedsiębiorstw społecznych;**
- 5) **nabywanie i podnoszenie kompetencji i kwalifikacji osób zatrudnionych w podmiotach ekonomii społecznej;**
- 6) **budowanie wspólnych przedsięwzięć przedsiębiorstw społecznych, podmiotów ekonomii społecznej oraz przedsiębiorców na rzecz rozwoju potencjału podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych oraz rozwoju lokalnego;**
- 7) **realizację usług społecznych.**

3. **Realizacja działań w ramach programów, o których mowa w ust. 1, następuje w trybie naboru wniosków, o którym mowa w art. 33, lub trybie otwartego konkursu ofert.**

4. **W przypadku realizacji działań w ramach programów, o których mowa w ust. 1, w trybie otwartego konkursu ofert przepisy ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie stosuje się odpowiednio.**

5. **W przypadku podmiotów ekonomii społecznej, o których mowa w art. 2 pkt 5 lit. b i c, ofertę realizacji zadania publicznego, o której mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, lub wniosek o realizację działań w ramach programów, o których mowa w ust. 1, w trybie naboru wniosków składają jednostki tworzące te podmioty.**

6. **Programy, o których mowa w ust. 1, mogą być finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2–3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.**

Minister może opracowywać **resortowe programy wspierania ekonomii społecznej** oraz finansowo wspierać te programy. Warto zaznaczyć, że nie będą to programy rozwoju w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Programy te będą miały charakter

operacyjny i wdrożeniowy w stosunku do nadrzędnego programu rozwoju na rzecz ekonomii społecznej.

Programy resortowe mają służyć w szczególności: rozwojowi ekonomii społecznej, tworzeniu i rozwijaniu podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych, wspieraniu zatrudniania i reintegracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w przedsiębiorstwach społecznych, nabywaniu i podnoszeniu poziomu kompetencji i kwalifikacji osób zatrudnionych w podmiotach ekonomii społecznej, budowaniu wspólnych przedsięwzięć przedsiębiorstw społecznych, podmiotów ekonomii społecznej oraz przedsiębiorców na rzecz rozwoju potencjału podmiotów ekonomii społecznej, a także rozwoju lokalnego oraz wzmacnianiu potencjału do realizacji usług społecznych.

Instrument ten pozwala na elastyczne uzupełnianie narzędzi **wsparcia sektora ekonomii społecznej** przewidzianych w ustawie. Mechanizmy bezpośredniego wsparcia finansowane ze środków Funduszu Pracy, czy też Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych powiązane są z tworzeniem nowych miejsc pracy dla osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym osób niepełnosprawnych. Wsparcie to powinno mieć istotne znaczenie dla funkcjonowania przedsiębiorstw społecznych, jednakże nie odnosi się ono do innych obszarów aktywności tych podmiotów, ważnych z perspektywy realizacji celów polityki społecznej. W szczególności wskazać należy tu dwa kluczowe aspekty. Pierwszy z nich dotyczy rozwoju przedsiębiorstw społecznych, rozumianego także jako zwiększanie konkurencyjności tych podmiotów. Wspieranie takiego rozwoju, którego bezpośrednim rezultatem nie zawsze będzie wzrost zatrudnienia, służy m.in. większej trwałości samych przedsiębiorstw społecznych, a także już istniejących w tych podmiotach miejsc pracy. W dłuższej perspektywie taka inwestycja zwiększa również szanse na większą niezależność przedsiębiorstw społecznych od wsparcia publicznego. Drugim istotnym z perspektywy celów ustawy obszarem, w którym potrzebne jest wsparcie finansowe, jest budowanie potencjału do realizowania usług społecznych. Aktywność podmiotów ekonomii społecznej w tej sferze jest naturalna, jednakże z uwagi na różnorodne bariery dotyczące m.in. utrudnionego dostępu do finansowania rozwoju, podmioty ekonomii społecznej często nie mają możliwości, aby świadczyć usługi społeczne wymagające np. specjalistycznego wyposażenia lub odpowiedniego zaplecza.

Ponadto dzięki wdrożeniu tych programów możliwa jest również intensyfikacja działań z zakresu reintegracji prowadzonych w przedsiębiorstwach społecznych, a także wspieranie zatrudnienia osób wykluczonych, których zatrudnienie do tej pory nie wiązało się z możliwością uzyskania wsparcia finansowego. Instrument ten pozwoli również elastycznie reagować na zmieniające się potrzeby podmiotów ekonomii społecznej, a w szczególności przedsiębiorstw społecznych.

Poza środkami pozostającymi do dyspozycji ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego oraz środkami z budżetu UE, zadania w ramach programów będą mogły być również finansowane ze środków Funduszu Solidarnościowego. W art. 76 pkt 1 ustawy przewidziano uzupełnienie art. 1 ustawy z 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 647), przez dodanie możliwości wspierania ekonomii społecznej ze środków pozostających w gestii tego funduszu. Ponadto zgodnie z art. 76 pkt 2 i 3 ustawy przepisy ustawy z 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym zostaną uzupełnione o art. 6aa, a także o art. 18 ust. 4, umożliwiające odpowiednio przeznaczanie środków z funduszu na programy resortowe oraz wskazanie, że środki te stanowią będą koszty funduszu. Biorąc pod uwagę rolę, jaką ekonomia społeczna odgrywa we wspieraniu procesu włączenia społecznego, taki mechanizm służy realizacji zarówno celów tych programów, jak również

celom Funduszu Solidarnościowego. Podmioty ekonomii społecznej są aktywne w zakresie działań na rzecz osób niepełnosprawnych w dwóch głównych płaszczyznach. Pierwsza z nich to tworzenie warunków do podejmowania zatrudnienia wspomagane reintegracją społeczną i zawodową. Także dzięki działaniom reintegracyjnym oraz włączeniu w proces decyzyjny, zatrudnienie w przedsiębiorstwie społecznym to również szansa na aktywizację w sferze społecznej. Druga istotna płaszczyzna to świadczenie usług społecznych na rzecz osób niepełnosprawnych. Podmioty ekonomii społecznej, działając najczęściej na rzecz społeczności lokalnej, mają dobre rozeznanie w potrzebach konkretnych środowisk, rodzin czy osób. Jednocześnie podmioty ekonomii społecznej mogą efektywnie współpracować z samorządem i wspierać procesy tzw. deinstytucjonalizacji usług społecznych, świadczonych także na rzecz osób niepełnosprawnych. Za rozwiązaniem umożliwiającym finansowanie programów resortowych ze środków Funduszu Solidarnościowego przemawia także charakter przedsięwzięć wspieranych z tego drugiego. Wiele z nich odnosi się do wsparcia samorządów w zakresie realizacji usług społecznych, w których realizację, zgodnie z założeniami programowymi i strategicznymi, powinny być włączane podmioty ekonomii społecznej. Dla realizacji tego założenia konieczne jest również wspieranie potencjału tych podmiotów do świadczenia usług społecznych. W związku z tym, że efektywność i trwałość procesów reintegracji zachodzących w przedsiębiorstwie społecznym zależy od wielu czynników – w tym kwalifikacji kadry, czy też sytuacji ekonomicznej powiązanej z prowadzoną działalnością gospodarczą lub odpłatną, środki z Funduszu Solidarnościowego będą mogły być przeznaczone na realizację innych działań przewidzianych w programach.

Analogiczna zbieżność celów występuje także między **Funduszem Pracy**, a programami przewidzianymi w ustawie. Określony w art. 1 ust. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy katalog celów realizowanych przez instytucje rynku pracy obejmuje takie zagadnienia jak: osiągnięcie wysokiej jakości pracy, wzmacnianie integracji oraz solidarności społecznej, zwiększanie mobilności na rynku pracy, czy też wspieranie pełnego i produktywnego zatrudnienia. Jednocześnie cele te nie są zawężone jedynie do działań adresowanych do osób bezrobotnych. Z tego względu obok instrumentów wsparcia zatrudnienia, finansowanych ze środków Funduszu Pracy i powiązanych bezpośrednio z tworzeniem miejsc pracy dla osób skierowanych przez urząd pracy, konieczne wydaje się również uzupełnienie działań finansowanych z tego źródła o inicjatywy odnoszące się do wskazanych powyżej celów działania instytucji rynku pracy. Oddziaływanie w tym obszarze wymaga bardziej kompleksowej interwencji nastawionej na osiągnięcie trwałości i jakości zatrudnienia, a także na włączanie w rynek pracy osób, które do tej pory pozostawały poza nim. Wszystkie te działania przekładać się będą na wzrost spójności społecznej. Nie ulega wątpliwości, że cele realizowane przez programy wspierania ekonomii społecznej są zbieżne ze wskazanymi powyżej celami działania instytucji rynku pracy. Jednocześnie biorąc pod uwagę, że podstawowym źródłem finansowania tych działań jest Fundusz Pracy, zaproponowano, aby środki z tego źródła mogły być wykorzystane na **finansowanie programów wspierania ekonomii społecznej**. W związku z tym w art. 72 pkt 2 lit. b ustawy zaproponowano uzupełnienie katalogu kosztów Funduszu Pracy, określony w art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy – poprzez dodanie nowego pkt. 64, w którym przewidziano możliwość finansowania z Funduszu Pracy programów resortowych przygotowanych na podstawie ustawy o ekonomii społecznej. Konsekwencją wprowadzenia powyższej modyfikacji jest rozwiązanie ujęte w art. 72 pkt 3 ustawy, polegające na uzupełnieniu zmienianej ustawy o art. 109m określający maksymalną wartość środków (20 mln zł),

które minister właściwy do spraw pracy może rocznie przekazać na realizację resortowego programu wspierania ekonomii społecznej. Rozwiązanie takie jest wskazane ze względu na możliwość finansowego wspierania realizacji programu z różnych źródeł, a także na potrzebę gospodarowania środkami Funduszu Pracy w sposób niezagrażający realizacji innych celów polityki rynku pracy.

Wsparcie w ramach programu będą mogły uzyskać PES posiadające osobowość prawną, a także podmioty prowadzące jednostki takie jak CIS, KIS, WTZ i ZAZ. Dzięki temu katalog podmiotów uprawnionych do skorzystania z tego mechanizmu będzie wyczerpujący, a jednocześnie możliwe będzie również uniknięcie wątpliwości w zakresie zdolności do czynności prawnej wspieranego podmiotu.

W celu zapewnienia odpowiedniej elastyczności wydatkowania środków z programów, realizacja działań w ramach programów, o których mowa w art. 31 ust. 1 ustawy, może nastąpić w trybie naboru wniosków, o którym mowa w art. 33 ustawy, lub trybie otwartego konkursu ofert, o którym mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

W przypadku podmiotów ekonomii społecznej, takich jak CIS, KIS, WTZ i ZAZ, ofertę realizacji zadania publicznego, o której mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, lub wniosek o realizację działań w ramach programów, o których mowa w ust. 1, w trybie naboru wniosków składają jednostki tworzące te podmioty.

Art. 32.

1. W ramach programów, o których mowa w art. 31 ust. 1, wsparciu może podlegać również działalność gospodarcza podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych przez udzielenie im dotacji przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

2. Wsparcie, o którym mowa w ust. 1, jest udzielane jako pomoc de minimis zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) nr 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013, str. 1, z późn. zm.), a w przypadku gdy podmiot ekonomii społecznej wykonuje usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym zgodnie z rozporządzeniem Komisji (UE) nr 360/2012 z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis przyznawanej przedsiębiorstwom wykonującym usługi świadczone w ogólnym interesie gospodarczym (Dz. Urz. UE L 114 z 26.04.2012, str. 8, z późn. zm.).

3. Zaświadczenie potwierdzające, że udzielone wsparcie, o którym mowa w ust. 1, jest pomocą de minimis, wydaje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego na zasadach określonych w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 743 oraz z 2022 r. poz. 807).

W art. 32 ustawodawca zezwala na udzielenie wsparcia działalności gospodarczej prowadzonej przez podmioty ekonomii społecznej i przedsiębiorstwa społeczne. Wsparcie to udzielane jako pomoc de minimis, a zaświadczenie potwierdzające przyznanie wsparcia wydaje minister na zasadach określonych w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 702).

Art. 33.

1. Nabór wniosków o realizację działań w ramach programów, o których mowa w art. 31 ust. 1, jest ogłaszany przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.
2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego udostępnia ogłoszenie o naborze wniosków na stronie podmiotowej urzędu go obsługującego w Biuletynie Informacji Publicznej. Termin składania wniosków nie może być krótszy niż 14 dni od dnia udostępnienia ogłoszenia o naborze wniosków.
3. Ogłoszenie o naborze wniosków obejmuje:
 - 1) rodzaj zadania w ramach działań, o których mowa w art. 31 ust. 2;
 - 2) podmioty uprawnione do składania wniosków;
 - 3) wysokość środków przeznaczonych na realizację zadania;
 - 4) kryteria oceny wniosków;
 - 5) termin i warunki realizacji zadania;
 - 6) termin i miejsce składania wniosków;
 - 7) termin rozpatrzenia wniosków;
 - 8) informację o możliwości odwołania naboru wniosków przed upływem terminu na złożenie wniosków oraz możliwości przedłużenia terminu złożenia wniosków i terminu rozpatrzenia wniosków;
 - 9) dodatkowe warunki lub informacje dotyczące realizacji zadania.
4. Wniosek zawiera:
 - 1) szczegółowy sposób realizacji zadania;
 - 2) termin i miejsce realizacji zadania;
 - 3) harmonogram działań w zakresie realizacji zadania;
 - 4) kalkulację przewidywanych kosztów realizacji zadania;
 - 5) inne informacje wynikające z dodatkowych warunków lub informacji, o których mowa w ust. 3 pkt 9.
5. Podmiot ekonomii społecznej lub jednostka tworząca podmiot ekonomii społecznej dołączają do wniosku:
 - 1) oświadczenie osoby uprawnionej do reprezentowania podmiotu ekonomii społecznej lub jednostki tworzącej podmiot ekonomii społecznej składających wniosek, potwierdzające, że w przypadku tego podmiotu lub tej jednostki nie stwierdzono niezgodnego z przeznaczeniem wykorzystania środków publicznych;
 - 2) oświadczenie osoby uprawnionej do reprezentowania podmiotu ekonomii społecznej lub jednostki tworzącej podmiot ekonomii społecznej składających wniosek o

nieukaraniu zakazem pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi oraz niekaralności za umyślne przestępstwo lub umyślne przestępstwo skarbowe.

W celu zapewnienia odpowiedniej elastyczności wydatkowania środków z programów, dopuszczono możliwość ich realizacji w trybie naboru wniosków lub otwartego konkursu ofert, o którym mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

W art. 33 ustawy określono **niezbędne elementy procedury naboru**: zakres i zasady publikacji ogłoszenia o naborze, elementy tego ogłoszenia oraz minimalny czas na składanie wniosków. Ogłoszenie o naborze obejmować będzie kluczowe informacje pozwalające sprawnie i transparentnie przeprowadzić procedurę naboru, tj.:

- 1) rodzaj zadania, którego dotyczy nabór;
- 2) podmioty uprawnione do składania wniosków;
- 3) wysokość środków przeznaczonych na realizację zadań;
- 4) kryteria oceny wniosków;
- 5) termin i warunki realizacji zadań;
- 6) termin i miejsce składania wniosków;
- 7) termin rozpatrzenia wniosków;
- 8) informację o możliwości odwołania naboru wniosków przed upływem terminu na złożenie wniosków oraz możliwości przedłużenia terminu złożenia wniosków i terminu rozpatrzenia wniosków.

Katalog ten jest podobny do funkcjonujących już obecnie w porządku prawnym rozwiązań określających treść ogłoszeń w ramach prowadzonych konkursów lub naborów. Analogiczny zakres informacji ujęty został zarówno w art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, jak i w art. 13 ust. 4 ustawy z 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym.

W ustawie przewidziano również możliwość wskazania w ogłoszeniu **innych informacji i warunków**. Umożliwia to bardziej precyzyjnie profilowanie naborów, a także dopasowanie tego trybu do warunków dystrybucji środków pochodzących np. z budżetu Unii Europejskiej.

W ustawie określono także kwestię zawartości **wniosku składanego w ramach naboru**. Wniosek ten obejmuje: szczegółowy sposób realizacji zadania, termin i miejsce realizacji zadania, harmonogram działań w zakresie realizacji zadania, kalkulację przewidywanych kosztów realizacji zadania, a także dodatkowe informacje – o ile były one wskazane w ogłoszeniu o naborze. Takie rozwiązanie zapewni przejrzystość oraz jasne warunki dla podmiotów wnioskujących o wsparcie w ramach programu.

Przepisy określające tryb naboru wniosków precyzują również elementy składowe umów zawieranych w ramach programu. Poza kwestiami dotyczącymi realizacji działań ujętych we wniosku, obejmować one będą kwestie dotyczące rozliczenia, kontroli działań, zasady dokumentowania, a także zasady zmiany treści umowy.

Wprowadzenie nowego trybu naboru wniosków jest również konieczne z uwagi na fakt, że wsparcie w ramach programu dotyczyć może działalności gospodarczej prowadzonej przez podmioty ekonomii społecznej, a tryb otwartego konkursu ofert pozwala jedynie na sfinansowanie realizacji usług społecznych lub zadań publicznych w ramach sfery zadań publicznych, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Tryb naboru wniosków pozwala również zaangażować w proces wdrażania programów jednostki samorządu terytorialnego. Mogą one uczestniczyć w realizacji programów zarówno w charakterze podmiotów otrzymujących wsparcie w realizacji ich zadań dotyczących wspierania ekonomii społecznej, jak również w charakterze pośredników odpowiedzialnych za udzielanie wsparcia w zakresie swojej właściwości terytorialnej.

Art. 34.

1. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego powołuje zespół do oceny wniosków o realizację działań w ramach programów, o których mowa w art. 31 ust. 1, w skład którego wchodzi jego przedstawiciele oraz osoby wskazane przez podmioty ekonomii społecznej, z wyłączeniem osób wskazanych przez podmioty ekonomii społecznej biorące udział w naborze wniosków.

2. Zespół, o którym mowa w ust. 1, może działać bez udziału osób wskazanych przez podmioty ekonomii społecznej, jeżeli:

- 1) żaden podmiot ekonomii społecznej nie wskaże osób do składu zespołu lub**
- 2) żadna wskazana osoba nie weźmie udziału w pracach zespołu, lub**
- 3) wszystkie osoby powołane w skład zespołu podlegają wyłączeniu na podstawie ust. 1 lub 3.**

3. Do członków zespołu, o którym mowa w ust. 1, stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735, 1491 i 2052 oraz z 2022 poz. 1301) dotyczące wyłączenia pracownika.

W ramach regulacji dotyczących naboru wniosków sprecyzowane zostały również kwestie dotyczące powołania przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego **zespołu oceniającego wnioski** złożone w ramach naboru (art. 34 ustawy). W skład tego zespołu wchodzić powinny przedstawiciele ministra oraz podmiotów ekonomii społecznej, z wyłączeniem osób wskazanych przez podmioty ekonomii społecznej biorące udział w naborze wniosków. Powołany zespół może działać bez udziału osób wskazanych przez podmioty ekonomii społecznej, jeżeli żaden podmiot ekonomii społecznej nie wskaże osób do składu zespołu, żadna wskazana osoba nie weźmie udziału w pracach zespołu lub wszystkie osoby powołane w skład zespołu podlegają wyłączeniu.

Do członków zespołu, o którym mowa w ust. 1, stosuje się przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego dotyczące wyłączenia pracownika. Zgodnie z art. 24 § 1 KPA pracownik organu administracji publicznej **podlega wyłączeniu od udziału w postępowaniu** w sprawie:

- 1) w której jest stroną albo pozostaje z jedną ze stron w takim stosunku prawnym, że wynik sprawy może mieć wpływ na jego prawa lub obowiązki;**
- 2) swego małżonka oraz krewnych i powinowatych do drugiego stopnia;**
- 3) osoby związanej z nim z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli;**

- 4) w której był świadkiem lub biegłym albo był lub jest przedstawicielem jednej ze stron, albo w której przedstawicielem strony jest jedna z osób wymienionych w pkt 2 i 3;
- 5) w której brał udział w wydaniu zaskarżonej decyzji;
- 6) z powodu której wszczęto przeciw niemu dochodzenie służbowe, postępowanie dyscyplinarne lub karne;
- 7) w której jedną ze stron jest osoba pozostająca wobec niego w stosunku nadrzędności służbowej.

Instytucja wyłączenia pracownika służy realizacji w postępowaniu administracyjnym przede wszystkim dwóch zasad ogólnych przedstawionych w KPA, a mianowicie zasady prawdy obiektywnej (art. 7) oraz zasady pogłębiania zaufania do organów władzy publicznej (art. 8).

Art. 35.

1. **Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego udostępnia listę podmiotów, których wnioski o realizację działań w ramach programów, o których mowa w art. 31 ust. 1, zostały zatwierdzone, wraz ze wskazaniem kwoty przyznanych środków na stronie podmiotowej urzędu go obsługującego w Biuletynie Informacji Publicznej.**
2. **Podmiot biorący udział w naborze wniosków może żądać, w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia wyników naboru, uzasadnienia zatwierdzenia albo odrzucenia wniosku.**
3. **Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego przekazuje środki finansowe podmiotom, których wnioski zostały zatwierdzone, na podstawie umowy o wsparcie działalności podmiotu ekonomii społecznej.**
4. **W przypadku podmiotów ekonomii społecznej, o których mowa w art. 2 pkt 5 lit. b i c, umowę o wsparcie działalności podmiotu ekonomii społecznej zawiera jednostka tworząca ten podmiot.**
5. **Umowa o wsparcie działalności podmiotów ekonomii społecznej określa:**
 - 1) wysokość przyznanych środków oraz sposób ich przekazania;
 - 2) uprawnienia i obowiązki stron;
 - 3) zakres działań i okres ich realizacji;
 - 4) zasady i zakres dokumentowania podjętych działań;
 - 5) termin i sposób rozliczenia przyznanych środków;
 - 6) sposób kontroli i zakres monitorowania realizacji zadania;
 - 7) warunki i sposób zmiany oraz rozwiązania umowy;
 - 8) inne postanowienia wynikające z dodatkowych warunków lub informacji, o których mowa w art. 33 ust. 3 pkt 9.
6. **Do środków przekazanych jednostkom samorządu terytorialnego w trybie naboru wniosków przepisy art. 60–67 i art. 169 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych stosuje się odpowiednio, z tym że organem właściwym do umarzania, odraczania terminów lub rozkładania na raty spłat należności, a także wydawania decyzji o zwrocie w związku**

z wykorzystaniem środków niezgodnie z przeznaczeniem albo pobraniem ich nienależnie lub w nadmiernej wysokości jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

Minister, ogłaszając **wyniki przeprowadzonego naboru** udostępnia listę podmiotów, których wnioski o realizację działań zostały zatwierdzone, wraz ze wskazaniem kwoty przyznanych środków na stronie podmiotowej urzędu go obsługującego w Biuletynie Informacji Publicznej. Ponieważ przyznanie wsparcia finansowego nie jest decyzją administracyjną od oceny dokonanej przez zespół do oceny wniosków nie przysługuje odwołanie. Jednakże ustawa przewiduje możliwość żądania, w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia wyników naboru, przez podmiot biorący udział w tym naborze, uzasadnienia zatwierdzenia albo odrzucenia wniosku. Środki finansowe podmiotom, których wnioski zostały zatwierdzone, Minister przekazuje na podstawie umowy o wsparcie działalności podmiotu ekonomii społecznej. W przypadku podmiotów reintegracyjnych (KIS, CIS, WTZ, ZAZ), umowę o wsparcie działalności podmiotu ekonomii społecznej zawiera jednostka tworząca ten podmiot. Umowa o wsparcie działalności podmiotów ekonomii społecznej określa: (1) wysokość przyznanych środków oraz sposób ich przekazania; (2) uprawnienia i obowiązki stron; (3) zakres działań i okres ich realizacji; (4) zasady i zakres dokumentowania podjętych działań; (5) termin i sposób rozliczenia przyznanych środków; (6) sposób kontroli i zakres monitorowania realizacji zadania; (7) warunki i sposób zmiany oraz rozwiązania umowy; (8) inne postanowienia wynikające z dodatkowych warunków.

Ponadto do środków przekazanych jednostkom samorządu terytorialnego w trybie naboru wniosków stosuje się odpowiednie przepisy art. 60–67 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634 z późn. zm.) - przepisy mówiące o nieopodatkowanych należnościach budżetowych ich umarzaniu, odraczaniu terminów lub rozkładaniu na raty spłat należności i art. 169 – w zakresie zwrotu dotacji w przypadku wykorzystania jej niezgodnie z przeznaczeniem albo pobrania nienależnie lub w nadmiernej wysokości, z tym, że organem właściwym w tym zakresie jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

Art. 36.

- 1. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego przyznaje w drodze decyzji akredytację i status ośrodka wsparcia ekonomii społecznej podmiotom realizującym usługi wsparcia podmiotów ekonomii społecznej.**
- 2. Akredytacja i status ośrodka wsparcia ekonomii społecznej są przyznawane na okres nieprzekraczający 2 lat.**
- 3. Akredytację i status ośrodka wsparcia ekonomii społecznej może uzyskać podmiot ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 2 pkt 5 lit. a lub d–f, realizujący usługi wsparcia podmiotów ekonomii społecznej, działający samodzielnie lub w partnerstwie, jeżeli spełnia następujące warunki:**
 - 1) nie posiada zaległości w opłacie podatków i składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne;**
 - 2) członkowie organu zarządzającego tego podmiotu nie byli ukarani zakazem pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi oraz skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe.**
- 4. W przypadku gdy podmiot, o którym mowa w ust. 3, działa w partnerstwie, warunki, o których mowa w ust. 3, spełnia również partner.**

Istotnym zadaniem ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego jest **przyznawanie akredytacji podmiotom realizującym usługi wsparcia podmiotów ekonomii społecznej**, czyli ośrodkom wsparcia ekonomii społecznej (OWES). Akredytacja i status OWES potwierdzają odpowiedni poziom kompetencyjny oraz organizacyjny podmiotów zaangażowanych w realizację usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej, a także zapewnią warunki do stałego i jednolitego podnoszenia jakości tych usług. Jednocześnie uzyskanie akredytacji jest warunkiem ubiegania się o środki publiczne (zarówno z budżetu samorządu województwa jak i ze środków europejskich), niezbędne do wspierania podmiotów ekonomii społecznej. Przyznanie albo odmowa akredytacji, jak również stwierdzenie jej utraty, są władczymi rozstrzygnięciami sprawy indywidualnej, spełniającymi kryteria decyzji administracyjnej. Z tego względu w ustawie określona została forma udzielenia, odmowy oraz stwierdzenia utraty akredytacji, a także środki zaskarżenia w przypadku odmowy udzielenia tej akredytacji lub stwierdzenia jej utraty. Rozwiązanie takie zabezpiecza odpowiednią przejrzystość postępowań prowadzonych w tym zakresie, a także umożliwia podmiotom ubiegającym się o przyznanie akredytacji, które nie będą usatysfakcjonowane z rozstrzygnięcia organu, możliwość podjęcia odpowiednich kroków prawnych.

Co istotne, zapewnienie dostępu do usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej jest przede wszystkim zadaniem samorządu województwa. Usługi te, zgodnie z art. 29 ustawy, obejmować będą:

- 1) animację lokalną rozumianą jako upowszechnianie idei i zasad ekonomii społecznej, pobudzanie aktywności społecznej w społecznościach lokalnych oraz inicjowanie i rozwijanie międzysektorowych partnerstw lokalnych;
- 2) tworzenie podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych oraz wspieranie prowadzonej przez nie działalności, a także finansowanie tworzenia miejsc pracy w podmiotach;
- 3) wspieranie, w tym finansowanie, podejmowanych przez przedsiębiorstwo społeczne działań reintegracyjnych, obejmujące również pomoc przy tworzeniu planów reintegracyjnych;
- 4) wspieranie udziału podmiotów ekonomii społecznej w rynku zamówień publicznych;
- 5) wzmocnienia potencjału kadrowego, finansowego i innowacyjnego oraz udzielania wsparcia biznesowego.

Działania ośrodków wsparcia ekonomii społecznej w zakresie wspierania reintegracji w przedsiębiorstwach społecznych powinny być prowadzone **we współpracy z CIS i KIS**. Podmioty zatrudnienia socjalnego mają zarówno potencjał jak i doświadczenie w reintegracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych społecznie. OWES powinien w swoich działaniach korzystać z potencjału zwłaszcza lokalnych podmiotów działających w sektorze ekonomii społecznej. Poza uregulowaniem tej kwestii w ustawie o ekonomii społecznej, zmodyfikowane zostały również przepisy regulujące zakres zadań realizowanych przez podmioty zatrudnienia socjalnego. Art. 3 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym uzupełniony został o ust. 1b umożliwiający realizację przez CIS usług z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej na rzecz pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwie społecznym. Analogicznie możliwość taką przewidziano w odniesieniu do KIS. Zmiany te jednoznacznie wskazują na możliwość zaangażowania podmiotów zatrudnienia socjalnego na rzecz wspierania pracowników przedsiębiorstw społecznych w pełniejszym uczestnictwie w życiu społecznym i zawodowym. Zmiana ta pozwala nie tylko na nawiązywanie konstruktywnej współpracy CIS i KIS z OWES, ale również na aktywność i optymalne wykorzystanie wiedzy i doświadczenia

podmiotów zatrudnienia socjalnego na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu (szerzej w komentarzu do art. 29).

Rozwiązanie łączące przyznawanie akredytacji i statusu OWES na poziomie centralnym z realizacją tych usług na poziomie regionalnym powinno zapewnić, że z jednej strony usługi te odznaczać się będą porównywalnym wysokim poziomem na terenie całego kraju, a z drugiej, że świadczone będą blisko podmiotów ekonomii społecznej oraz z uwzględnieniem regionalnej specyfiki i potrzeb.

W ustawie określono, że o przyznanie akredytacji i statusu OWES ubiegać się może podmiot ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 2 pkt 5 lit. a oraz d-f występujący **samodzielnie lub w partnerstwie** z innym podmiotem np. organizacją pozarządową, przedsiębiorcą. Rozwiązanie takie jest uzasadnione oczekiwanym zakresem świadczonych usług. Z jednej strony konieczne jest zapewnienie, aby wsparcia podmiotom ekonomii społecznej udzielały jednostki dobrze znające specyfikę funkcjonowania w tym sektorze. Jednocześnie konieczne może okazać się uzupełnienie potencjału podmiotów ekonomii społecznej tworzących ośrodki wsparcia ekonomii społecznej o kompetencje i doświadczenia (np. w zakresie wsparcia biznesowego) podmiotów spoza sektora ekonomii społecznej. Z możliwości ubiegania się o akredytację i przyznanie statusu OWES wyłączone zostały CIS, KIS, WTZ i ZAZ. Jednostki te mają określone w odrębnych przepisach zadania i funkcje, które nie w pełni pokrywają się z zadaniami stawianymi przed OWES. W przypadku CIS i KIS w ustawie wyraźnie wskazano rolę tych jednostek jako podmiotów zaangażowanych w świadczenie usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w zakresie reintegracji. Powierzenie CIS, KIS, WTZ i ZAZ zadań o znacznie szerszym zakresie, prowadziłoby do przekroczenia granic funkcjonowania tych jednostek wyznaczonych np. w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym. Nie oznacza to natomiast, że podmiot ekonomii społecznej prowadzący taką jednostkę nie może aplikować o przyznanie akredytacji.

Podmiot wnioskujący o przyznanie akredytacji **nie może zalegać z opłacaniem podatków oraz składek** za ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne pracowników. Ponadto członkowie organu zarządzającego wnioskodawcy nie mogą być osobami skazanymi prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe. Warunki te pozwalają na wstępną weryfikację wiarygodności podmiotów, których zadaniem będzie świadczenie usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej.

Akredytacja udzielana będzie na okres **nie dłuższy niż dwa lata**. Takie rozwiązanie ma na celu umożliwienie kompleksową i okresową weryfikację spełnienia warunków niezbędnych do świadczenia usług na odpowiednim poziomie. Jednocześnie brak minimalnego okresu, na który przyznawana będzie akredytacja umożliwi dostosowywanie częstotliwości weryfikacji do stopnia spełnienia oczekiwań formułowanych w stosunku do ośrodków wsparcia ekonomii społecznej.

Art. 37.

1. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego ogłasza nabór wniosków o przyznanie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej na stronie podmiotowej urzędu go obsługującego w Biuletynie Informacji Publicznej. W ogłoszeniu o naborze wniosków określa się termin na ich złożenie, który nie może być krótszy niż 14 dni od dnia udostępnienia ogłoszenia o naborze wniosków.

2. Wniosek podmiotu ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 2 pkt 5 lit. a lub d-f, o przyznanie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej zawiera:

- 1) dane dotyczące wnioskodawcy, a także partnera, jeżeli planuje się realizację usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w partnerstwie:
 - a) nazwę i formę prawną,
 - b) adres siedziby oraz dane kontaktowe,
 - c) NIP, numer identyfikacyjny REGON i numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, innej ewidencji lub innym rejestrze,
 - d) planowany obszar działania;
 - 2) informacje o dotychczasowym doświadczeniu wnioskodawcy w realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej, a także doświadczeniu partnera w realizacji takich usług, jeżeli planuje się realizację usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w partnerstwie;
 - 3) informacje dotyczące posiadanych zasobów rzeczowych i kadrowych przez wnioskodawcę, a także partnera, jeżeli planuje się realizację usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w partnerstwie;
 - 4) planowany sposób realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej oraz planowane efekty działania ośrodka wsparcia ekonomii społecznej.
3. Do wniosku o przyznanie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej wnioskodawca dołącza:
- 1) statut lub inny dokument o tym charakterze;
 - 2) umowę partnerską, jeżeli planuje realizację usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w partnerstwie;
 - 3) projekt regulaminu organizacyjnego ośrodka wsparcia ekonomii społecznej;
 - 4) zatwierdzone sprawozdanie finansowe za ostatni rok obrotowy;
 - 5) opinię regionalnego ośrodka polityki społecznej właściwego ze względu na siedzibę wnioskodawcy o przebiegu dotychczasowej współpracy;
 - 6) zaświadczenie właściwego naczelnika urzędu skarbowego potwierdzające, że wnioskodawca oraz partner, jeżeli planuje się realizację usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w partnerstwie, nie zalegają z opłacaniem podatków, wystawione nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem złożenia wniosku;
 - 7) zaświadczenie właściwej terenowej jednostki organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych potwierdzające albo inny dokument potwierdzający, że wnioskodawca oraz partner, jeżeli planuje się realizację usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w partnerstwie, nie zalegają z opłacaniem składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne, wystawione nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem złożenia wniosku;
 - 8) oświadczenia członków organu zarządzającego wnioskodawcy oraz partnera, jeżeli planuje się realizację usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w partnerstwie, że nie byli ukarani zakazem pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi oraz skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe.

Zgodnie z art. 37 ustawy Minister ogłasza **nabór wniosków o przyznanie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej** na stronie podmiotowej urzędu go obsługującego w Biuletynie Informacji Publicznej. W ogłoszeniu o naborze wniosków określa się termin na ich złożenie, który nie może być krótszy niż 14 dni od dnia udostępnienia ogłoszenia o naborze wniosków.

Wzór wniosku dla podmiotów ekonomii społecznej (spółdzielni socjalnej, spółdzielni pracy, w tym spółdzielni inwalidów i spółdzielni niewidomych, oraz spółdzielni produkcji rolnej, organizacji pozarządowej, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, za wyjątkiem partii politycznych, europejskich partii politycznych, związków zawodowych i organizacji pracodawców, samorządów zawodowych, fundacji utworzonych przez partie polityczne i europejskich fundacji politycznych oraz podmiotów, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1, 2 lub 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie) o przyznanie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej, określony został w rozporządzeniu Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 26 października 2022 r. ***w sprawie szczegółowego trybu oceny wniosku o przyznanie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej oraz wzoru tego wniosku*** (Dz.U. z 2022 r. poz. 2218) i zawiera: (1) dane dotyczące wnioskodawcy, a także partnera, jeżeli planuje się realizację usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w partnerstwie: nazwę i formę prawną, adres siedziby oraz dane kontaktowe, NIP, numer identyfikacyjny REGON i numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, innej ewidencji lub innym rejestrze, planowany obszar działania; (2) informacje o dotychczasowym doświadczeniu wnioskodawcy w realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej, a także doświadczeniu partnera w realizacji takich usług, jeżeli planuje się realizację usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w partnerstwie; (3) informacje dotyczące posiadanych zasobów rzeczowych i kadrowych przez wnioskodawcę, a także partnera, jeżeli planuje się realizację usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w partnerstwie; (4) planowany sposób realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej oraz planowane efekty działania ośrodka wsparcia ekonomii społecznej.

Ponadto do wniosku o przyznanie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej wnioskodawca dołącza: (1) statut lub inny dokument o tym charakterze; (2) umowę partnerską, jeżeli planuje realizację usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w partnerstwie; (3) projekt regulaminu organizacyjnego ośrodka wsparcia ekonomii społecznej; (4) zatwierdzone sprawozdanie finansowe za ostatni rok obrotowy; (5) opinię regionalnego ośrodka polityki społecznej właściwego ze względu na siedzibę wnioskodawcy o przebiegu dotychczasowej współpracy; (6) zaświadczenie właściwego naczelnika urzędu skarbowego potwierdzające, że wnioskodawca oraz partner, jeżeli planuje się realizację usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w partnerstwie, nie zalegają z opłacaniem podatków, wystawione nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem złożenia wniosku; (7) zaświadczenie właściwej terenowej jednostki organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych potwierdzające albo inny dokument potwierdzający, że wnioskodawca oraz partner, jeżeli planuje się realizację usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w partnerstwie, nie zalegają z opłacaniem składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne, wystawione nie wcześniej niż 3 miesiące przed dniem złożenia wniosku; (8) oświadczenia członków organu zarządzającego wnioskodawcy oraz partnera, jeżeli planuje się realizację usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w partnerstwie, że nie byli ukarani zakazem pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi oraz skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe. Wniosek składany jest w trybie postępowania administracyjnego stosuje się zatem do niego przepisy

KPA. W szczególności organ administracji publicznej może wezwać wnioskodawcę do uzupełnienia wniosku w przypadku stwierdzenia braków uniemożliwiających ocenę spełniania standardów.

Art. 38.

1. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, rozpatrując wniosek o przyznanie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej, ocenia:

- 1) możliwość realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej;
- 2) dotychczasowe doświadczenie w realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej;
- 3) planowany sposób realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i kwalifikacje osób, z których udziałem będą realizowane te usługi;
- 4) spełnienie warunków, o których mowa w art. 36 ust. 3.

2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego wydaje decyzję o odmowie przyznania akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej w przypadku:

- 1) dokonania negatywnej oceny, o której mowa w ust. 1;
- 2) złożenia wniosku po upływie terminu, o którym mowa w art. 37 ust. 1.

1. Minister rozpatrując wniosek o przyznanie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej, ocenia możliwość realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej, dotychczasowe doświadczenie w realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej, a także planowany sposób realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i kwalifikacje osób, z których udziałem będą realizowane te usługi oraz czy OWES nie posiada zaległości w opłacie podatków i składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne lub czy członkowie organu zarządzającego tego podmiotu nie byli ukarani zakazem pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi oraz skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe. Postępowanie w sprawie przyznania akredytacji i statusu OWES prowadzone jest w trybie postępowania administracyjnego, zastosowanie więc mają przepisy KPA. W związku z powyższym, zgodnie z art. 35§3 KPA, załatwienie sprawy wymagającej postępowania wyjaśniającego powinno nastąpić nie później niż w ciągu miesiąca, a sprawy szczególnie skomplikowanej - nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania, tj. złożenia wniosku o przyznanie akredytacji i statusu OWES.

2. Ustaw uregulowała sytuację, kiedy podmiot ekonomii społecznej złoży wniosek w okresie gdy nie będzie ogłoszony nabór wniosków o przyznanie akredytacji. Minister wówczas, bez badania przesłanek warunkujących uzyskanie akredytacji i statusu OWES, wydaje decyzję o odmowie przyznania akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej. Na podstawie rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 26 października 2022 r. w sprawie szczegółowego trybu oceny wniosku o przyznanie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej oraz wzoru tego wniosku, Minister w pierwszej kolejności dokonuje oceny formalnej złożonego wniosku tj. sprawdza czy został on złożony przez uprawniony podmiot w terminie, a następnie czy na prawidłowym wzorze ze wszystkimi wymaganymi załącznikami. Po dokonaniu oceny formalnej minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego niezwłocznie przystępuje do oceny merytorycznej wniosku. Odbyna się ona w oparciu o standardy działania ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, które są

elementem ogłoszenia o rozpoczęciu naboru wniosków o przyznanie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej. Standardy te odgrywają kluczową rolę w podejmowaniu decyzji, gdyż wyznaczają jednolity kierunek świadczenia usług wsparcia przez wszystkie akredytowane podmioty. Zarówno samo ogłoszenie, jak i w szczególności standardy działania OWES są przedmiotem konsultacji z Krajowym Komitetem Rozwoju Ekonomii Społecznej.

Art. 39.

Ośrodek wsparcia ekonomii społecznej jest obowiązany do informowania ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego o każdej zmianie mogącej mieć wpływ na ocenę, o której mowa w art. 38 ust. 1, w terminie 14 dni od dnia zaistnienia tych zmian.

W art. 39 ustawodawca zobowiązuje OWES do bieżącego (w terminie 14 dni od zaistnienia zmian) o każdej zmianie mogącej mieć wpływ na ocenę dokonywaną podczas rozpatrywania wniosków o przyznanie akredytacji i statusu ośrodkowi wsparcia ekonomii społecznej. Zobowiązanie OWES do przekazywania tych informacji umożliwi Ministrowi właściwą weryfikację sposobu realizacji usług wsparcia.

Art. 40.

1. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego weryfikuje sposób realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej przez ośrodki wsparcia ekonomii społecznej oraz uzyskane efekty.

2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego w ramach weryfikacji, o której mowa w ust.1, ma prawo:

- 1) wezwać ośrodek wsparcia ekonomii społecznej do przekazania informacji niezbędnych do dokonania tej weryfikacji, a ośrodek wsparcia ekonomii społecznej jest obowiązany do ich przekazania we wskazanym terminie, nie krótszym niż 14 dni od dnia otrzymania wezwania do przekazania informacji;**
- 2) wystąpić do regionalnego ośrodka polityki społecznej o opinię o sposobie realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej przez ośrodek wsparcia ekonomii społecznej.**

Minister zobowiązany jest do **weryfikacji sposobu realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej przez ośrodki wsparcia ekonomii społecznej oraz uzyskanych efektów ich działalności.**

Realizując to zadanie Minister ma prawo: wezwać ośrodek wsparcia ekonomii społecznej do przekazania informacji niezbędnych do dokonania tej weryfikacji, a ośrodek wsparcia ekonomii społecznej jest obowiązany do ich przekazania we wskazanym terminie, nie krótszym niż 14 dni od dnia otrzymania wezwania do przekazania informacji i wystąpić do regionalnego ośrodka polityki społecznej o opinię o sposobie realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej przez ośrodek wsparcia ekonomii społecznej.

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej Minister wzywa ośrodek wsparcia ekonomii społecznej do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości lub złożenia wyjaśnień w terminie nie krótszym niż 30 dni od dnia otrzymania wezwania.

Art. 41.

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego wzywa ośrodek wsparcia ekonomii społecznej do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości lub złożenia wyjaśnień w terminie nie krótszym niż 30 dni od dnia otrzymania wezwania.

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej Minister wzywa ośrodek wsparcia ekonomii społecznej do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości lub złożenia wyjaśnień w terminie nie krótszym niż 30 dni od dnia otrzymania wezwania. Ustawa zatem pozwala Ministrowi dokonać swobodnej oceny w określeniu właściwego terminu, uzależnionego od rodzaju stwierdzonych nieprawidłowości, jednakże nie krótszego niż 30 dni.

Art. 42.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego wydaje decyzję o utracie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej w przypadku:

- 1) stwierdzenia braku możliwości prawidłowej realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej;**
- 2) niespełniania warunków, o których mowa w art. 36 ust. 3;**
- 3) nieprzekazania informacji, o których mowa w art. 40 ust. 2 pkt 1;**
- 4) bezskutecznego upływu terminu, o którym mowa w art. 41;**
- 5) złożenia przez ośrodek wsparcia ekonomii społecznej wniosku o wydanie tej decyzji.**

W przypadku:

- 1) stwierdzenia braku możliwości prawidłowej realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej;
- 2) niespełniania warunków: nie posiadania zaległości w opłaceniu podatków i składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne oraz członkowie organu zarządzającego tego podmiotu nie byli ukarani zakazem pełnienia funkcji związanych z dysponowaniem środkami publicznymi oraz skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne lub umyślne przestępstwo skarbowe.
- 3) nieprzekazania informacji w związku z wezwaniem ośrodka wsparcia ekonomii społecznej do przekazania informacji niezbędnych do dokonania tej weryfikacji;
- 4) bezskutecznego upływu terminu w związku z wezwaniem ośrodka wsparcia ekonomii społecznej do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości lub złożenia wyjaśnień w terminie nie krótszym niż 30 dni od dnia otrzymania wezwania;
- 5) złożenia przez ośrodek wsparcia ekonomii społecznej wniosku o wydanie tej decyzji;

- minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego wydaje decyzję o utracie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej.

Od decyzji Ministra o utracie akredytacji i statusu OWES przysługuje, zgodnie z art. 127 KPA, **wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy**. Wniosek ten składa się do Ministra, w terminie 14 dni od dnia dręczenia przedmiotowej decyzji.

Art. 43.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego prowadzi wykaz akredytowanych ośrodków wsparcia ekonomii społecznej i udostępnia go na stronie podmiotowej urzędu go obsługującego w Biuletynie Informacji Publicznej.

Art. 44.

Wykaz, o którym mowa w art. 43, w odniesieniu do każdego ośrodka zawiera:

- 1) nazwę ośrodka wsparcia ekonomii społecznej i podmiotów go tworzących;
- 2) adres siedziby ośrodka wsparcia ekonomii społecznej i obszar jego działania;
- 3) okres, na jaki przyznano akredytację i status ośrodka wsparcia ekonomii społecznej;
- 4) dane kontaktowe ośrodka wsparcia ekonomii społecznej.

Ustawodawca w art. 43 i 44 zobowiązał Ministra do prowadzenia **wykazu akredytowanych ośrodków wsparcia ekonomii społecznej** i udostępnia go w Biuletynie Informacji Publicznej. Wykaz ten powinien zawierać nazwę ośrodka wsparcia ekonomii społecznej i podmiotów go tworzących, adres siedziby ośrodka wsparcia ekonomii społecznej i obszar jego działania, okres, na jaki przyznano akredytację i status ośrodka wsparcia ekonomii społecznej oraz dane kontaktowe ośrodka wsparcia ekonomii społecznej.

Prowadzenie publicznego wykazu akredytowanych OWES pozwoli na łatwy dostęp interesariuszy do podmiotu świadczącego usługi wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej.

Art. 45.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb oceny, o której mowa w art. 38 ust. 1, oraz wzór wniosku o przyznanie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej, mając na względzie konieczność oceny doświadczenia wnioskodawcy w realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej i możliwości prawidłowej realizacji tych usług przez wnioskodawcę, a także konieczność zapewnienia przejrzystości danych zamieszczanych we wniosku.

Minister Rodziny i Polityki Społecznej wydał w dniu 26 października 2022 r. rozporządzenie w sprawie szczegółowego trybu oceny wniosku o przyznanie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej oraz wzoru tego wniosku. Na podstawie tego rozporządzenia Minister w pierwszej kolejności dokonuje oceny formalnej złożonego wniosku tj. sprawdza czy został on złożony przez uprawniony podmiot w terminie, a następnie czy na prawidłowym wzorze ze wszystkimi wymaganymi załącznikami. Po dokonaniu oceny formalnej minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego niezwłocznie przystępuje do oceny merytorycznej wniosku. Odbywa się ona w oparciu o standardy działania ośrodków wsparcia ekonomii społecznej, które są elementem ogłoszenia o rozpoczęciu naboru wniosków o przyznanie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej. Zarówno samo ogłoszenie, jak i w szczególności standardy działania OWES są przedmiotem konsultacji z Krajowym

Komitetem Rozwoju Ekonomii Społecznej. Załączony do rozporządzenia z dnia 26 października 2022 r. wzór wniosku zawiera 8 punktów. Pierwszy to: Dane dotyczące wnioskodawcy i partnera (jeśli taki występuje). Kolejny zawiera informacje o dotychczasowym doświadczeniu wnioskodawcy i partnera w realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej. Następnie (pkt 3) informacje dotyczące posiadanych zasobów rzeczowych. Punkt czwarty to posiadane zasoby kadrowe. Piąty jest opisem planowanego sposobu realizacji usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej oraz planowanych efektów działania ośrodka wsparcia ekonomii społecznej. Ostatnie trzy (pkt 6-8) to informacje dodatkowe, załączniki i oświadczenia.

Art. 46.

Koszty związane z działaniami ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, o których mowa w art. 36–44, są pokrywane z części budżetu państwa, której dysponentem jest ten minister, oraz mogą być finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2–3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

Zgodnie z artykułem 46 koszty związane z działaniami ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, w zakresie procesu nadawania, weryfikacji i odbierania akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej są pokrywane z części budżetu państwa oraz mogą być finansowe ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA).

Art. 47.

1. Przy ministrze właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego działa Krajowy Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej, zwany dalej „Krajowym Komitetem”, który jest jego organem opiniodawczo-doradczym.

2. Do zadań Krajowego Komitetu należy:

- 1) przedstawianie opinii o programie rozwoju na rzecz ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 30 pkt 1, oraz projektach aktów prawnych i innych dokumentach związanych z funkcjonowaniem podmiotów ekonomii społecznej, a także funkcjonowaniu ustawy;**
- 2) opracowywanie propozycji działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej o charakterze innowacyjnym;**
- 3) przedstawianie ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego okresowych informacji o swojej działalności.**

3. Termin przedstawienia opinii przez Krajowy Komitet wynosi 30 dni od dnia doręczenia programu rozwoju na rzecz ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 30 pkt 1, projektu aktu prawnego lub innego dokumentu związanego z funkcjonowaniem podmiotów ekonomii społecznej. Nieprzedstawienie opinii w terminie oznacza rezygnację z prawa do jej wyrażenia.

W pełnieniu zadań z zakresu ekonomii społecznej ministra wspierać ma organ opiniodawczo-doradczy, tj. **Krajowy Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej**, do którego zadań będzie należeć w szczególności: wyrażanie opinii o programie rozwoju na rzecz ekonomii społecznej, programach rządowych oraz projektach aktów prawnych i innych dokumentów, związanych z funkcjonowaniem podmiotów ekonomii społecznej oraz o stosowaniu ustawy o ekonomii społecznej, opracowywanie propozycji

działań na rzecz rozwoju ekonomii społecznej o charakterze innowacyjnym, a także przedstawianie okresowej informacji o swojej działalności.

Art. 48.

1. Krajowy Komitet składa się z co najmniej 15 członków, będących przedstawicielami:
 - 1) organów administracji rządowej i jednostek im podległych lub przez nie nadzorowanych;
 - 2) Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego;
 - 3) jednostek samorządu terytorialnego;
 - 4) podmiotów ekonomii społecznej;
 - 5) związków spółdzielczych;
 - 6) Krajowej Rady Spółdzielczej;
 - 7) związków zawodowych;
 - 8) organizacji pracodawców;
 - 9) Banku Gospodarstwa Krajowego;
 - 10) instytutów badawczych;
 - 11) uczelni.
2. Członków Krajowego Komitetu powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, z tym że powołanie członków Krajowego Komitetu będących przedstawicielami:
 - 1) podmiotów, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2 i 5–11, następuje spośród osób zgłoszonych przez te podmioty;
 - 2) jednostek samorządu terytorialnego następuje spośród osób zgłoszonych przez organizacje jednostek samorządu terytorialnego tworzące stronę samorządową w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego;
 - 3) podmiotów ekonomii społecznej następuje spośród osób, z których każda ma poparcie co najmniej 10 podmiotów ekonomii społecznej.
3. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego odwołuje członka Krajowego Komitetu:
 - 1) na jego wniosek;
 - 2) na wniosek podmiotu, o którym mowa w ust. 1, reprezentowanego przez odwoływanego członka;
 - 3) w przypadku skazania członka Krajowego Komitetu prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo;

- 4) w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na trzech kolejnych posiedzeniach Krajowego Komitetu;
- 5) w innych uzasadnionych przypadkach.

Krajowy Komitet składa się z co najmniej 15 członków, będących przedstawicielami: organów administracji rządowej i jednostek im podległych lub przez nie nadzorowanych; Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego; jednostek samorządu terytorialnego; podmiotów ekonomii społecznej; związków spółdzielczych; Krajowej Rady Spółdzielczej; związków zawodowych; organizacji pracodawców; Banku Gospodarstwa Krajowego; instytutów badawczych; uczelni.

Taki skład Komitetu oraz zastrzeżenie, że zasiadać w nim będzie co najmniej 15 osób, zapewnią że kwestie dotyczące ekonomii społecznej będą mogły być rozpatrywane z różnych perspektyw. Katalog podmiotów i instytucji reprezentowanych w składzie komitetu jest szeroki i obejmuje on wszystkie kluczowe środowiska, które powinny uczestniczyć w kształtowaniu kierunków polityki wspierania rozwoju ekonomii społecznej. W ustawie niektóre kategorie podmiotów reprezentowanych w komitecie wskazane zostały w sposób rodzajowy (np. podmioty ekonomii społecznej, czy też jednostki samorządu terytorialnego). Część z nich została natomiast oznaczona w sposób konkretny i zindywidualizowany (np. Bank Gospodarstwa Krajowego i Krajowa Rada Spółdzielcza). Takie rozwiązanie pozwala zachować elastyczność w zakresie ustalania składu komitetu, a także zapewnia określonym środowiskom swobodę w wyborze przedstawicieli. Jednocześnie gwarantuje także określonym instytucjom, o niepowtarzalnych zadaniach i charakterze, udział w pracach komitetu. Oba te podejścia znajdują zastosowanie w przypadku organów administracji rządowej. Z jednej strony minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego będzie miał wpływ na skład komitetu przez możliwość wybrania, do których organów skieruje zaproszenie. Z drugiej strony w komitecie zapewniony będzie także udział Przewodniczącego Komitetu do spraw Pożytku Publicznego. Rozwiązanie to usprawni przepływ informacji między organami odpowiedzialnymi za sfery działań wspólnie oddziaływujące na sektor ekonomii społecznej.

W celu zapewnienia reprezentatywności, minister powoływać będzie przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej, którzy uzyskają poparcie przynajmniej 10 podmiotów ekonomii społecznej. Pozostali przedstawiciele będą powoływani spośród kandydatów zgłaszanych przez instytucje, o których mowa powyżej, z zastrzeżeniem, że przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego zgłaszani będą przez stronę samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. Rozwiązania w tym zakresie są podobne do funkcjonujących obecnie mechanizmów umożliwiających powołanie członków Rady Działalności Pożytku Publicznego.

Art. 49.

1. Posiedzenia Krajowego Komitetu są zwoływane przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.
2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego może zapraszać do uczestnictwa w posiedzeniach Krajowego Komitetu ekspertów oraz przedstawicieli organów administracji publicznej i podmiotów ekonomii społecznej niemających przedstawicieli w Krajowym Komitecie.

W myśl art. 49 posiedzenia Krajowego Komitetu są zwoływane przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Ustawa umożliwia Ministrowi zapraszanie do uczestnictwa

w posiedzeniach Krajowego Komitetu ekspertów oraz przedstawicieli organów administracji publicznej i podmiotów ekonomii społecznej niemających przedstawicieli w Krajowym Komitecie.

Art. 50.

Kadencja Krajowego Komitetu trwa 3 lata.

Art. 51.

1. Koszty funkcjonowania Krajowego Komitetu, związane z obsługą administracyjno-biurową oraz uczestnictwem w jego posiedzeniach ekspertów, członków i osób niebędących jego członkami, pokrywa się z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

2. Koszty, o których mowa w ust. 1, mogą być finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2–3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

3. Za udział w pracach Krajowego Komitetu ekspertom, członkom Krajowego Komitetu, o których mowa w art. 48 ust. 1 pkt 4 oraz osobom niebędącym jego członkami przysługuje zwrot kosztów podróży na zasadach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 775 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320, z 2021 r. poz. 1162 oraz z 2022 r. poz. 655).

W art. 51 ustawodawca zobowiązał ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego do pokrycia kosztów funkcjonowania Krajowego Komitetu związane z obsługą administracyjno-biurową oraz uczestnictwem w jego posiedzeniach członków i osób niebędących jego członkami z części budżetu którego jest dysponentem lub środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu oraz innych pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi.

Art. 52.

Obsługę administracyjno-biurową Krajowego Komitetu zapewnia urząd obsługujący ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego.

Obsługę administracyjno-biurową Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej zapewnia urząd obsługujący ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego (obecnie Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej).

Art. 53.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, tryb zgłaszania kandydatów na członków Krajowego Komitetu oraz organizację i tryb działania Krajowego Komitetu, mając na względzie sprawne funkcjonowanie Krajowego Komitetu i wypełnianie przez niego obowiązków wynikających z ustawy oraz konieczność zapewnienia efektywnego dialogu na rzecz rozwoju ekonomii społecznej.

Minister w rozporządzeniu z dnia 26 października 2022 roku *w sprawie Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej* (Dz.U. z 2022 r. poz. 2216) określił tryb zgłaszania kandydatów na członków Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, oraz organizację i tryb działania Komitetu. Rozporządzenia określa po pierwsze procedurę powołania członków KKRES. Kandydaci na członków

zgłaszani są bezpośrednio do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Zgłaszanie kandydatów na członków KKRES następuje po ukazaniu się na stronie podmiotowej ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego w Biuletynie Informacji Publicznej ogłoszenia o wszczęciu procedury powołania KKRES. Ogłoszenie o wszczęciu procedury powołania członków na kolejną kadencję ukazuje się 3 miesiące przed upływem kadencji działającego KKRES. Przewodniczącego KKRES wybiera minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego. Wiceprzewodniczącego oraz sekretarza KKRES wybiera spośród swoich członków w głosowaniu jawnym, zwykłą większością głosów. Rozporządzenie określa także zadania przewodniczącego, wiceprzewodniczącego i sekretarza KKRES, sposób procedowania uchwał, jak również zakres wydawania stanowisk i opinii, a także tryb i organizację zwoływania posiedzeń, sposób ich protokołowania oraz formy, w jakich mogą się one odbywać. Rozporządzenie przewiduje również możliwość powoływania w ramach KKRES grup roboczych do realizacji poszczególnych jego zadań, określając jednocześnie tryb ich powołania, skład oraz zasady działania.

Rozdział 3

Zasady i formy wspierania podmiotów ekonomii społecznej na poziomie regionalnym

Art. 54.

1. Samorząd województwa koordynuje w województwie działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, w szczególności:

- 1) opracowuje regionalny program rozwoju na rzecz ekonomii społecznej na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, zgodny ze strategią rozwoju województwa w zakresie polityki społecznej;**
- 2) opracowuje i konsultuje z podmiotami ekonomii społecznej zakres interwencji w obszarze ekonomii społecznej w programach oraz innych dokumentach, w szczególności służących realizacji umowy partnerstwa, o której mowa w art. 5 pkt 9a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;**
- 3) wspiera tworzenie wspólnych przedsięwzięć podmiotów ekonomii społecznej w celu zwiększenia ich potencjału oraz wspólnej realizacji usług społecznych;**
- 4) upowszechnia wiedzę o ekonomii społecznej na poziomie regionalnym.**

2. Działania, o których mowa w ust. 1, są wykonywane przy pomocy regionalnego ośrodka polityki społecznej.

Samorząd województwa **koordynuje w województwie działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, w szczególności: opracowuje regionalny program rozwoju na rzecz ekonomii społecznej, opracowuje i konsultuje z podmiotami ekonomii społecznej zakres interwencji w obszarze ekonomii społecznej w programach oraz innych dokumentach, w szczególności służących realizacji umowy partnerstwa, o której mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 225 z późn. zm.), wspiera tworzenie wspólnych przedsięwzięć podmiotów ekonomii**

społecznej, w celu zwiększenia ich potencjału oraz wspólnej realizacji usług społecznych, a także upowszechnia wiedzę o ekonomii społecznej na poziomie regionalnym.

Działania samorządu województwa wykonywane będą przy pomocy regionalnego ośrodka polityki społecznej.

Art. 55.

1. Na terenie województwa działa Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej, zwany dalej „Regionalnym Komitetem”.
2. Do zadań Regionalnego Komitetu należy:
 - 1) przedstawianie opinii o regionalnym programie rozwoju na rzecz ekonomii społecznej oraz projektach uchwał organów samorządu województwa dotyczących funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej;
 - 2) zapoznawanie się z efektami realizacji regionalnego programu rozwoju na rzecz ekonomii społecznej oraz przedstawianie opinii w tym zakresie.

Z uwagi na zakres kompetencji przyznanych samorządowi województwa, ustawodawca nakazał tworzenie międzysektorowych organów opiniodawczo-doradczych, wspomagających jednostkę samorządu terytorialnego. W tym celu ustawa przewiduje, że samorząd województwa tworzyć będzie **Regionalny Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej**, do którego zadań należeć będzie w szczególności: wyrażanie opinii o regionalnym programie rozwoju na rzecz ekonomii społecznej, projektach uchwał i aktów prawa miejscowego dotyczących funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej, a także zapoznawanie się i wyrażanie opinii na temat efektów realizacji regionalnego programu rozwoju na rzecz ekonomii społecznej.

Art. 56.

Kadencja Regionalnego Komitetu trwa 3 lata.

Analogicznie, jak w przypadku Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, kadencja Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej trwać będzie 3 lata.

Art. 57.

1. Regionalny Komitet składa się z przedstawicieli:
 - 1) marszałka województwa;
 - 2) wojewody;
 - 3) jednostek samorządu terytorialnego;
 - 4) podmiotów ekonomii społecznej;
 - 5) wojewódzkiej rady działalności pożytku publicznego;
 - 6) związków spółdzielczych;
 - 7) instytutów badawczych;

- 8) uczelni;
 - 9) związków zawodowych;
 - 10) organizacji pracodawców.
2. Członków Regionalnego Komitetu powołuje i odwołuje marszałek województwa.
 3. Marszałek województwa odwołuje członka Regionalnego Komitetu:
 - 1) na jego wniosek;
 - 2) na wniosek podmiotu, o którym mowa w ust. 1, reprezentowanego przez odwoływanego członka;
 - 3) w przypadku skazania członka Regionalnego Komitetu prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo;
 - 4) w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na trzech kolejnych posiedzeniach Regionalnego Komitetu;
 - 5) w innych uzasadnionych przypadkach.
 4. Zarząd województwa określi, w drodze uchwały, organizację, koszty funkcjonowania oraz tryb powołania członków i działania Regionalnego Komitetu.

Analogicznie, jak w przypadku Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, kadencja Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej trwać będzie 3 lata, a w jego skład będą wchodzić przedstawiciele:

- 1) marszałka województwa;
- 2) wojewody;
- 3) jednostek samorządu terytorialnego;
- 4) podmiotów ekonomii społecznej;
- 5) wojewódzkiej rady działalności pożytku publicznego;
- 6) związków spółdzielczych;
- 7) instytutów badawczych;
- 8) uczelni;
- 9) związków zawodowych;
- 10) organizacji pracodawców.

Członków Regionalnego Komitetu powołuje i odwołuje marszałek województwa. Marszałek województwa odwołuje członka Regionalnego Komitetu: (1) na jego wniosek; (2) na wniosek podmiotu reprezentowanego przez odwoływanego członka, (3) w przypadku skazania członka Regionalnego Komitetu prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo, (4) w przypadku nieusprawiedliwionej nieobecności na trzech kolejnych posiedzeniach Regionalnego Komitetu, (4) w innych uzasadnionych przypadkach. Ponadto ustawodawca zobowiązał Zarząd województwa do określenia, w drodze

uchwały, organizację, koszty funkcjonowania oraz tryb powołania członków i działania Regionalnego Komitetu.

Art. 58.

- 1. Koszty funkcjonowania Regionalnego Komitetu związane z obsługą administracyjno-biurową oraz uczestnictwem w jego posiedzeniach członków i osób niebędących jego członkami pokrywa się z budżetu samorządu województwa.**
- 2. Koszty, o których mowa w ust. 1, mogą być finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2–3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.**

W art. 58 ustawodawca zobowiązał samorząd województwa do pokrycia kosztów funkcjonowania Regionalnego Komitetu związane z obsługą administracyjno-biurową oraz uczestnictwem w jego posiedzeniach członków i osób niebędących jego członkami z budżetu samorządu województwa lub środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu oraz innych pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi.

Art. 59.

- 1. Samorząd województwa zapewnia realizację usług, o których mowa w art. 29.**
- 2. Samorząd województwa samodzielnie realizuje usługi, o których mowa w art. 29, lub zleca ich realizację akredytowanemu ośrodkowi wsparcia ekonomii społecznej w trybie otwartego konkursu ofert, o którym mowa w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, lub stosując przepisy ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz. U. z 2020 r. poz. 818) lub ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 (Dz. U. poz. 1079).**
- 3. Zadanie, o którym mowa w ust. 1, jest finansowane ze środków budżetu samorządu województwa oraz może być finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2–3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.**
- 4. Samorząd województwa określa w regionalnym programie rozwoju na rzecz ekonomii społecznej sposób realizacji usług, o których mowa w art. 29, mając na względzie potrzebę zapewnienia na terenie całego województwa równego dostępu do tych usług.**

Samorząd województwa zapewnia realizację usług wsparcia podmiotów ekonomii społecznej. Samorząd może zapewnić realizację tych usług w ramach własnych struktur organizacyjnych, jak również zlecić to zadanie akredytowanemu ośrodkowi wsparcia ekonomii społecznej. Zlecenie powyższych zadań może być dokonywane w trybie, o którym mowa w ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz. U. z 2020 poz. 818 z późn. zm.) lub na zasadach określonych w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Usługi będą finansowane ze środków budżetu samorządu województwa, a dodatkowo mogą być finansowane lub dofinansowane ze środków europejskich, podobnie jak ma to miejsce obecnie.

DZIAŁ IV

Ochrona danych osobowych w związku z realizacją celów wynikających z ustawy

Art. 60.

1. Przedsiębiorstwo społeczne przetwarza dane osób, o których mowa w art. 2 pkt 6, w zakresie niezbędnym do spełniania przesłanek warunkujących posiadanie statusu przedsiębiorstwa społecznego, ubiegania się o wsparcie finansowe i rozliczania go w ramach instrumentów przewidzianych w ustawie oraz opracowania planu reintegracyjnego, o którym mowa w art. 6 ust. 1 ustawy.
2. Dane, o których mowa w ust. 1, są przechowywane przez okres niezbędny do realizacji celów wynikających z ustawy, nie dłuższy jednak niż 10 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym ustało zatrudnienie osoby, której dane te dotyczą.

Art. 60 ustawy to podstawa prawna do przetwarzania danych osobowych przez przedsiębiorstwo społeczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w zakresie niezbędnym do udowodnienia przez przedsiębiorstwo, że spełnia przesłanki warunkujące nadanie statusu przedsiębiorstwa społecznego, w przypadku ubiegania się o wsparcie finansowe w ramach instrumentów przewidzianych w ustawie, a także opracowania planu reintegracyjnego dla zatrudnionej osoby zagrożonej wykluczeniem społecznym.

Choć ustawodawca nie nazywa tego wprost, przedsiębiorstwo społeczne staje się **administratorem danych osobowych**, które pozyskuje i przetwarza na podstawie tego artykułu ustawy, a co za tym idzie jest podmiotem który przetwarza danego osobowe i jest zobowiązane do stosowania i przestrzegania, jak każdy inny podmiot gospodarczy, przepisów określających zasady przetwarzania danych osobowych. W szczególności chodzi o Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. *w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)* z dnia 27 kwietnia 2016 r. (Dz. Urz. UE. L Nr 119, str. 1), a także ustawę z dnia 10.05.2018 o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 roku, poz. 1781).

Przedsiębiorstwo społeczne, jak każdy podmiot **przetwarzający dane osobowe**, jest zobowiązane do opracowania i wdrożenia dokumentu o nazwie Polityka Bezpieczeństwa Informacji. Najważniejszymi elementami tego dokumentu powinny być Polityka ochrony danych osobowych i Polityka zarządzania systemami informatycznymi oraz szereg instrukcji i procedur niezbędnych dla zapewnienia bezpieczeństwa procesu przetwarzania danych w przedsiębiorstwie społecznym.

W przygotowaniu tej dokumentacji najważniejsza jest wiedza, że obecnie obowiązujące przepisy nie nakładają konkretnych wytycznych co do rozwiązań informatycznych jakie należy zastosować w celu

zabezpieczenia danych osobowych. Wskazuje jedynie nadrzędny cel jakim jest ochrona prywatności i zabezpieczenie danych osobowych. Wybierając sposób zabezpieczenia przedsiębiorstwo społeczne musi wybrać odpowiednią metodę w zależności od danej sytuacji i sposobu działania oraz wielkości danego przedsiębiorstwa. Inne metody zabezpieczenia powinno stosować przedsiębiorstwo zatrudniające kilka osób, a inne zatrudniające kilkadziesiąt osób i działające na rzecz wielu mieszkańców danej społeczności lokalnej. Od skali działania będzie też zależało czy dane przedsiębiorstwo będzie miało obowiązek wyznaczenia Inspektora ochrony danych, czy jego obowiązki będzie pełnił organ zarządzający przedsiębiorstwem, który jednocześnie jest administratorem danych osobowych.

Prowadząc przedsiębiorstwo społeczne – organ zarządzający będący administratorem danych osobowych, musi pamiętać o **podstawowych obowiązkach** takich jak prowadzenie rejestru czynności przetwarzania, realizacji obowiązku informacyjnego, obowiązku zgłaszania naruszeń przetwarzania danych. Najważniejsze jest jednak to, aby przedsiębiorstwo społeczne przetwarzała jedynie te co do których ma podstawę prawną dane osobowe do ich przetwarzania. Zgodnie z art. 6 Rozporządzenia RODO, każdy administrator danych, w tym przedsiębiorstwo społeczne może przetwarzać dane na podstawie zgody osoby której dane przetwarza, gdy jest to niezbędne do realizacji umowy jaka zawarło, gdy to jest niezbędne do wypełnienia obowiązku prawnego ciążącego na nim, przetwarzanie jest niezbędne do ochrony żywotnych interesów osoby, której dane przetwarza, przetwarzanie jest niezbędne do wykonania obowiązku prawnego, jaki ciąży na przedsiębiorstwie oraz gdy przetwarzanie jest niezbędne do celów wynikających z prawnie uzasadnionych interesów realizowanych przez administratora lub przez stronę trzecią. Ważną rzeczą jest także fakt, iż przedsiębiorstwo w czasie swojej działalności będzie przetwarzało dane szczególnej kategorii (wcześniej nazywane danymi wrażliwymi). Dane to pochodzenie rasowe lub etniczne, poglądy polityczne, przekonania religijne lub światopoglądowe, przynależność do związków zawodowych oraz przetwarzania danych genetycznych, danych biometrycznych w celu jednoznacznego zidentyfikowania osoby fizycznej lub danych dotyczących zdrowia, seksualności lub orientacji seksualnej tej osoby. Podczas swojej działalności, w szczególności przedsiębiorstwa zatrudniające osoby niepełnosprawne będą musiały zwrócić szczególną uwagę na przetwarzanie danych osobowych dotyczących zdrowia swoich pracowników.

W art. 60 ust. 2 ustawodawca wprowadza zasadę przechowywania danych osób zatrudnianych **przez okres nie dłuższy niż 10 lat**, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym ustało zatrudnienie osoby, której dane te dotyczą. Ten przepis należy interpretować razem z art. 22¹ⁱ następnymi ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku Kodeks pracy oraz art. 94 ust 9b. Zgodnie art. 94 przedsiębiorstwo społeczne może mieć obowiązek przechowywania dokumentacji przez okres 50 lat, jeśli stosunek pracy został nawiązany przed 1 stycznia 2019 roku. Sytuacja taka może mieć miejsce w przypadku przekształcenia czy nadania wcześniej istniejącemu podmiotowi, np. fundacji czy stowarzyszeniu, statusu przedsiębiorstwa społecznego, po wejściu w życie niniejszej ustawy.

Art. 61.

1. Wojewoda przetwarza dane osób, o których mowa w art. 2 pkt 6, w zakresie niezbędnym do prowadzenia postępowań administracyjnych w sprawach, o których mowa w art. 12 ust. 1, art. 14 ust. 3 i art. 17, oraz kontroli, o której mowa w art. 16 ust. 1.

2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego przetwarza dane osób, o których mowa w art. 2 pkt 6, w zakresie niezbędnym do prowadzenia postępowań administracyjnych w sprawach, o których mowa w art. 20.

3. Dane, o których mowa w ust. 1 i 2, są przechowywane przez okres nie dłuższy, niż jest to niezbędne do prowadzenia odpowiednio postępowań administracyjnych oraz kontroli.

W art. 61 ustawodawca nadaje prawo do przetwarzania danych osobowych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym **wojewodzie i Ministrowi** właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego. Podmioty te dostają prawo przetwarzania danych w zakresie swojej działalności ustawowej czyli prowadzenia niezbędnych postępowań administracyjnych w zakresie nadania i utraty statusu przedsiębiorstwa społecznego przez podmiot ekonomii społecznej.

Art. 62.

1. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego przetwarza dane osób zatrudnionych w ośrodkach wsparcia ekonomii społecznej, wykonujących zadania w ramach realizowanych przez ten ośrodek usług, o których mowa w art. 29, w zakresie niezbędnym do prowadzenia postępowań administracyjnych w sprawach, o których mowa w art. 36 ust. 1 i art. 42.

2. Dane, o których mowa w ust. 1, są przechowywane przez okres nie dłuższy, niż jest to niezbędne do prowadzenia postępowań administracyjnych.

3. Przez osoby zatrudnione, o których mowa w ust. 1, rozumie się osoby wymienione w art. 5 ust. 3.

Artykuł 62 to podstawa prawna do przetwarzania danych osobowych przez **Ministra** osób zatrudnionych w ośrodkach wsparcia ekonomii społecznej. Przez osoby zatrudnione w OWES należy rozumieć osoby świadczące pracę na podstawie stosunku pracy, stosunku służbowego, umowy o pracę nakładczą lub umowy cywilnoprawnej lub osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą niebędące pracodawcami świadczące na rzecz przedsiębiorstwa społecznego usługi przez nieprzerwany okres co najmniej 3 miesięcy. Zgodnie z ust 2 tegoż artykułu dane tych osób mogą być przetwarzane przez okres niezbędny do postępowań administracyjnych w sprawach przyznania lub pozbawienia OWES akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej.

Art. 63.

1. Ośrodek wsparcia ekonomii społecznej przetwarza dane osób korzystających z usług, o których mowa w art. 29, w zakresie niezbędnym do realizacji tych usług.

2. Dane, o których mowa w ust. 1, są przechowywane przez okres 10 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym je uzyskano.

Z kolei w art. 63 ustawodawca rozstrzyga o podstawie prawnej do przetwarzania danych osób, przez ośrodki wsparcia ekonomii społecznej, korzystających z usług OWES określonych w art. 29 ustawy. W zależności od kontekstu realizacji zadań przez OWES, w tym źródła finansowania OWES (środki krajowe, środki unijne, dotacje z samorządu) stanie się administratorem danych osobowych lub

podmiotem przetwarzającym dane osobowe osób korzystających z usług wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej.

Art. 64.

1. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego przetwarza dane kandydatów na członków i członków Krajowego Komitetu oraz osób niebędących członkami Krajowego Komitetu, biorących udział w jego posiedzeniach, w zakresie niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania Krajowego Komitetu.

2. Dane, o których mowa w ust. 1, są przechowywane przez okres niezbędny do wyłonienia kandydatów na członków Krajowego Komitetu lub do prawidłowego funkcjonowania Krajowego Komitetu.

Art. 65.

1. Marszałek województwa przetwarza dane kandydatów na członków i członków Regionalnego Komitetu oraz osób niebędących jego członkami w zakresie niezbędnym do prawidłowego funkcjonowania Regionalnego Komitetu.

2. Dane, o których mowa w ust. 1, są przechowywane przez okres niezbędny do wyłonienia kandydatów na członków Regionalnego Komitetu oraz do prawidłowego funkcjonowania Regionalnego Komitetu.

Art. 64 i art. 65 to podstawy prawne do przetwarzania danych osobowych kandydatów i członków Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej i regionalnych komitetów rozwoju ekonomii społecznej, odpowiednio przez Ministra właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego oraz marszałków województw. Obu przypadkach administratorzy danych osobowych mogą je przetwarzać przez okres niezbędny do wyłonienia kandydatów na członków komitetów oraz do prawidłowego funkcjonowania Komitetu krajowe i komitetów regionalnych.

Art. 66.

Dane, o których mowa w art. 60 ust. 1, art. 61 ust. 1 i 2, art. 62 ust. 1, art. 63 ust. 1, art. 64 ust. 1 i art. 65 ust. 1, podlegają zabezpieczeniom zapobiegającym nadużyciom lub niezgodnemu z prawem dostępowi lub przekazywaniu, które polegają co najmniej na:

- 1) dopuszczeniu do przetwarzania danych wyłącznie osób posiadających pisemne upoważnienie;
- 2) pisemnym zobowiązaniu osób upoważnionych do przetwarzania danych do zachowania ich w poufności.

Art. 66 ustawy wskazuje **minimalne zabezpieczenia** jakie powinni wprowadzić wszystkie podmioty, którym nadano podstawę prawną do przetwarzania danych osobowych w tym dziale ustawy. Są to dopuszczeniu do przetwarzania danych wyłącznie osób posiadających pisemne upoważnienie oraz pisemnym zobowiązaniu osób upoważnionych do przetwarzania danych do zachowania ich w poufności. Intencją ustawodawcy w takim sformułowaniu tego artykułu było wypuklenie tych dwóch obowiązków podmiotów przetwarzających dane osobowe i to zarówno jako administratorzy danych osobowych czy podmioty przetwarzające dane osobowe. Jednakże artykuł ten należy interpretować w kontekście całości obowiązków jakie muszą wypełniać przetwarzający dane osobowe, wymienionych

w Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. *w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych)* z dnia 27 kwietnia 2016 r., oraz w ustawie z dnia 10.05.2018 o ochronie danych osobowych.

DZIAŁ V

Zmiany w przepisach

Art. 67.

W ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. **o podatku dochodowym od osób prawnych** (Dz.U. z 2021 r. poz. 1800, z późn. zm.7)) w art. 17 w ust. 1 po pkt 43 dodaje się pkt 43a w brzmieniu:

„ 43a) dochody przedsiębiorstw społecznych działających w celu, o którym mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz.U. poz. 1812), wydatkowane w roku podatkowym na cele związane z reintegracją społeczną i zawodową swoich pracowników w części niezaliczonej do kosztów uzyskania przychodów; ”.

Art. 68.

W ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. **o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych** (Dz.U. z 2021 r. poz. 573 i 1981 oraz z 2022 r. poz. 558 i 1700) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 10a ust. 3a otrzymuje brzmienie:

3a. Na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji uczestnik warsztatu może brać udział w nieodpłatnych praktykach zawodowych u pracodawcy, w tym w spółdzielni socjalnej lub przedsiębiorstwie społecznym, o którym mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz.U. poz. 1812), zwanym dalej „przedsiębiorstwem społecznym”, w wymiarze do 15 godzin tygodniowo przez okres do 3 miesięcy, z możliwością przedłużenia do 6 miesięcy.

2) w art. 21:

a) ust. 2f i 2f¹ otrzymują brzmienie:

2f. Pracodawcy osiągający wskaźniki zatrudnienia osób niepełnosprawnych, o których mowa w ust. 2-2b, jednostki organizacyjne, o których mowa w ust. 2e, oraz pracodawcy, o których mowa w art. 22 ust. 1, składają Zarządowi Funduszu:

1) informacje ewidencyjne zgłoszeniowe lub informacje aktualizacyjne - w terminie do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym:

a) stali się podmiotami zobowiązanymi do składania informacji, o których mowa w pkt 2, a nie podlegali zgłoszeniu w informacji ewidencyjnej zgłoszeniowej ani zgłoszeniowej deklaracji ewidencyjnej wpłat na Fundusz, lub

b) uległy zmianie dane wykazane we wcześniejszej informacji ewidencyjnej lub w deklaracji ewidencyjnej wpłat na Fundusz;

2) informacje miesięczne o zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, o zatrudnieniu i kształceniu osób niepełnosprawnych lub o działalności na rzecz osób niepełnosprawnych - w terminie do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczy informacja;

3) informacje roczne o zatrudnieniu osób niepełnosprawnych, o zatrudnieniu i kształceniu osób niepełnosprawnych lub o działalności na rzecz osób niepełnosprawnych - w terminie do dnia 20 stycznia roku następującego po roku, którego dotyczy ta informacja.

2f¹. Pracodawca składa informacje, o których mowa w ust. 2f, w formie dokumentu elektronicznego przez teletransmisję danych, z wyjątkiem informacji ewidencyjnej zgłoszeniowej, którą składa w formie dokumentu pisemnego.

b) po ust. 2f¹ dodaje się ust. 2f² w brzmieniu:

2f². Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, wzory informacji, o których mowa w ust. 2f, kierując się koniecznością zapewnienia dostępności tych wzorów oraz spójności i użyteczności danych pozyskiwanych na podstawie tych informacji, a także zautomatyzowanej weryfikacji zwolnienia pracodawcy z miesięcznych wpłat na Fundusz lub spełniania warunków wystawiania informacji o kwocie obniżenia tych wpłat.

3) w art. 22 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

1. Wpłaty na Fundusz, o których mowa w art. 21 ust. 1, ulegają obniżeniu z tytułu zakupu produkcji lub usługi, z wyłączeniem handlu, odpowiednio wytworzonej lub świadczonej przez zakłady aktywności zawodowej, przedsiębiorstwa społeczne zatrudniające co najmniej 10 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy lub innych pracodawców zatrudniających co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy - jeżeli wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych zaliczonych do osób o:

1) znacznym stopniu niepełnosprawności lub

2) umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, w odniesieniu do których orzeczono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, całościowe zaburzenia rozwojowe lub epilepsję, oraz niewidomych

- wynosi co najmniej 30%, zwanych dalej „sprzedającymi”.

4) art. 26g otrzymuje brzmienie:

„Art. 26g.

1. Przedsiębiorstwo społeczne lub spółdzielnia socjalna mogą otrzymać, na wniosek, ze środków Funduszu:

1) środki na utworzenie stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej, o której mowa w art. 11 ust. 1, w wysokości określonej w umowie zawartej ze starostą, wynoszącej od sześciokrotności do piętnastokrotności przeciętnego wynagrodzenia - w przypadku zobowiązania do utrzymania zatrudnienia tej osoby na utworzonym stanowisku pracy przez okres od 12 miesięcy do 24 miesięcy, pod warunkiem nieotrzymania bezzwrotnych środków publicznych na ten cel;

2) środki na finansowanie kosztów płacy osoby niepełnosprawnej, o której mowa w art. 11 ust. 1, w okresie do 6 miesięcy od dnia zawarcia umowy ze starostą, wypłacane miesięcznie w wysokości nie wyższej niż najniższe wynagrodzenie przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy.

2. Przedsiębiorstwo społeczne lub spółdzielnia socjalna w przypadku zatrudnienia osoby niepełnosprawnej, o której mowa w art. 11 ust. 1, która odbyła nieodpłatną praktykę zawodową, o której mowa w art. 10a ust. 3a, w tym przedsiębiorstwie lub tej spółdzielni, mogą otrzymać środki, o których mowa w ust. 1 pkt 2, w okresie do 12 miesięcy od dnia zawarcia umowy ze starostą, wypłacane miesięcznie w wysokości nie wyższej niż najniższe wynagrodzenie przez okres nie dłuższy niż 12 miesięcy.

3. Jeżeli okres zatrudnienia osoby niepełnosprawnej, o której mowa w art. 11 ust. 1, jest krótszy niż wskazany w ust. 1 pkt 1, przedsiębiorstwo społeczne lub spółdzielnia socjalna zwracają Funduszowi za pośrednictwem starosty otrzymane środki w wysokości proporcjonalnej do okresu pozostałego do upływu okresu wskazanego w ust. 1 pkt 1, jednak w wysokości nie mniejszej niż 1/6 ogólnej kwoty przyznanych środków.

4. Przedsiębiorstwo społeczne lub spółdzielnia socjalna dokonują zwrotu, o którym mowa w ust. 3, w terminie 3 miesięcy, licząc od dnia rozwiązania stosunku pracy z osobą niepełnosprawną, o której mowa w art. 11 ust. 1, lub od dnia utraty ważności orzeczenia potwierdzającego jej niepełnosprawność - w zależności od tego, która okoliczność wystąpi wcześniej.

5. Przedsiębiorstwo społeczne lub spółdzielnia socjalna nie zwracają środków, o których mowa w ust. 1 pkt 1, jeżeli w terminie 3 miesięcy od dnia rozwiązania stosunku pracy z osobą niepełnosprawną, o której mowa w art. 11 ust. 1, lub od dnia utraty ważności orzeczenia potwierdzającego jej niepełnosprawność zatrudnią inną osobę niepełnosprawną, o której mowa w art. 11 ust. 1, przy czym wynikająca z tego przerwa nie jest wliczana do okresów, o których mowa w ust. 1 pkt 1.

6. Przedsiębiorstwo społeczne lub spółdzielnia socjalna rozliczają otrzymane środki, o których mowa w ust. 1 pkt 1, w terminie określonym w umowie zawartej ze starostą oraz zwracają Funduszowi za pośrednictwem starosty kwotę stanowiącą równowartość kwoty podatku naliczonego z tytułu zakupionych towarów i usług sfinansowanej z przyznanych środków, w przypadku której odpowiednio przedsiębiorstwo społeczne lub spółdzielnia socjalna nabyły, zgodnie z ustawą z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2022 r. poz. 931, 974, 1137, 1301, 1488 i 1561), prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego:

1) w terminie 90 dni od dnia złożenia deklaracji podatkowej dla podatku od towarów i usług, w której wykazano kwotę podatku naliczonego z tego tytułu, w przypadku gdy z deklaracji podatkowej za ten

okres rozliczeniowy wynika kwota podatku podlegającego wpłacie do urzędu skarbowego lub kwota do przeniesienia na następny okres rozliczeniowy;

2) w terminie 30 dni od dnia dokonania przez urząd skarbowy zwrotu kwoty podatku, w przypadku gdy z deklaracji podatkowej dla podatku od towarów i usług za dany okres rozliczeniowy, w której wykazano kwotę podatku naliczonego z tego tytułu, wynika kwota do zwrotu.

7. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia:

1) szczegółowe zasady i tryb przyznawania, wypłaty, rozliczania i zwrotu przez przedsiębiorstwo społeczne lub spółdzielnię socjalną środków, o których mowa w ust. 1,

2) wzory wniosków o przyznanie i wypłatę środków, o których mowa w ust. 1, oraz wzór rozliczenia tych środków,

3) elementy umów dotyczących przyznania środków, o których mowa w ust. 1, oraz dokumentację niezbędną do ich realizacji,

4) szczegółowe zasady zabezpieczenia zwrotu środków, o których mowa w ust. 1

- mając na względzie zwiększenie mobilności oraz poziomu zatrudnienia osób niepełnosprawnych, o których mowa w art. 11 ust. 1, zapewnienie zgodności udzielania pomocy z zasadami przyznawania pomocy *de minimis*, racjonalne gospodarowanie środkami Funduszu, z uwzględnieniem efektywności przyznawania środków, w tym w zakresie odpowiedniego wykorzystania i utrzymania rzeczy i zwierząt finansowanych z przyznanych środków, a także zapewnienie dostępności postępowania w sprawie przyznawania, wypłaty i rozliczania środków oraz dostępności, kompletności i spójności wzorów wniosków i rozliczenia.

5) po art. 26g dodaje się art. 26h w brzmieniu:

„ Art. 26h. Warunkiem przyznania środków, o których mowa w art. 12a ust. 1, art. 13 ust. 1, art. 26 ust. 1, art. 26e ust. 1, art. 26g ust. 1 i art. 32 ust. 1, jest zabezpieczenie ich zwrotu w formie hipoteki, poręczenia, przelewu wierzytelności na zabezpieczenie, weksła z poręczeniem wekslowym (awal), gwarancji bankowej, zastawu na prawach lub rzeczach, blokady rachunku bankowego, blokady rachunku w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej lub aktu notarialnego o poddaniu się egzekucji przez dłużnika - adekwatnie do zabezpieczanej kwoty oraz sytuacji wnioskodawcy. ”;

6) w art. 32:

a) w ust. 1:

- wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„ Pracodawca prowadzący zakład pracy chronionej lub będący przedsiębiorstwem społecznym może otrzymać, na wniosek, ze środków Funduszu: ”

- pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„ 1) dofinansowanie w wysokości do 50% oprocentowania zaciągniętych kredytów bankowych i w spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych, pod warunkiem wykorzystania tych kredytów na cele związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych; ”,

b) w ust. 2 pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„ 1) dotyczy wyłącznie dodatkowych kosztów wnioskodawcy wynikających z zatrudnienia osób niepełnosprawnych;

2) może być przyznany wnioskodawcy, u którego wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi co najmniej 50%. ”;

7) art. 32a otrzymuje brzmienie:

„ Art. 32a. Fundusz udziela pomocy, o której mowa w art. 32 ust. 1, na podstawie umowy zawartej z pracodawcą prowadzącym zakład pracy chronionej lub będącym przedsiębiorstwem społecznym. ”;

8) w art. 35a w ust. 1 pkt 9a otrzymuje brzmienie:

„ 9a) przyznawanie środków, o których mowa w art. 12a ust. 1 i art. 26g ust. 1; ”;

9) w art. 46 w pkt 7 wyrazy „art. 26g ust. 2 i 3” zastępuje się wyrazami „art. 26g ust. 3”.

Art. 69.

W ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. **o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie** (Dz.U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 4 w ust. 1 w pkt 33 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 34 w brzmieniu:

„ 34) działalności na rzecz podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych, o których mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz.U. poz. 1812). ”;

2) w art. 5 w ust. 6 po wyrazach „pkt 33” dodaje się wyrazy „i 34”.

Art. 70.

W ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. **o zatrudnieniu socjalnym** (Dz.U. z 2020 r. poz. 176 oraz z 2022 r. poz. 218) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3 po ust. 1a dodaje się ust. 1b w brzmieniu:

1b. Usługi, o których mowa w ust. 1, mogą być realizowane na rzecz pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwie społecznym, o którym mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz.U. poz. 1812).

2) w art. 18 dodaje się ust. 10 w brzmieniu:

10. Działania z zakresu reintegracji zawodowej i społecznej mogą być realizowane przez klub integracji społecznej na rzecz pracowników zatrudnionych w przedsiębiorstwie społecznym, o którym mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej.

Art. 71.

W ustawie z dnia 12 marca 2004 r. **o pomocy społecznej** (Dz.U. z 2021 r. poz. 2268, z późn. zm.8)) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 16b:

a) w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„ 1) diagnozę sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych; ”,

b) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

3. Strategia, o której mowa w ust. 1, opracowana przez gminę i powiat określa usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1-14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2022 r. poz. 1327, 1265 i 1812), zlecane w trybach, o których mowa w tej ustawie.

2) w art. 23 w ust. 1a skreśla się wyrazy „(Dz.U. z 2020 r. poz. 1057 oraz z 2021 r. poz. 1038, 1243 i 1535)”.

Art. 72.

W ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o **promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy** (Dz.U. z 2022 r. poz. 690, 830, 1079, 1383 i 1561) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 46:

a) w ust. 1:

- pkt 1d otrzymuje brzmienie:

„ 1d) przyznać spółdzielni socjalnej lub przedsiębiorstwu społecznemu, o którym mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz.U. poz. 1812), zwanemu dalej „przedsiębiorstwem społecznym”, jednorazowo środki na utworzenie stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego lub skierowanego poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, lub skierowanego poszukującego pracy niepozostającego w zatrudnieniu lub niewykonującego innej pracy zarobkowej, w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 6-krotna wysokość przeciętnego wynagrodzenia; ”,

- pkt 4 otrzymuje brzmienie:

„ 4) przyznać spółdzielni socjalnej lub przedsiębiorstwu społecznemu środki na finansowanie kosztów wynagrodzenia, w okresie do 6 miesięcy od dnia zawarcia umowy, wypłacane miesięcznie w wysokości nie wyższej niż kwota minimalnego wynagrodzenia za pracę przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy, dla zatrudnionego skierowanego bezrobotnego lub zatrudnionego skierowanego poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, lub zatrudnionego skierowanego poszukującego pracy niepozostającego w zatrudnieniu lub niewykonującego innej pracy zarobkowej; ”,

b) ust. 2d otrzymuje brzmienie:

2d. Spółdzielnia socjalna lub przedsiębiorstwo społeczne, które otrzymały z Funduszu Pracy jednorazowo środki, o których mowa w ust. 1 pkt 1d, są obowiązane w terminie 30 dni od dnia doręczenia wezwania starosty dokonać zwrotu otrzymanych środków wraz z odsetkami ustawowymi, jeżeli zatrudniały w pełnym wymiarze czasu pracy łącznie przez okres krótszy niż 24 miesiące na utworzonym stanowisku pracy skierowanego bezrobotnego lub skierowanego poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, lub skierowanego poszukującego pracy niepozostającego w zatrudnieniu

lub niewykonującego innej pracy zarobkowej albo naruszyły inne warunki umowy dotyczące przyznania tych środków.

c) ust. 3b otrzymuje brzmienie:

3b. Spółdzielnia socjalna lub przedsiębiorstwo społeczne, które otrzymały z Funduszu Pracy środki, o których mowa w ust. 1 pkt 4, są obowiązane dokonać ich zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi, jeżeli zatrudniały w pełnym wymiarze czasu pracy łącznie przez okres krótszy niż 12 miesięcy od dnia przyznania tych środków skierowanego bezrobotnego lub skierowanego poszukującego pracy, o którym mowa w art. 49 pkt 7, lub skierowanego poszukującego pracy niepozostającego w zatrudnieniu lub niewykonującego innej pracy zarobkowej albo naruszyły inne warunki umowy o finansowanie kosztów wynagrodzenia.

d) w ust. 6a:

- pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„ 1) szczegółowe warunki i tryb przyznawania spółdzielni socjalnej lub przedsiębiorstwu społecznemu jednorazowo środków, o których mowa w ust. 1 pkt 1d, ”,

- pkt 3 i 4 otrzymują brzmienie:

„ 3) szczegółowe warunki i tryb przyznawania spółdzielni socjalnej lub przedsiębiorstwu społecznemu środków, o których mowa w ust. 1 pkt 4,

4) formy zabezpieczenia zwrotu środków na założenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do niej po jej założeniu, utworzenie stanowiska pracy lub finansowanie kosztów wynagrodzenia w spółdzielni socjalnej lub przedsiębiorstwie społecznym - w przypadku niedotrzymania warunków umowy dotyczącej ich przyznania ”;

2) w art. 108 w ust. 1:

a) pkt 41 otrzymuje brzmienie:

„ 41) zatrudnienia wspieranego, w zakresie i na zasadach określonych w przepisach o zatrudnieniu socjalnym, wsparcia, o którym mowa w art. 12 ust. 3a ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych, i instrumentów wsparcia, o których mowa w art. 21 i art. 22 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej; ”,

b) w pkt 64 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 65 w brzmieniu:

„ 65) kosztów programów, o których mowa w art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej. ”;

3) po art. 109l dodaje się art. 109m w brzmieniu:

„ Art. 109m. Minister właściwy do spraw pracy może przekazać na zadania realizowane przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego środki Funduszu Pracy na realizację programów, o których mowa w art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, w wysokości nie większej niż 20 mln zł rocznie. ”.

Art. 73.

W ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2020 r. poz. 2050, z 2021 r. poz. 2469 oraz z 2022 r. poz. 763, 764 i 1700) w art. 5 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

3. W realizacji zadań, o których mowa w art. 2 ust. 1, mogą uczestniczyć organizacje pozarządowe oraz podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2022 r. poz. 1327, 1265 i 1812), których działalność statutowa obejmuje zadania należące do sfery zadań publicznych w zakresie ochrony i promocji zdrowia, pomocy społecznej, działalności charytatywnej, nauki, edukacji, oświaty i wychowania, kultury fizycznej, porządku i bezpieczeństwa publicznego lub przeciwdziałania patologiom społecznym, promocji i organizacji wolontariatu, po przeprowadzeniu konkursu, o którym mowa w art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, a także samorządy zawodów medycznych, rodziny osób uzależnionych oraz grupy samopomocy osób uzależnionych i ich rodzin.

Art. 74.

W ustawie z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. z 2020 r. poz. 2085) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 w ust. 2:

a) pkt 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„ 1) społecznej reintegracji jej członków oraz pracowników spółdzielni socjalnej będących osobami, o których mowa w art. 4 ust. 1, przez co należy rozumieć działania służące odbudowaniu lub nabyciu i podtrzymaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu, w tym rehabilitację społeczną osób niepełnosprawnych,

2) zawodowej reintegracji jej członków oraz pracowników spółdzielni socjalnej będących osobami, o których mowa w art. 4 ust. 1, przez co należy rozumieć działania służące zdobyciu nowych kwalifikacji, kompetencji, wiedzy i umiejętności w celu odbudowania lub uzyskania i podtrzymania zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy i awansu zawodowego, w tym rehabilitację zawodową osób niepełnosprawnych ”,

b) część wspólna otrzymuje brzmienie:

„ - a działania te nie są podejmowane w ramach działalności gospodarczej prowadzonej przez tę spółdzielnię. ”;

2) w art. 4 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

1. Spółdzielnię socjalną mogą założyć osoby, o których mowa w art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz.U. poz. 1812), posiadające pełną zdolność do czynności prawnych.

3) w art. 5:

a) w ust. 6 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„ Liczba osób, o których mowa w ust. 5, nie może być większa niż 50% ogólnej liczby członków spółdzielni socjalnej, z zastrzeżeniem ust. 6a oraz art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. b. ”

b) po ust. 6 dodaje się ust. 6a w brzmieniu:

6a. W przypadku uzyskania przez spółdzielnię socjalną statusu przedsiębiorstwa społecznego, o którym mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, liczba osób, o których mowa w art. 4 ust. 1, nie może być większa niż 70% ogólnej liczby członków tej spółdzielni.

4) w art. 6 ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

1. Do wniosku o wpis spółdzielni socjalnej do Krajowego Rejestru Sądowego dołącza się:

1) zaświadczenie powiatowego urzędu pracy potwierdzające, że osoba zamierzająca założyć spółdzielnię socjalną posiada status osoby:

a) bezrobotnej, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2 lub 5 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, albo

b) poszukującej pracy, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 22 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, bez zatrudnienia:

- w wieku do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia lub

- niewykonującej innej pracy zarobkowej, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;

2) orzeczenie o stopniu niepełnosprawności osoby zamierzającej założyć spółdzielnię socjalną;

3) zaświadczenie, o którym mowa w art. 13 ust. 5a albo art. 18 ust. 5a ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym;

4) oświadczenie potwierdzające, że osoba zamierzająca założyć spółdzielnię socjalną spełnia kryteria, o których mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2021 r. poz. 2268, z późn. zm.9);

5) oświadczenie potwierdzające, że osoba zamierzająca założyć spółdzielnię socjalną jest uprawniona do specjalnego zasiłku opiekuńczego, o którym mowa w art. 16a ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2022 r. poz. 615 i 1265);

6) oświadczenie potwierdzające, że osoba zamierzająca założyć spółdzielnię socjalną jest osobą usamodzielnianą, o której mowa w art. 140 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej lub art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;

7) zaświadczenie zakładu opieki zdrowotnej potwierdzające, że osoba zamierzająca założyć spółdzielnię socjalną jest osobą z zaburzeniami psychicznymi, o której mowa w art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2020 r. poz. 685 oraz z 2022 r. poz. 974 i 1700);

8) zaświadczenie zakładu karnego lub zakładu poprawczego, że osoba zamierzająca założyć spółdzielnię socjalną jest osobą pozbawioną wolności, osobą opuszczającą zakład karny albo osobą pełnoletnią opuszczającą zakład poprawczy;

9) oświadczenie potwierdzające, że osoba zamierzająca założyć spółdzielnię socjalną jest osobą starszą, o której mowa w art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz.U. poz. 1705);

10) zaświadczenie Urzędu do Spraw Cudzoziemców potwierdzające, że osoba zamierzająca założyć spółdzielnię socjalną uzyskała w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;

11) uchwałę organu stanowiącego jednostki samorządu terytorialnego, kościelnej osoby prawnej lub organizacji pozarządowej o powołaniu spółdzielni socjalnej, w przypadku gdy organem założycielskim jest jednostka samorządu terytorialnego, kościelna osoba prawna lub organizacja pozarządowa.

2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego określi, w drodze rozporządzenia, wzory zaświadczeń i oświadczeń, o których mowa w ust. 1, mając na względzie ich ujednoczenie oraz przydatność dla postępowania przed sądem rejestrowym.

5) w art. 12 ust. 1a otrzymuje brzmienie:

1a. Spółdzielnia socjalna może zatrudniać pracowników niebędących członkami spółdzielni, z tym że łączna liczba osób, o których mowa w art. 4 ust. 1, nie może być niższa niż 50% w stosunku do ogółu członków spółdzielni i osób zatrudnionych w spółdzielni socjalnej, z zastrzeżeniem art. 4 ust. 2 pkt 1 lit. b oraz art. 5 ust. 6a.

6) w art. 15b ust. 4 otrzymuje brzmienie:

4. Do konsorcjum spółdzielczego może przystąpić podmiot ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 2 pkt 5 lit. d-f ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, oraz jednostka tworząca podmiot ekonomii społecznej w rozumieniu art. 2 pkt 3 tej ustawy.

7) art. 19a otrzymuje brzmienie:

„Art. 19a. Rada Ministrów przedkłada Sejmowi i Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej w okresach trzyletnich, w terminie do dnia 30 listopada, informacje o funkcjonowaniu spółdzielni socjalnych na podstawie danych przekazanych ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego przez związki rewizyjne właściwe dla spółdzielczości socjalnej do dnia 31 grudnia roku poprzedzającego rok złożenia informacji.”.

Art. 75.

W ustawie z dnia 16 listopada 2006 r. o **opłacie skarbowej** (Dz.U. z 2021 r. poz. 1923, z późn. zm.10)) w załączniku do ustawy w części II w ust. 21 w kolumnie 4 dodaje się pkt 19 w brzmieniu:

„19) zaświadczenie wydawane na podstawie art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz.U. poz. 1812) oraz potwierdzenie, o którym mowa w art. 27 ust. 2 tej ustawy”.

Art. 76.

W ustawie z dnia 23 października 2018 r. o **Funduszu Solidarnościowym** (Dz.U. z 2020 r. poz. 1787) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

2a. Fundusz może wspierać działania na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, w szczególności działania w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej podejmowane przez przedsiębiorstwo społeczne na rzecz swoich pracowników będących osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym w rozumieniu art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz.U. poz. 1812).

2) po art. 6a dodaje się art. 6aa w brzmieniu:

„Art. 6aa. Środki Funduszu przeznacza się także na wsparcie udzielane w ramach programów, o których mowa w art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, na zasadach określonych w tej ustawie.”;

3) w art. 18 po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

2a. Środki Funduszu przeznaczone na realizację programów, o których mowa w art. 31 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej, stanowią koszty Funduszu.

Art. 77.

W ustawie z dnia 11 września 2019 r. - **Prawo zamówień publicznych** (Dz.U. z 2022 r. poz. 1710) w art. 361 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

3. Zamawiający może żądać dokumentów lub oświadczeń na potwierdzenie spełniania warunków, o których mowa w ust. 1 pkt 1-3, w szczególności zaświadczenia, o którym mowa w art. 27 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz.U. poz. 1812).

DZIAŁ VI

Przepisy przejściowe i dostosowujące oraz przepis końcowy

Art. 78.

Do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, dotyczących środków określonych w art. 12a ust. 1, art. 13 ust. 1, art. 26 ust. 1, art. 26e ust. 1, art. 26g ust. 1 i art. 32 ust. 1 ustawy zmienianej w art. 68, nie stosuje się przepisu art. 26h ustawy zmienianej w art. 68.

Art. 79.

Strategie rozwiązywania problemów społecznych oraz strategie w zakresie polityki społecznej opracowane na podstawie przepisów ustawy zmienianej w art. 71, w brzmieniu dotychczasowym, są realizowane przez okres, na który zostały opracowane.

Art. 80.

Do postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy przepisu art. 361 ust. 3 ustawy zmienianej w art. 77 nie stosuje się.

Art. 81.

Dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie:

1) art. 21 ust. 2f i art. 26g ust. 5 ustawy zmienianej w art. 68 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 21 ust. 2f² i art. 26g ust. 7 ustawy zmienianej w art. 68, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą,

2) art. 32 ust. 3 ustawy zmienianej w art. 68 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 32 ust. 3 ustawy zmienianej w art. 68, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą,

3) art. 46 ust. 6a ustawy zmienianej w art. 72 zachowują moc do dnia wejścia w życie przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 46 ust. 6a ustawy zmienianej w art. 72, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą

– jednak nie dłużej niż 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy oraz mogą być zmieniane na podstawie tych przepisów w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 82.

Samorząd województwa opracowuje regionalny program rozwoju ekonomii społecznej, o którym mowa w art. 54 ust. 1 pkt 1, w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 83.

1. Tworzy się Krajowy Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej i regionalne komitety rozwoju ekonomii społecznej na terenie poszczególnych województw.

2. Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego powoła członków Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, o którym mowa w art. 47 ust. 1, w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

3. Krajowy Komitet Rozwoju Ekonomii Społecznej powołany na podstawie przepisów dotychczasowych działa do dnia powołania członków Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, o którym mowa w art. 47 ust. 1.

4. Marszałek właściwego województwa powoła członków Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, o którym mowa w art. 55 ust. 1, w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

5. Regionalny komitet rozwoju ekonomii społecznej utworzony na terenie danego województwa na podstawie przepisów dotychczasowych działa do dnia powołania członków Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej, o którym mowa w art. 55 ust. 1.

Art. 84.

Rada Ministrów na podstawie informacji uzyskanych od organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego przedstawia po upływie 3 lat od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy Sejmowi i Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej sprawozdanie z wykonania niniejszej ustawy w terminie do dnia 30 listopada roku następnego.

Art. 85.

1. Maksymalny limit wydatków budżetu państwa będący skutkiem finansowania ustawy na lata 2022–2031 wyniesie 2944 tys. zł, z tego w roku:

1) 2022 – 72 tys. zł;

2) 2023 – 72 tys. zł;

- 3) 2024 – 350 tys. zł;
- 4) 2025 – 350 tys. zł;
- 5) 2026 – 350 tys. zł;
- 6) 2027 – 350 tys. zł;
- 7) 2028 – 350 tys. zł;
- 8) 2029 – 350 tys. zł;
- 9) 2030 – 350 tys. zł;
- 10) 2031 – 350 tys. zł.

2. W przypadku przekroczenia lub zagrożenia przekroczenia przyjętego na dany rok budżetowy limitu wydatków, o których mowa w ust. 1, stosuje się mechanizm korygujący polegający na zmniejszeniu kosztów rzeczowych związanych z obsługą realizacji zadań wynikających z ustawy.

3. Organem właściwym do monitorowania wykorzystania limitu wydatków, o którym mowa w ust. 1, jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

4. Organem właściwym do wdrożenia mechanizmu korygującego, o którym mowa w ust. 2, jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

Art. 86.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 2 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 67 i art. 72 pkt 2 lit. b i pkt 3, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2023 r.

Wykaz aktów prawnych

1. Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 775 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020 r. poz. 1359 z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 Kodeks pracy (Dz. U. z 2022 r. 1510 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2021 r. poz. 648).
6. Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2020 r. poz. 194 z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tj.: Dz. U. z 2022 r. poz. 2587, z późn. zm.).
8. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 100, z późn. zm.).
9. Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks Spółek Handlowych (Dz. U. 2022 r. poz. 1467 z późn. zm.)
10. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r. poz. 571).
11. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2022 r. poz. 2241).
12. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2022 r. poz. 1264, z późn. zm.).
13. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 390 z późn. zm.).
14. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (DZ. U. z 2023 poz. 901).
15. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2023 r. poz. 735).
16. Ustawa z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 702).
17. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 802).
18. Ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 2142, z późn. zm.).
19. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2023 r. poz. 225 z późn. zm.).
20. Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275 z późn. zm.).
21. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634 z późn. zm.).
22. Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz.U. z 2022 r. poz. 1599, z późn. zm.).
23. Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224).
24. Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2020 poz. 818 z późn. zm.).
25. Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. poz. 1705).
26. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900).
27. Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2023 , poz. 221 z późn. zm.).

28. Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 roku, poz. 1781).
29. Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o kołach gospodyń wiejskich (Dz. U. z 2023 r. poz. 412).
30. Ustawa z 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 647).
31. Ustawa z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1710, z późn. zm.).
32. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) z dnia 27 kwietnia 2016 r. (Dz. Urz. UE. L Nr 119, str. 1).
33. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 sierpnia 2014 r. w sprawie algorytmu ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie zadań w województwie (Dz. U. z 2014 r. poz. 1294).
34. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie zakładów aktywności zawodowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1934).
35. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 26 października 2022 r. w sprawie rocznego sprawozdania przedsiębiorstwa społecznego (Dz. U. z 2022, poz. 2215).
36. Rozporządzenie z dnia 26 października 2022 roku w sprawie Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej (Dz.U. z 2022 r. poz. 2216).
37. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 26 października 2022 r. w sprawie szczegółowego trybu oceny wniosku o przyznanie akredytacji i statusu ośrodka wsparcia ekonomii społecznej oraz wzoru tego wniosku (Dz.U. z 2022 r. poz. 2218).
38. Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 26 października 2022 r. w sprawie wzoru wniosku przedsiębiorstwa społecznego o finansowanie składek oraz trybu ich finansowania (Dz.U. z 2022 r. poz. 2219).

O autorach

Aneta Stachowicz – naczelnik Wydziału ds. Prawnych i Legislacji w Departamencie Ekonomii Społecznej w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej, absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie oraz Podyplomowych Studiów Zagadnień Legislacyjnych na Uniwersytecie Warszawskim. Autorka nowelizacji i rozwiązań legislacyjnych z zakresu funkcjonowania organizacji pozarządowych, podmiotów zatrudnienia socjalnego oraz obszaru ekonomii społecznej.

Jakub Szewczyk – główny specjalista w Wydziale Rozwoju Ekonomii Społecznej w Ministerstwie Rodziny i Polityki Społecznej, absolwent Wydziału Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, autor założeń do projektów aktów prawnych w zakresie funkcjonowania organizacji pozarządowych, podmiotów zatrudnienia socjalnego oraz obszaru ekonomii społecznej.

Dr Paweł Wiśniewski – działacz społeczny i prawnik, doktor nauk społecznych w zakresie socjologii. Dziekan Wydziału Nauk Humanistyczno-Społecznych w Lublinie w Uczelni Korczaka Akademii Nauk Stosowanych w Warszawie i współpracownik Uniwersytetu Łódzkiego, Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie, a także Kolegiów Pracowników Służb Społecznych w Lublinie i Biłgoraju. Długoletni Prezes Janowskiego Stowarzyszenia Niesienia Pomocy „Humanus” w Janowie Lubelskim. Prezes Zarządu Polskiego Towarzystwa Polityki Społecznej, Oddział Regionalny w Lublinie. Członek Rady Zatrudnienia Socjalnego, Krajowego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej i Komitetu Akredytacyjnego przy Ministrze Rodziny i Polityki Społecznej. Powołany przez Marszałka Województwa Lubelskiego do Regionalnego Komitetu Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Lubelskiego oraz Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Lubelskiego. Autor wielu publikacji i ekspertyz z zakresu prawa, polityki społecznej, ekonomii społecznej i zatrudnienia socjalnego oraz usług społecznych.

